

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

# БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

# ҮНЭН

1921 оной декабрийн 21-нээ гарана

## ДҮХЭРИГ

№24 (273)

2002  
июнийн  
13  
Четверг  
№ 67  
(20577)

Зунай дунда  
улаан  
морин  
харын  
3  
гарагай  
5

Бурятия

### Россин үдэрөөр!

## Президент - Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ Л. В. Потаповай амаршалга

Хүндэтэ нютагаархин!

Үсэгдээр манай орон гүрэнэй хайндэр  
Россин үдэр тэмдэглээн байна. 1990  
ной июнийн 12-то Россин Федерациин  
үрэнэй суверенитет тухай деклараци  
аглан абтагдаа бэлэй. Дүрбэн жэл  
доод, энэ үдэрыг гүрэнэй хайндэр -  
Россин үдэр гэжэ Россин Президент  
сэдүүлээ һон.

Тэрэ дурасхаалта үдэрһөө үнгэрһэн  
дасанууд соо Россин болооб? Үндэһэн  
убилатанууд болоо, шэнэ,  
демократическа оршон байдал  
өгтоогдоно. Россин арадууд гээһэн  
үмзэз һэргэнэ, өөрынгөө соёл  
өгжөөнэ, бурхан шажанаа, оюун сэдхэл  
болодоо бусаана.

Орон дотор засаг бэхжэнэ,  
федеральна ёһо гуримтай нютагай хуули  
эглэһын ёһонууд таарадажа байна. Энэ  
ёһонууд манай республикада баһал  
тууриа олонхон.

Федерациин бүрин эрхэтэ субъект  
модо Буряад орон хани харилсаанай  
модуримаар түбтөө холбоо барисаагаа  
хэжүүлэ. Гүрэнэй хүтэлбэрлэгшын  
болон Россин Правительствын  
эмжэлгыг республика бэе дээрээ

мэдэрнэ. Минии, Буряад Республикын  
Президентын табиһан гол шухала  
асуудалнууд засагай федеральна албан  
зургаануудһаа түшэг дэмжэлгэ абана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Росси  
экономикодоо горитой амжалта туйлаа.  
Манайшье республика омогорхохо  
амжалтатай. Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдээр  
промышленна үйлэдбэри дээшлүүлгын  
хэмжээгээр Сибирийн федеральна  
окрутто нэгэдэхи нуури эзэлээ. Тиихэдэ  
ондоошье халбариде хайн туйлалтанууд  
бии.

Эдэ амжалтануудаар сэдхэлээ ханаха  
аргагүйбди. Шиидхэхэ асуудалнууд,  
тэдээн дээрэ хүдэлхэ асуудалнууд үшөө  
олон. Обществын болон засагай хамтын  
хүсэл оролдолгоор хайн үрэ дүнгүүдые  
туйлахабди гэжэ би этигэнэб. Бидэ  
тэдэниие туйлахабди.

Буряад ороной хүндэтэ ажаһуушад,  
элүүр энхэ, амжалтатай, аза жаргалтай,  
үнэр баян ажаһуухыетнай үнэн  
сэдхэлхэ хүсэнэб!

Россин үдэрөөр!

Л. В. ПОТАПОВ,  
Буряад Республикын  
Президент - Правительствын  
Түрүүлэгшэ.

## МАМБА ДАСАН НЭЭГДЭБЭ



Эндэ хаяхана Сартуул-Гэгээтын «Дамба Брэйбулинг» гэһэн медико-астрологийн түб нээлгын ехэ хайндэр хоер үдэрэй туршада үнгэргэгдэжэ, ганса манай ороной бэшэ, мүн СНГ-гэй гүрэнүүдэй, Япони болон Монголой, бусадшье гүрэнүүдэй хүндэтэ айлшад сугларһан байна.

Һунгалтын материалнуудай олоор ороһонһоо уламжалан, дүтын дугаарнуудта энэ хайндэрһөө репортаж гаража шадабагүй. Удаадахи дугаарта толилогдохо гэжэ уншагшадтаа дуулганабди.

Дарима ЭРДЫНИЕВА.

12 июня – День России

## РОДИНА - ПОНЯТИЕ ЕМКОЕ И НАЧИНАЕТСЯ ОНО С КАЖДОГО ИЗ НАС

ОБРАЩЕНИЕ НАРОДНОГО ХУРАЛА РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ

Сегодня у граждан Российской Федерации большое событие. Ровно одиннадцать лет назад Съезд народных депутатов РСФСР принял Декларацию о государственном суверенитете России. И с этого момента начался отсчет новой российской государственности и новой, по существу, истории народов и наций, занимающих огромную территорию от Балтийского моря до Тихого океана.

Главный государственный праздник, который приближали и даже боролись за него многие россияне, молод. Однако основные принципы, провозглашенные в Декларации о государственной независимости России, крепкой, великой и богатой страны, где принципы справедливости и уважения к каждой отдельно взятой личности главенствуют, и в котором все народы, каждый гражданин видит его неотъемлемой частью, все больше входят в нашу повседневную жизнь и развиваются.

Мы все, разумеется, признаем, что и Российская Федерация и Республика Бурятия находятся в данное время в нача-

ле пути построения истинно демократического гражданского общества, в котором каждый ее гражданин защищен в правах, свободен и является хозяином своей судьбы. Это подтверждено в ряде государственных документов, в частности, в принятой в декабре 1993 года Конституции (Основном Законе) Российской Федерации и в феврале 1994 года Конституции Республики Бурятия.

Мы все осознаем, что впереди еще очень много кропотливой и большой работы по реформированию и правовому воспитанию общества в духе демократических преобразований. На это уйдет, вне всякого сомнения, немало времени. Однако уже несомненно - в России будет построено демократическое гражданское общество.

Уважаемые жители Бурятии! Народный Хурал Республики Бурятия поздравляет Вас с праздником и желает Вам всего наилучшего. Счастья и благополучия вам!

Председатель Народного Хурала Республики Бурятия М. И. СЕМЕНОВ.

## Медицины хүдэлмэрилэгшын үдэрөөр Буряад Республикын Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ Л.В. ПОТАПОВАЙ амаршалга

Хүндэтэ медицинын хүдэлмэрилэгшэд!  
Буряад Республикын Правительствын  
болон өөрынгөө зүгһөө мэргэжэлтэ  
хайндэрөөртнай - Медицинын  
хүдэлмэрилэгшын үдэрөөр Таанарыг үнэн  
зүрхэнһөө амаршалаб.

Энэ хайндэр хадаа гол шухалануудай  
нэгэн, юуб гэхэдэ, элүүр энхэ байлга -  
хүнэй эгээл ехэ сэнгтэй зөөрийн гол шоур  
бшуу.

Медицинын хүдэлмэрилэгшэд ходоодоо  
манай ажабайдалай манлайда ябадаг ха  
юм. Тэдэнэр хүнэй амилжа эхилһэн саһаа  
наһанайн дүүрэтэр хажуудан һахилсан  
байдаг шуу. Иимэ ажада үндэр эрдэм  
мэдээ, бээ дууһан зориюула эрмэлзэл,  
хүндэ туһалха энэрхы сэдхэл, хайн  
һанаан хэрэгтэй ха юм.

Энэ халбарийн материалына баазыг  
хайжаруула талаар бүхы арга  
боломжонуудыг Буряадай  
Правительство олгоно. Байгша ондо хүдөө  
нютагта ажаллаха, хүдэлхөөр  
эльгээгдэһэн залуу мэргэжэлтэдтэ байра  
абаха хэрэгтэ мүнэ зөөри һомолхо ажал  
хараалабди. Хүүгэдэй республиканска  
больницын нэгэдэхи элжээн - мүнөө  
үсын эгээл хайн хэрэгсэлтэй  
диагностическа түб ашаглагдаа. Тиихэдэ  
республиканска телемедицинскэ түб  
нээгдэһэн байна. Тэршэлэн одохогүй  
шухаг операционно-реанимационно  
комплекс хүдэлжэ эхилэнхэй,  
хирургическа түбэй эмшэлэгшын-  
диагностическа таһагай, хүүгэдэй

республиканска больницын, туберкулез  
үбшэндэ эсэргүү хүдэлмэрийн  
диспансерэй барилга хэгдэнэ.

Хурамхаанай болон Хойто-Байгалай  
аймагуудта больницануудай барилга  
түгэсөө. Ахын аймагай больницын  
шэнэлэн хальбэлгын хүдэлмэри  
дүүргэгдэб.

Буряад ороной элүүрыг хамгаалгын  
ажал өөрынгөө ёһо заншалнуудаар  
холуур суурханхай. Зүгөөр туйлаһан  
амжалтаараа сэдхэлээ ханадаггүй.  
Үбшэниие элирүүлхэ, аргалха талаар  
эмшэн бүхэнэй мэргэжэлтэ талаар үндэр  
туйлалта, үргэн мэдээ, арга шадабарин  
хүнэй элүүрыг хамгаалха хэрэгтэ,  
тэмсэлдэ ехэ удха шанартай.

Элүүрыг хамгаалгын оршондо  
медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй байдал  
хайжаруула талаар Правительствын,  
аймагай захиргаануудай хамтын хүсэл  
оролдолго хайн үрэ дүнгүүдые туйлана.

Буряад ороной медицинын бүхы  
хүдэлмэрилэгшэдтэ элүүр энхэ,  
жаргалтай, хайн хайхан ажаһуухыг үнэн  
сэдхэлхэ хүсэнэб! Эрэлхэг зоригтой,  
энэрхы хайхан сэдхэлтэй, хүн зондо  
һанаата болон байһандатнай, мэргэжэлтэ  
болон хүнэй уялгаяа үнэн сэхээр  
бөөлүүлжэ ябаһандатнай баярыг  
хүргэнэб!

Л.В.ПОТАПОВ,  
Буряад Республикын Президент-  
Правительствын Түрүүлэгшэ.

Ителей Бурятии приглашает новая здравница, расположенная в живописном месте Национального парка Монголии в долине горы Хан-Хан с 1 июня по 1 октября 2002 года. В реабилитации и лечении используются старинные методы лечения, усовершенствованные вековым опытом традиционной медицины Монголии, с применением молока кобылы и белой козы.

Желающим поправить свое здоровье в здравнице необходимо иметь: медицинский паспорт, стоимость обслуживания, включая транспорт, медицинские визы - 6800 рублей на 12 дней.

Обращаться в консульство МНР.  
Тел.: 21-25-85, 22-04-99.



### ХОНГООДОРНУУДАЙ УУЛЗАЛГА

МАЙН 19-НӨӨ 22 БОЛОТОР ЗАХААМИНАЙ АЙМАГТА «ТЕАТРАЙ ХАБАР - 2002» ГЭНЭН ФЕСТИВАЛЬ ҮНГЭРГЭГДӨӨ. ЭНЭ ФЕСТИВАЛЬДА РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АРБА ГАРАН АРАДАЙ ТЕАТРУУД ХАБААДААН БАЙНА.

Майн 20-до арадай театруудай коллективүүд аймагай нотагуудаар ябажа, зүжэг наадануудаа хүдөөгэй ажалшадта харуулан байна. Манай Далахай нотагта аяар холын Аха нотагай арадай театрайхид ерэжэ, «Хонгоодорнууд тухай домог» харагшадтаймнай анхаралда дурадхаа. Үдэшин 11 цаг боложо байгашье хаань, манай нотагай хүн зон олоороо сугларжа, хонгоодор угсаатанаа халуунаар угтажа, зүжэг наадые анхаралтайгаар хараа.

Есугей Сындуевай «Люди длинной воли» гэрэн зохёол Михаил Батон буряадшалжа, «Хонгоодорнууд тухай домог» болгоо. Энэ зүжэг соо хонгоодорнуудай ажабайдал, түүхэ ехэ һонирхолтой гоёор харуулагдана. Орлигой арадай театрай режиссер Баяр Галсанов энэ зүжэгыг ехэ удхатайгаар, хайханаар шэмэглэн табиһан байна.

Театрай хүтэлбэрлэгшэ, Ахын аймагай соёлой таһагыг даагша Валентина Алексеевна Галсановатай уулзажа хөөрэдэхэдэмнай, театр тухайгаа ингэжэ хөөрөө һэн:

- Манай театр 1970 ондо байгуулагдана. Есугей Сындуевай энэ зүжэг наадахаяа театраймнай аха захатан, залуушуулышье ерээ. Мүнөөдөр Санага, Утаата нотагуудта зүжэгөө харуулаабади. Танай нотагта харагшад ехэ олон байба. Эгээл үндэр наһатай Замбалова Дари Раднаевна ябалсана. Тиихэдэ дала гараһан Шагдуров Федор Банденович, Хаңдаков Владимир Жапович, Налханов Федор Шулымович, Ускеев Сергей Цырендоржиевич гэгшэд маанадаар ябалсана. Удамаршанай гол ролние соёлой таһагай хүдэлмэрлэгшэ Лобсон Самбуевич Манханов гүйсэдхэнэ. Удамаршанай басаганай ролние ба аяншалгын таһагыг даагша Светлана Шулымовна Наханцакова наадана.

Энэ коллективэй эгээл үндэр наһатай Дари Раднаевна аяар 1949 онһоо нотагтаа концерт наада харуулжа, соёлой хүгжэлтэдэ, хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилһэн байна.

- Театраймнай хүтэлбэрлэгшэ Валентина Алексеевна бэримни, харин режиссернай аша хүбүүмни болонол даа. Ингэжэ гэр бүлөөрөө энэ театртаа ажаллажа ябанабади. Холын нотагуудые хаража, хүнүүдээр уулзажа ябаханда хайхан байнал даа, - гэжэ Дари Раднаевна хөөрөө һэн.

Хонгоодор угсаатанайнгаа түүхэ домогтой танисуулжа, харагшадые баясуулан Орлигой арадай театрай улам үндэр амжалта туйлажа ябахыень Далахай нотагай хүн зоной зүгһөө хүсэнбэ.

Хандажап ДАМПИЛОВА.

Захааминай аймаг.

### БҮХЭШҮҮЛНАЙ ЯХАДТА

### МҮНӨӨДЭР БҮХЭ БАРИЛДААГААР РОССИН ЧЕМПИОНАТ ХҮРШЭ САХА-ЯХАД РЕСПУБЛИКАДА ЭХИЛЭЭ

Һаяхана Новосибирск хотодо үнгэргэгдэһэн Сибириин Федеральна тойрогой чемпионатда амжалтануудые туйлаһан манай найман хүбүүд Россин чемпионатда хабаадаха эрхэдэ хүртөө һэн. Хэд бэ гээл, 55 кг шэгнүүртэ Батор Цыбиков Цыден Дугаров хоёр, 60-да Бэликто Жаргалов, Жаргал Дондунов болон Нима-Цырен Нимаев гэгшэд, Баир Базаров 66-да, 74 кг шэгнүүртэ Вениамин Гармаев, тиихэдэ хүндэшүүл сооһоо Сергей Молоткин болоно.

Гэхэтэй хамта уласхоорондын классай спортын мастернууд Максим Молонов, Базарсада Дашинимаев, Дугар Жамсуев болон Нима-Жаргал Нимаев гэгшэд дээрэ нэрлэгдэһэн барилдаашадһаа урид Якутскда болохо Россин чемпионатда Буряад Республикада түлөөлэхэ эрхэтэй болоһониень һануулая. Тиихэдэ Россин бүхэ барилдаанай федерациитай баталагдана тусхай хэлсэнэй ёһоор, үшөө Буряад ороной табан бүхэшүүл Яхад ошоо гэжэ тэмдэглэе. Шамбай, шандаһа бүхэтэй хүбүүдтээ аза талаан, амжалта хүсэ!

Ц.НАДЦАЛОВА.

### Уншагшадай туршалгануудһаа

Клара ДАНЗАНОВА

### Субарга

Улы хайхан Хэжэнгэ нотагтам Үндын бодоол Джаруун хашарай субарга.

Бүхэ дэлхэйн хүн түрэлэйдэ Амгалан байдал үршөөхэл. Ургажа ябаһан үхибүүдтэмнай Нигүүлэхы сэдхэл түрүүлхэл! Үндэр наһатай үбгэдэймнай Хойтын харгы сагааруулхал!

Хүлгөөтэй дэлхэй, Хамаг юумын хөморон Хүлгөөтэй юртэмсын ааша гэшэ гү? Хүн зоной заяг заршамгүй ябадалай нүгэл гү?

Нойрһоо һэрижэ үндыгыт, Аха дүүнэр, арад зомнай! Архи тамхинай тахалда Абтажа байнал дэлхэймнай. Ашата нэрээ бузарлажа, гальхай ябадал дэлгэржэ, Дайда дэлхэй, гол мүрэмнай Уйдхарай долгёор долгилол. Аха дүүнэр, арад зомнай, Нойрһоо һэрижэ үндыгыт! Бултадаа гэмээ наманшалжа, Буян үйлэдыт нүхэднай! Үри хүүгэдэйнгээ одо заяа ариудхал. Нэгэндээ нэгээрээд ябагшад, Нюдөө анхаран нээгыт, Хамаг юумэн ээлжээтэй Харахалди орон дэлхэйн жаргал. Энэниие дэмжэжэ өөһэдөө Бэе бээдээ гараа харбайял! Ойлгохол Отошо бурхан Ута наһа, удаан жаргал Үршөөхэл, һэрлэй нойрһоо Аха дүүнэр, арад зомнай!

### Могсохомни

Бурьялан урдаһан Худан голой хойморто Бууралтан харагдана Могсохомни, Бууралхан эжымни түрэхэн нотаг Баазайхан угһаа эхитэй юм. Харьялан урдаһан Худан голой хойморто

Халюуран харагдана Могсохомни, Хайрата эжымни түрэхэн нотаг Халуу татана зүрхэндэмни. Дуулимхан урдаһан Худан голой хойморто

Дунгижа харагдана Могсохомни, Дуратайхан эжымни түрэхэн нотаг Дулаа татана зүрхэндэмни.

### Дангина басаган

Ардаг ардаг моримни Аһан шадалараа табилуулыш, Айдар дангина басаганай Аляа зурхыень уяруулыш! Зээрдэ зээрдэ моримни, Зээл татан шуумайгыш! Залуу дангина басаганай Зурхыень булян уяруулыш! Хүлэг хүлэг моримни Хүсэ шадалаа үзүүлгыш! Хатан дангина басаганай Халуун зурхыень уяруулыш!

### Хабар

Хабар хэды хайхан сагай үеб даа. Хүнэй зосоо дуранай долгинай бурьялха хаһа. Хэды хайхан бэ инагай зүрхэнэй сохисые шагнахада, Ханилхада хаһатай хабарай һүни, Хоёр инагай дуранай тангаригууд, Тархяа эрьемэ үгэнүүд, Дура булама хоншуухан үнэрнүүд, Дуурама урихан аялга Хэды хайхан бэ хабарнай!

Хэжэнгэ нуурин.

### ГҮН УХААНАЙ ЭРДЭМТЭ Д.Д.ЛУБСАНОВАЙ 80 НАНАНАЙ ОЙДО

### ҮНЭН СЭХЭ НҮХЭРНАЙ



Философин эрдэмэй доктор, профессор Даши Дашипылович Лубсановай амар ябаа һаа, 80 наһанайн ойе хамта тэмдэглэжэ байха бэлэйбди. Тээд хүн хүндэ үбшэндэ дайрагдажа, 1993 ондо бараһандань, тэрэнтэй суг ажаллаһан нүхэдэнь мүнөөшье хүртээрөө шан дурдажа ябадаг юм.

Даши Дашипылович бидэ хоёр үнэн танил һэмди. Тиимһээ энэ нүхэр тухай тобшо тэдыгээр хэлэхэ һанаатайб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хүндөөр шархатажа, албанһаа табиһан Буряадай номой хэблэлдэ ажаллаһан байхадаа, уран зохёолшо Николай Тихоновэй бэшэһэн «Ленинградский героическаар хамгаалһан тухай» номоо хэлэһээ оршуулаа һэм. 1945 оной һарада хэблэгдэһэн тэрэ оршуулганы редактор Даши Дашипылович байһан юм.

Удаань гурбан жэл соо Москвагай дээдэ жургуулин журналист таһагта хуража дүүргэхэдэмни, 1948 ондо намайе «Буряад-Монгол үнэн» сониний редакторай орлогшоор томилоо һэн. Тиихэдэ «Үнэн» харюусалгата редакторынь Даши Дашипылович Лубсанов байһан. Тиигэжэ Даши Дашипыловичтай суг ажаллажа, бүри дүтэ танил һэмди. Даши Лубсанов 1922 ондо Сэлэнгын аймагай Харгана нотаг түрэхэн байна. Арбан табатайхан эдир залуу Даши хүбүүн «Буряад-Монгол үнэн» сониндо литературна сотруднигаар хүдэлжэ эхилэ хожомын энэ сониний харюусалгата редактор болотороо дэбжүүлэгдэһэн юм.

Редактор Лубсановай бэрхэ һайн талан гэхэдэ, эмхидхэлһэн бэлэг шадабаритай хүтэлбэрлэгшэ бэлэй. Тэрэнэй үүсхэл оролдому ашаар «Үнэн» газетын хуудануудта республикымнай ажахын бэ соёлой хүгжэлтын шухала асуудалууд саг үргэлжэдөө табиһан байдаг, райселькорнуудай суглаан зүблөөнүүд эмхидхэгдэжэ байһэн.

Энээнһээ гадна, редактор Лубсанов буряад хэлэ хүжөөлгын шухала асуудалуудта ехэ анхарал табиһа һэн. Хэлэ бэшэгэй эрдэм Амолоннов Даша Доржиевич, Бертагаев Трофим Алексеевич бол бусад мэргэжэлтэдые Даши Дашипылович редакцияда уран уулзалгануудые хэдэг байгаа. Энэнтэй дашарамдуулан тогтоон редактор Лубсанов өөрөөшье түрэл хэлээ һайнаар мэдэдэг, ороодһоо оршуулга хэжэ шухала хэрэгтэ хабаадалсадаг һэн. Жэшээ «Марксизмын гурбан эшэ үндэһэн ба бүридэһэн гурбан хуба» (ородоор: «Три источника и три составных части марксизма» (ородоор: «Две тактики социал-демократии в демократической революции») гэрэн Владимир Ильич Ленинэй хоёр томо зоһоолнууд Даши Дашипылович Лубсанов 1954 ондо буряад хэлэн дээрэ оршуул хэблүүлһэн байна. Тэрэ үедэ оршуулгын хэрэгтэ Раднажаб Бимба Доржи Норбоев, Гармажаб Санжиев, Шираб Чимитдоржиев бол бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг бэлэй. Оршуулгын хүдэлмэри урда шанарын угаа ехэ гэжэ мэдэнбди. Энэ хүдэлмэри хадаа зониие үнэн зүб үзэл бодоолоор хүмүүжүүлгэдэ тухалхаһаа үнэн үндэһэн буряад хэлээ шэнэ шэнэ үгэнүүдээр, терминүүд баяжуулхада шухала үүргэ дүүргэдэг. Энээнһээ гадна «Үнэнэй» редактор буряад литературын асуудалуудые зүбшэлгэ газетын гээ хууданууд эмхидхэдэг, элитэ уран зохёолшод - Хоца Намсарев, Цэдэн Галсанов, Намжил Балдан, Чимит Цыдендамбаев, Шираб Нимбуев, Алма Шадаяв ба бусадые эдэбхитэйгээр хабаадуулаһа бэлэй.

«Үнэнэй» редакторай ажал-ябуулгын баһа нэгэ һайшаамаар тэдэ гээл, редакциян ажалшадые гэр байраар хангаха ябадалда анхарал табиһа һэн.

Мүн Даши Дашипыловичай дэмжэлгээр дүршэлтэй журналистнууд дэбжэн гараһан юм. Заримыень эндэ дурдана Раднажаб Бимбаев, Бадарма Очиров, Гармажаб Санжиев, Цыден Цыбуев, Иван Очиров, Бата Дашиев, Очигмаа Гомбоева, Даши Жугдурова, Сержуня Бардамова болон бусад мүн.

1953 ондо Даши Дашипылович партиин ЦК-гай дэргэдэхи нийтэ эрдэмэй Академи дүүргэжэ, эрдэмэй кандидат болоод, удаань (1960 ондо) философин эрдэмэй докторой диссертаци амжалттай хамгаалаа һэн.

Москвада хураһанайнгаа һүүлээр Даши Лубсанов республикадаа эльгээгдэжэ, Буряадай нийтын эрдэмэй институт редакторээр 18 жэл шахуу ажаллаһан юм. Эндэ хүдэлхэдэнь, профессор Лубсановай эмхидхэлэй - научна бэлэг шадабаринь эли томо харагдаа бэлэй. СССР-эй эрдэмэй Академинин Сибириин талын БКНИИ-гэй түрүүшын директор байхадаа, эрдэм шэнжэлгын өмнө мэржэлтэниие бэлдэхэдэ тухалһан, институтдай материялынь техникэскэ үндэһэ һууриие тэрэ бэхижүүлһэн табиһатай юм.

Һүүлэй жэлүүдтэ профессор Лубсанов Зүүн Сибириин технологическа институтдай философин кафедрэе, социологическа лабораторни хүтэлбэрлэжэ ябаа. Даши Лубсанов өөрөөшье Зүүн олон научна шэнжэлгэнүүдые бэшэжэ хэблүүлһэн байна. Зүүн бүтээлүүдынь эндэ дурдажади (эдэнь ородоор хэлэгдэнхэй):

«Духовный рост бурятского народа» («Буряад арадай соёлой бодолой хүгжэлтэ») гээд оршуулхада болоно. Улаан-Үдэ, 1963; «Развитие бурятского народа» (Энэниие «Буряадай эрдэмтэй шэнжэлгэн гэжэ буряадшалбал таараха). Москва, 1967; «Развитие философии бурятии за советский период» гэрэн научна шэнжэлгэн Москва, 1972 ондо хэблэгдэ һэн. Энэниие ингээд оршуулхада тааруу «Зүблэлтэ засагай үедэ Буряад орон дотор философин эрдэм хүгжэлтэ». Даши Дашипылович Лубсанов республикынгаа нийтэ политическэ байдалда оролдотойгоор хабаададаг, хүтэлбэрлэһэн партийна, совет зургаануудта дэбжүүлэгдэдэг һэн. Хаань хүдэлхэдэ, эдэбхи үүсхэл гаргадаг, урагшаа һанаатай, түргэн бодом шуран бэрхэ эмхидхэлшэ байһан юм.

Хүн нүхэрэй талааршые Даши Дашипылович сагаан һанаатай, сэхэ зантай хүнүүдэй нэгэниинь бэлэй.

Ц. Б. БУЯНОВ хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, БГУ-гай профессор, дайнай ветеран

Июниин 23 - Буряад Республикын Президентын хунгалта

# ХУНГАЛТАДА ЮУНДЭ БИ ХАБААДАНАБИЙ?

Буряад ороной аргата Леонид ПОТАПОВАЙ хангалга

**Хүндэтэ нютагаархид!**  
Президентын ээлжээтэ болорто ошохо хүсэл намда бэшээр бүридөө юм. Энэ үедэ ушар гараа нэн гэжэ сэхэ хэлэе. Юушэй түлөө хунгалтада хабаадаха үзэбдил. Салин түлээг үнэхөөрөшье хахад жэл хүрэтэр наатадаг хамнай.

оролдолго гаргагдаа. Заводууд, хургуулинууд, больницануудта, гэр байрын - коммунальна ажыхын предпритинуудта болодог байхан пикетүүдые, «салингемнай үгэгты!» гэжэ хаа хаанагүй табигдадаг байхан гансахан лэ эрилтыень ханаад үзэбдил. Салин түлээг үнэхөөрөшье хахад жэл хүрэтэр наатадаг хамнай.



нютагаархид, бидэнэр бээлүүхэ ушартай болонобди. Энэмнай бүхы дэлхэйн үмэнэ даажа ябаха туйлай ехэ харюусалга болоно.

халбарийн хүсэтэй болон дутуу дунда талануудые мэдэнэб. Намда, миний командада эрдэмэй үндэхэ хууритай, бодото ажал хэрэгээр шалгагдахан, саашаа дабшалтын түсэбүүд бии.

Унэхөөрөшье, экономикын, социалтикын талаар тогтууритай эрэнүүдтэ президентэ эрхээр болзорын янала үзэбдил. Тээд бидэнэртэ түүхын талаар орёо сагта ажагууха шалгартай байгдаа ха юм. Тэрэ бэшэ нэн. Бэрхшээлнүүд үзэбдил бии. Гэбэшье республикын ажабайдалда миний хубилалтанууд элгэе.

Эдэ бүгэдэшье хамтадаа туйлаабди. Мүнөө Буряад орондо салин хүлээн тогтууритайгаар түлээгэнэ. Гадна бюджетэй халбарита тэрэ горитойгоор дээшлүүлэгдээ.

хэлэбэл, ажалтай байгаад, хүнүүдэй салингаа абажа, тэдэндэ үзүүлдэг ашаг туһануудай шанарай, бүхы нуудал байдалын саг үргэлжэ найжаржа байхан тула Буряад ороной Правительство зүб замаар ябана ха юм.

Хуулин түхэлөөр тэрэ түрүүлэн батаалгажа, программые гүйсэхдэлын түлөө харюусалга мүн лэ хууляар тохогодохо ушартай. Таанадай хунгаһан Арадай Хуралай болон депутатуудай гүйсэхдэлын засагай түлөөлгшэдтэй адли үйлэбэрийн ургалтын болон ажабайдалай шанарай түлөө харюусалгатай байхые бидэнэр мунанай тунхадэ түрүүшынхэ туйлаабди.

**Дүрбэн жэлэй урда тээ үгэһэн бүхы найдалтануудай дүүргээб. Тиймэһээ зоной шод руу үнэн сэхээр хараха аргатайб.**

**Буряад оронойнгоо экономикын хүсэтэйшье, дутуу дундашье талануудые хайн мэдэнэб.**

Урда нь ушаруулагдаһан алдуунуудые эаһажа, экономико болон социальна халбарие хүтэлбэрлэхэ хэрэгтэ сугтаа хураа хэмди. Экономическа шэнэ эрхэ байдалда яагаад хүдэлхэ тухай тодо ойлгосо бии болоһон байна. Энэ зүйл туйлахан гайтайхан лэ байхан гэшээ. Либеральна гэжэ нэрлэгдэдэг замаар Россия дабшуулха гэжэ баадаһан дорой экономистнууд, өөдөгү реформаторнууд манай арадта тодорхой алдуу эхэн гэжэ гүнзэгы үндэһэтэйгөөр баталнаб.

Баруунай экономика хэбүүдые маңда хүсөөр нэбтэрүүлээ. Россияда тээд хуурижаагүй гэжэ бидэ мүнөө ойлгообди. Гүрэн үйлэбэридэ эдэбхитэйгээр хамааралсажа, ажахы үрэ нүдөөтэйгөөр эрхилхэ ёһотой гэһэн тобшолол хэнхэйб.

Программын үндэхэ хуурида табигдаһан хоёрдохин гол ёһо гэбэл, экономикые сүлөөтэй либеральна гуримаар эрхилэлгы гүрэнэй тэрээндэ хабаадалгатай зүбөөр зохицуулха ябадал болоно. Эди шэдэитэй дэлгүүр эрээд, хамагы яб таб гуришшуулархиха ябадалда би этигэдэггүй хэм, мүнөөшье этигэнэгүйб. Тиймэһээ миний үүсхэлээр республика дотор индикативна хүтэлбэрийн гурим нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Ушар

байгаа ха юм. Танай мэдэхээр, иймэ хөөрэдөөн боложо, тэрэ бүтэмжэтэй, үрэ түгэс байгаа. Республикын аймагуудта хунгаһадтай боложо байгаа олохон уулзалгануудай үедэ Кремльдэ болоһон энэ хөөрэлдөөн тухай дэлгэрэнгүйгээр хөөржэ үгэнэб. Эдэ уулзалганууд намда шанга шалгалта боложо үгэнэ. Тээд би бата найдалтай байнаб. Дүрбэн жэлэй урда үгэһэн бүхы найдалтануудай гол түлэб дүүргээб, тиймэһээ зоной шод руу үнэн сэхээр, далда бэшээр хараха аргатайб. Намда хандуулан хайн үгэнүүдые миил хэлэхын тула эдэ уулзалгануудта хунгаһад эрэнэ бэшэ, тэдэнэй үсэдэ ажаглалтанууд, зүбшэлнүүд элрхэйлэгдэнэ. Олохон хэсүү асуудалнуудые шийдэхдэлын замуудые хүнүүд хэлэжэ үгэнэ. Шүүмжээлшье бии. Энэнэй түлөө, хүндэтэ нютагаархид, таңда үнэн зүрхэнөө баяртайб. Иймэ уулзалгануудай хүлээр өөрынгөө арадта шэнэ хүсэтэйгөөр алба хэхэ хүсэл бии болоно. Таңдал, ондоо хэцдэшье бэшэ, алба хэхэ хүсэлтэйб.

**Россия Федерацийн Президент В.В.Путинэй дэмжэлээ мэдэрнэб. Тэрэнэй хайшаалгүйгөөр хунгалтада оролсохогүй хэм...**

Миний түрүүшын болзор республика доторхи политическа байдалые тогтууритай болголлын үе байгаа. Шэнэ Конституци, гүрэнэй байгуулалтын талаар эхэ эрид хубилалтанууд болон экономикые хубилган шэнэхдэлгэ гэхэ мэтэнүүдэй шэнэ онол аргуудые хэрэглэхэ, бодото ажал эрэгүүдээр шалгаха эрилтэ табиһанинь дамжаггүй.

Хунгалтын үедэ миний баримталха программа яг тодорхой. Тэрэ гурбан гол ёһонуудта түшгэлэнэ. **Нэгэдэхинь.** Россия Федерацийн экономикын ургалтын эршэнээ булюу экономическа ургалта республика дотор шийдэхэ бүхы асуудалнуудай үндэхэ хууринь болоо гэжэ мүнөө бидэ тодоор ойлгонобди. Юрынхээр

удхань гэбэл, үйлэбэрийн болон хангаглын халбары бүхэндэ гүрэнэй сэхэ хабаадалгатайгаар хүгжэлтын тодорхой хэмжээнүүд хараалагдадаг.

Хэрбээ нёдондо бидэнэр бодото байхан олзо оршоороо Россияна 1,2 процентээр гээгдэжэ ябабал, байгша оной түрүүшын кварталда 13,9 процент ургалтагаар дабшанабди. Промышленна үйлэбэрийн ургалтын эршээр Буряад орон Росси дотор 12-дохи хуури, харин Сибириин Федеральна округто түрүү хуури эзлэжэ ябана. Манай промышленность ургалтын эгээл шухала нүхэсэлын болоно. Үйлэбэрийн гол хүсэнүүдые бидэ бүтэн үлөөжэ шадаабди. Предпритинууд мүнөө нэргэжэ захиаланхай. Энээгээр бидэ омогорхохо аргатайбди. Промышленностьнаа налогой горитой түлбэринүүдые абаһанай ашаар бидэ республика дотор тохёолдожо байхан тон орёо хэсүү эрхэ байдалые заажа шадаабди.

Буруушаагшадта өөрынгөө зүб байхые, манай хамтын эрээдүе өөрынгөө ойлгоһоор үндэхэлэн харуулха ябадалда бодото дээрэ нэгдэхэ бүхы болзор ашаглагдаа. Президентын хоёрдохин болзорые хоёр шата болгожо хубааха байнаб. Нэгэдэхидэнэ социальна тогтууритай байдал туйлахын тула бага бэшэ

Хунгаһаа эршэтэй, зохёохы бодолтой, олон түмэнэй амхидхэлэнэ хүн энэ тушаалда хэр эргэ ехэ юмэ хэжэ шадаха гэжэ республикын ажабайдалай хуулын найман элэхэ харуулаа. Түрүүшын болоод мүнөө байхан Президент -

Гурбадахин гол ёһон гэбэл, экономикые хүгжөөхэдөө, байгаалида хоро хүргэхгүй. Талаан боложо, манда сахин хамгаалхаар юмэн нилээд ехэ. Тийн эрээдүйн үетэндэ манай алдартан нангин Байгалые сахиха дамжуулха талаар гол хүдэлмэриие, хүндэтэ

Хамга юмэ хэжэ шадаагүй байханаа ойлгоноб. Гэбэшье хайн тээшэ хубилалтануудай үзэгдэхэниин элитэ. Экономикые элүүржүүлээд, саашаа дабшахын үндэхэ хуури байгуулагдаа. Манай республикын бэрхшээлнүүдые, манай экономикын болон социальна

## НАЙДАМТАЙ КАНДИДАДЫЕ ДЭМЖЭЕ!

**Хүндэтэ нютагаархид!**  
Хүндэтэ хунгаһад!  
Эдэ үдэрнүүдтэ бидэнэр булата Буряад Республикын Президентые, манай республикын толгойлогшые, гэрэнэй дээдын тушаалта нюурые хунгаһа ушартай болонобди.

манай нютагай Леонид Васильевич Потанов эгээл энэ шаһараара манай урда харагдаба. Тэрэниие локомотив-вагон заһабарилгын заводой олон мянган хүиһөө бүридхэн коллектив энэ жэлдэ гурбадахина дэбжүүлээ. Арад зон иигэжэ шэлэхэдээ, алдаагүй. Хубилган шэнэхдэлын буруу хүрээ, социальна-политическа байдалай үндэхөөр хубилбашье, бүгэдэ арадай хунгаһан манай

Президент дүршэлтэй капитан мэтэ манай онгосые - республикые - халхи шуурган соогуур хүтэлжэ, Буряад ороной социально-экономическа талаар нэргэн хүгжэлтэдэ шэглүүлэн ябана. Энэниие ганса бидэнэршье бэшэ, харин бүхы Росси, гүрэнэй Президент харана. Буряад ороной олон үндэхэтэ арадта хэмгүйгөөр бээ үгэнги, ажабайдалдаа, үйлэ ябадалнуудтаа болор мэтэ

тунгалаг, үнэн сэхэ, республикын саашанхи хүгжэлтэдэ өөрыгөө гүйсэд үгэжэ байхан А.В.Потанов парата манай Буряад орондо ажагуушадтай хүндэлээ, дэмжэлээд хүртэнхэй. Президентын нэрэ хүндые балаха нэгдэлнүүд үсөөн бэшэ байгаа, тээд политикые сөбэр гараар хэжэ байдаг, түрэл республикынгаа эрээдүйн түлөө эрэлхэгээр, бээ гамнангүйгөөр тэмсэдэг хүндэ худал хуурмаг, муу үгэнүүдэй хирэ буртаг

няадаха аал?! Угы! Хэнэй хэн байһые манай арад харана, арадые мэхэлхэгүйш, энгеше удаа арад зон дуугаа үгэлгын хайрсагуудта эрээжэ, манай Буряад ороной ажана байдалай, халбаралгын түлөө үнэн шэлэлгэ хэхэ байха. Манай Президент мэтэ туршагдаһан, шалгагдаһан ударидагша манда хэрэгтэй. Тийн манай бүхы дуунууд - Леонид Васильевич Потановай түлөө!

К.ДАДАГБАЕВ - угсаата Буряадай нютагайхидэй эблэнүүдэй нийтын нэгдэлэй президент, Д.Ю.ЦЫБИКЖАПОВ - ажалай ветеран, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгдэхэ секретарь байхан, Б.С.СЕМЕНОВ - ажалай ветеран, РСФСР-эй ВС-эй Түрүүлэгшын орлогшо, Буряад Республикын Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ байхан, В.И.ЗАТЕЕВ - ажалай болон дайнай ветеран, философийн эрдэмэй доктор, БГУ-гай профессор, Россия Федерацийн болон Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, уласхоорондын эрдэмэй академиин Сибириин ангийн хүндэтэ гэшүүн, Б.Р.ОЧИРОВ - «Электросвязь» АО-гой директорнуудэй советэй гэшүүн, «АК Мобилтелеком» ОАО-гой ген.директор, РФ-гэй габьяата хэлхээ холбошон, С.В.ЛЫСЦЕВ - «Бурятэнерго» ОАО-гой ген.директор, А.К.ЕЛБОНОВ - ажалай ветеран, Н.Е.ШЕЛКОВНИКОВ - ажалай ветеран, В.Д.ЦЫРЕНОВ - «Баргажан» гэрэн нютагайхидэй эблэй түрүүлэгшэ, Буряад Республикын габьяата экономист, С.В.РАДНАЕВ - Россия арадай артист, Е.Д.ЦЫРЕНОВА - ВСГТУ-гай проректор, экономикын эрдэмэй доктор, профессор, В.Ц.БАТОРОВ - ажалай ветеран, Россия соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, М.Г.ЕЛБОНОВ - Россия арадай артист, театрай ажал ябуулагшадтай холбоонй правленийн түрүүлэгшэ, К.А.СОБОЛЕВ - РФ-гэй Арадай Хуралай депутат, уран зохёолшо, А.Д.ЦЫРЕМПИЛОВ - ВСГТУ-гай проректор, техникеск эрдэмэй доктор, профессор, Л.А.ГАРМАЕВА - ажалай ветеран, Россия болон Буряадай физическэ культурын габьяата ажал ябуулагша, шатараар Буряадай 14 дахин чемпион, ветеринарна эрдэмэй кандидат.

Буряад Республикын Президентгэ кандидат А.В.ПОТАПОВАЙ хунгуулин жасанаа түлбэри орууларганхай.



Уншагшадтай сэхэ хөөрэлдөөн

# НИИТЭ ГҮРЭНЭЙ ШАЛГАЛТАНУУД, МЕДАЛИСТНУУД, ХҮҮГЭДЭЙ СААДУУД, БАГШАНАРАЙ БАЙДАЛ, ТҮРЭЛ ХЭЛЭН ТУХАЙ

**Социальной редакции юниин 3-да үнгэрһэн ээлжээтэ «сэхэ хөөрэлдөөндэ» Буряад Республикын хуралсалай ба эрдэм ухаанай министр Сергей Дашинимаевич НАМСАРАЕВ хабаадаба.**

- Сайн байна, Сергей Дашинимаевич. Басагамни БГУ-гай социально-психологическа факультедэй 4 курсда түлбэригэ туримаар хурадаг. Үнгэрһэн 3 курсын түлөө 10 мянга 400 түхэриг түлбэри оруулхандаа, оройдоол 5 үдэр хойногтообди. Харин университетдэ 18 мянган түхэриг түлэхэт гэжэ хэлээ. Тээд нимэ ехэ мүнгэ лаб дээрэ оруулха аргагүй байгаабли. Энэ үримнай үшөөшье түлэгдөөгүй. Манай асуудалье шийдхэхэ арга байха гү?

- Басаганайнгаа нэрэ хэлэгты. Факультедгэнь хандажа, хөөрэлдэхэб. Үгээ ойлголсохоор ааб даа.

- Пайнга даа.

- Амар сайн. Нийтэ гүрэнэй шалгалтанууд тухай хүүгэдэй үедэ оло хэлэгдэнэ. Энэ туршалта хэзээ республикадамнай бэлдүүлэгдэхэб? (Н.К.Козлова, Прибайкалнин район).

- Нийтэ гүрэнэй шалгалтанууд хуралсалай эрхим шанар хангаха зорилготой юм. Манай зарим хургуулинууд энэ туршалтада хабаадуулагдаха. 2003 ондо эдэ хургууд дүүргэшэд түрүүшынхнээ нимэ шалгалта бариха болоно. Энэ шалгалтада үнэн зүб сэргэлтэнүүд 100 баллай туримаар табигдаха юм. Шалгалта тушаалтай тухай сертификат абада. Россин алишье дээдэ хургуулида мэдүүлгэ бариха, дахинаа шалгалта гарангүй, орохо эрхэтэй болоно бшуу.

- Амар мэндэ, Сергей Дашинимаевич, Дугарова. Минини хонирхоһон асуудал гэхэдэ, гүрэнэй нэрэтэ фианасова уяланууд (ГИФО) тухай, гэдэнэй зорилго ямар бэ?

- Пайн асуудал. ГИФО гэшэ удаа дараалан нэггэрүүлдэхэ юм. Хургууд дүүргэшэ бүхэндэ нэрэтэ казначескэ билет барюулагдаха. Шэлэһэн дээдэ хургуулидаа энэ билетэ тушааха ёһотой. Энэ ушарга гүрэн түрэ залуу эрхэтэдэ өөрийнөө гарант үгэнэ гэшэ. Тингэжэ түнөөр байдалтай, олон үри хүүгэдтэй гэр бүлгүүдтэ, илангаяа хүдөөгэйхидтэ, гүрэнэй зүтһөө туһаламжа үзүүлэгдэхэ, мүн бүхы хүүгэдэй арга боломжо гэгшээгдэхэ болоно.

- Сайн байна, Сергей Дашинимаевич. Эдир журналистнуудай «Бурятия молодая» лынн түрүүлэгшэ Людмила Доржиева хонходоно. Юнкоруудай республиканска слет үнгэргэхээ бэлдэжэ байнабли. Бурядай арадай пост, мэдээжэ журналист Чимит-Рэгзэн Намжиловой нэрэмжэгэ шан тогтоогоод, эхлэн бэлдэгшэ хүүгэдэе урмашуулаа хаа, һайн бэлэй. Республикын хуралсалай ба эрдэм ухаанай министерство энэ үүсхэлымнай дэмжэхэ гү?

- Дэмжэхэ байха гээд һананаб. Гансаараа шийдхэхэ бэшэ халдаа коллегин дээрэ зүблэн хэлэхэбди.

- Амар сайн, Сергей Дашинимаевич. Хүүгэдэй үедэ хургуулинуудта медалистуудай тоо олошороо. Энэ ямар шалтагаантайб: эрилтэниүүд нуладаа юм гү, али хүүгэднай ухаатай болоо гү? (Х.Ц.Вандапова, Улаан-Үдэ).

- Эрилтэниүүд нуладаан гээд хэлэхээр. Россин хуралсалай министрествын эрилтээр хургалгын шанарта ехэ анхарал хандуулагдадаг. Энэ шанар (компетентность) дэшилгүүдхын тула хурагшалды урмашуулна, алтан, мүнэн медальнууды үгэнэ гэшэ ааб даа.

- Сайн байна. Республикыннай хургуулинууды компьютерээр хэр зэргэ түргөөр хангахаб гэжэ мэдэхэ хүсэгтэйб. (З.Г.Голубева, Кабанский район).

- Республикада нийтэ мэдээлэлэй байгуулга саашадаа Интернеттэй холбоотой байхаар бии болгохо проект Россин Хуралсалай министрествын коллегини зүблөөн дээрэ һайшаалдан дэмжэгдэ. Энэ шэгэлээр федеральна программые бэлдүүлэгшэд билдэртэй харилсаа холбоо тогтоонхой, суг хүдлэнэ. Инмэ программа Россинда түрүүшүүдэй тоодо бэлдүүлэгдэнэ.

Зүүн Сибириин дэбнхээрэй 5 субъектүүд: Буряад орон, Эрхүүгэй, Шэтын областынууд, Агын ба Усть-Ордагай округууд хоорондоо хэлсэд, «Электронно Росси» гэһэн федеральна программа хабаалалсаха тухай мэдүүлэгдэнэ. Вице-премьер Валентина Ивановна Матвиенкын дэмжэхэ байһанда найданабли. Федеральна министр Владимир Михайлович Филиппов манай хүсэл оролдолгыгэ бүримүһэн дэмжэдэг юм. Бодоод үзгд даа. Энэ хуралсалай жэлдэ 45 миллион түхэриг федеральна бюджетдээ һомологдоо. Ерэхэ жэлдэ 50 миллион түхэриг



тэйдлһээ абахабди, мүн үшөө 50 миллион - республикын бюджетдээ үгтэхэ. Гадна энэ шэгэлээр Москваһаа 150 миллион түхэриг һомологдохо. Буряад ороной хуралсалай ба эрдэм ухаанай халбарини байгуулагдаһанһаа хойшо дээрэ дурсагдаһан мүнэн һангай арбанай нэгэшье хуби болохогүй мүнэн информатизаци хүгжөөлгэдэ шэглүүлэгдэхэ байха юм.

- Һайн даа. Инмэ һонин дуулахандаа баярлааб. Ажал хэрэгтэй амжалтагай байг лэ!

- Баяр хүргэнэб.

- Мэндэ амар, Сергей Дашинимаевич! Хотымнай хэдэн хургуулинуудта пионерскэ эмхинууд бии болгогдонхой. Дахинаа пионершүүдэй хүдэлөө нэргээхэ нэлдэгэ хэдлэгүй гү? (Светлана Балданова, Улаан-Үдэ).

- Урланайхидат, октябренок - пионер - комсомол мэтын айхабтар политическэ нүлөөтэй, идхалгын, коммунист үзэл сурталай эдиршүүдэй эмхинууд байт уула дахатгүй. Республикада дүүдлэгшэ Хүүгэдэй демократическа эмхинуудэй федераци (ФДДО) байгуулагдаһан гээд хэлтэ. Эдэ эмхинууд экологическа, аяншалгын, патриотическа шэглэлтэй, пионерүүд, скитхедүүлшье бии, «сэнхир» ба «ногөөн» патрульнууд, арминин, хилэ сахигшадтай нүхэд бии, эдир нохой үсхэгшэд, филателистүүдэй клуб гэхэ мэтэ олон даа. Хүүгэдэй хонирхол үүсхэдэг зүйлөөр, ажал хэрэгээр тэднине эмхидхэжэ, бэлэг шалабарниень хүгжөөхэ зорилго табигдана.

- Сергей Дашинимаевич, республикын багшанарай байдалы ямар гэжэ сэргэнэбта? (И.И.Чебунина, Тарбагатайн район).

- Минини һанахада, эгээн хүндэ хүшэр жэлүүд үнгэрэн ошоо. Тэрэ хэсүү үе тухай, илангаяа 1996 оной һүүл, 1997 оной эхин һаранууды сэлхэлгэ доһолон дурсадаг бии. 1997 оной январь соо республикын Президентын гар табилгатай хургуулинуудай ажалы саг зуура тогтоохо тухай Зарлиг гараа һэн. Ехэ хүйтэн удариһаа, дэлгэржэ эхилһэн грипп үбшэнһөө ажал зогсоогдоо гэжэ хэлэгдэ бэлэй. Гэбшье гол шалтагаан ондоо байһан юм - хахад жэл соо багшанарта салин түлэгдөөгүй, минитээр саашадаанье хүдэлхыень гуйха аргагүй, эрхгүй байгааб. Хүтэлбэрлэгшэ хүн хүшэр сагта ходоодоо аралтаа байха, сэхыень хэлэхэ уялгатай.

Тэрэ үетэй сасуулханда, мүнөө налгай тэнюун саг эрэнхэй. Мүнөөгэйингөө байра байдлаар багшанар хүсэд ханганг гэхын аргагүйшье һаа, тэсэжэ гараһан тэрэ хүшэр сагтай яашье жэнгээр бэнэ. Иёдондо багшанарай салин хоёр дахин шахуу дэнилүүлэгдээ, саашадаанье дэнилжэ байха. Бага багааршье һаа, саг үргэлжэ бюджетнигүүдэй салин, пенен, тэдхэмжэ нэмээжэл байха шэглэл бариһан Владимир Владимирович Путинда этгэнэб, багшанарай байра байдлаай һайжарха хэргые Президентын ажал ябуулгатай холбоноб.

- Сайн байна. Исток хуурида хүүгэдэй саад бариглаха гү? (Светлана Дамбаева, Улаан-Үдэ).

- «Хүүгэдэй саадуды нэргээнэбди» гэһэн 5 жэл соо бэлдүүлэгдэхэ программа хахад жэл соо бэлдэбди. Юниин 25-да республикын Правительство энэ асуудал хаража үзэхэ юм. Энэ программы ёһоор Исток хуурида хүүгэдэй саад мүн лэ дахинаа хүдэлжэ эхилхэ. Дэлгүүрэй оршон байдалда республикадамнай аяар 320 саад үгы хэгдээ, байрануудыень банк, магазин мэтын эмхи зургаанууд офис болгожо эзлэнхэй.

- Саашадаа хүүгэдэй саад ямар шэгэлээр хүгжөөхэб? - Урланай мэтэ томо сээрлигүүд байхагүй. Бүхы хүгжэнги гүрэнүүдгэ багахан соморхон сээрлигүүд хүдэлдэг. Манай байрын гэрнүүдэй нэгэдхэн лаббаргэ мүнөө үедэ юу хараһанбли? Элдэб эсын закусочна, ашын шивэ наймаалгын газар, багахан магазинууд оршоно.

Орондонь минини - саадуд байрлаха ёһотой: даатгал, тогоошон, медик, хүмүүжүүлэгшэ, хоёр няни - бүхыдөө 7 хүнлэ хүдэлхэ болоно. Инмэ үсөөн зон багшаг гэр бүлгүүд түхэлэй хүүгэдэй сээрлиггэ багашууды хүмүүжүүлгэ зэргэтэй.

- Амар мэндэ. Ангамни мүнөө намар 1-дхи класс ошоһонь. Үргэн салуу, гаатай сэбэр хургуулида хураг гэжэ хүсэнэб. хургуулинууды мебелээр хангаханда болбосон түхэлтэй болгоходош хэрэгтэй мүнэн яаган хубарилдагдаг бэ?

- Пурагша болохо ушараар урилшалан тааналда амаршалнаб. ехэ амжалта хүсэнэб. Харин хургуулинуудта мүнгэ хубаадаггүйб, энэ министр уялга бэшэ. Хотын захиргаан, хотын хуралсалай управлени энэ асуудал шийдхэдэг. Хургуулинууд мүнэн адилханаар хубаадаг гэжэ онсолхо хэрэгтэй.

- Сайн байна, Сергей Дашинимаевич. Базин Викторэй эжы Эдын аймагай Петропавловка хуурида хонходоно. Хургуули дүүргэгшэдтэ медаль олгуулаа асуудалье хэн шийдхэдэг бэ гэжэ асуухая һананаб.

- Амар сайн. Алтан медальнууд минин зарлиг үндэһөөр олгогдодог. Харин мүнэн медальнуудай асуудал аймагай хэмжээндэ шийдхэгдэдэг. Алтан медаль олгуулха хэрэгүүд манай министрествэдэ тусам комиссида харагдадаг, үшөө предметнэ 3 комиссида зүбшэгдэдэг. Мүнэн медальнууды олгуулха хэрэг баһал хинан шалгахабди. Хубүүдэтнай, гэр бүлэдтэй аза жаргал, амжилта хүсэнэб.

- Һайн бэлэйт.

- Сергей Дашинимаевич, минини хүүбүүн 26-да хургуулида 9 класс дүүргэжэ байна. Тестированиин ёһоо хэрэгтэй балл абаагүй һэн хойноо, саашадаа 10 класс хурахагүй гэжэ хэлэнэб.

- Хэн тингэжэ хэлэнэб? Хургуулида тинмэ тогтоо гараа гү?

- Угы. Хүүбүүн сохюулаад, хүлөө хухараа тестировани гараагүй бшуу...

- Тестированиин дүнгөөр хүүгэдэе «соортолжо» яашье болохогүй. 10-11 классуудай профилизиаци тухай Правительствоин тогтоолой проект эрхээр оройдоо хур үнгэрбэ. Паяар Москвада энэ асуудалаар федеральна суг зүблөөн болохо.

Харин нимэ шахардуу байдалда ороһон хубүүгэдэй тестировани гаргуулха гэжэ хэнишье тухирха эрхэгүй. Хэрбээ хургуулида танай энэ байдалы анхараагүй һанья хотын управленидэ, министрествэдэ хандаарайгты. Инмэ асуудалнууды 2-3 үдэрэй туршда шийдхэдэг тусам комисси манда хүдэлдэг юм. Бүхы шахуу ушарта үхибүүнэй ба түрэлхидэй тала баридаг байха.

- Зээ басагамни хургуулида буряад хэлэ үздэг. Нилээ тухашарна даа, баарһамни. Бишье үзлэсэнэб, туһалаа хүсэлтэй. Гэбшье үздэг номоорнь буряад хэлэ шудалхань хэсүү. (Анна Смирнова, Улаан-Үдэ).

- Ехэл зүб шүүмжэлгэ хэбэт. Мүнөө үедэ хэрэглэгдэг буряад хэлэнэй учебнигүүд тон орёо, хуушарһан методикоор зохёогдонхой. Ярянаай хэлэндэ хураха хүшэр. Мүнөөдөө тон түрүү, хэлэндэ түргөөр, хүнгэнөөр хургаха методико хэрэглэн, шэнэ учебнигүүды зохёо хэрэгтэй.

70-80 жэлэй туршда түрэл хэлээ алдаад, 5-10 жэлэй туршда гэдэргэнэ нэргээхэ, хүгжөөхэ гэһэн худал. Энэ удаан саг хэрэгтэй. Горитой ехэ мүнэн һомологдоо ёһотой. Хүн бүхэнэй, түрэлхидэй хамтын оролдолго байха болоно. Нютаг шотагайн хэлэнүүдтэ нарай багшаан хургабал, аша үрэтэй гээд һананада. Томохохо буряад литературна хэлэндэ шэлжүүлхэ, түрэл хэлэнэй дундаршагүй баялигтай гүнгээгөөр ташилсуулха шуудал. Буряад хэлэмнай өсөргүй хулаг, шэргэншгүй булаг мэтэ ха юм даа. Буряад классика уншаха бүрээ түрэл хэлэнэйнгээ гүн удхатай, тодо найруулгатай, ондоо хэлэнүүд соо ушарлаггүй үгүүлэлүүдтэй, хурса мэргэ зэргэсүүлгэтэй байһые адаглажа, гайхалдаг бии. Хэмжэншгүй энэ баялигаа удаадахи үсүүдтээ дамжуулна гэшэ билдэнэй пангин уялга.

Туйна САМБЯЛОВА бэлдэ

23 июня - выборы Президента Республики Бурятия

## ЗАЧЕМ Я ИДУ В ПРЕЗИДЕНТЫ?

КАНДИДАТ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ  
ИННОКЕНТИЙ ДАГБАЕВ:

**“Максимально учту мнение и специфику республики”**



Через месяц нам предстоит выбрать нового Президента Республики Бурятия. Определить из кандидатов самого достойного непросто. От того, кто и как будет отстаивать ваши интересы, во многом зависит исполнение надежды каждого жителя республики на лучшее будущее. Правительству Бурятии удалось обеспечить стабилизацию экономики, перейти к постепенному росту инвестиционной и трудовой активности, создать условия для вывода республики на траекторию устойчивого роста. Несмотря на положительные тенденции в социально-экономической сфере, реальные доходы населения повышаются пока недостаточно быстро.

Я, как руководитель Баунтовского Эвенкийского района Республики Бурятия, разделяю ответственность с Правительством за все недостатки в решении экономических задач, стоящих перед республикой. Тем не менее, я имею свое собственное представление о путях дальнейшего развития нашего народного хозяйства. И мое представление находит понимание у многих жителей Бурятии. Именно это и побудило меня выдвинуть свою кандидатуру на пост Президента республики.

Главной своей задачей я вижу последовательный переход Республики Бурятия к экономически, социально и экологически устойчивому развитию. Наша концепция развития республики проста и понятна. Она ставит задачу: экономического процветания, социальной справедливости, сохранности окружающей среды.

Основное внимание в программе уделено развитию сельского хозяйства и рациональному использованию природных ресурсов республики. На мой взгляд, развитие агропромышленного комплекса Бурятии необходимо осуществлять на основе гармоничного сочетания крупного и мелкотоварного производства, различных форм собственности и хозяйствования, оказания эффективной государственной поддержки сельским товаропроизводителям, организации машино-технологических станций, создания оптово-закупочных организаций и применения контрактной системы, государственного заказа.

Пора вплотную заняться сельской экономикой. Создать фонд развития села за счет сверхплановых доходов бюджетов всех уровней, средств спонсоров, пожертвований и прямых инвестиций.

В области развития животноводства ни одна отрасль не должна оставаться без государственной поддержки, как это часто случается сейчас. Особое внимание нужно уделить развитию мясного птицеводства, возобновлению селекционно-племенной работы высокопродуктивного мясного и молочного скота местных пород.

- Если вы изберете меня, мы вместе будем:
- способствовать развитию конкуренции в сфере сбыта сельскохозяйственной продукции и сельской торговли;
  - осуществлять меры по восстановлению производства овощей в защищенном грунте;
  - стимулировать продажу сельскохозяйственной продукции на местных рынках, тем самым пресечем завоз продуктов из других регионов, расширим базу экспорта продовольствия из Бурятии;
  - активизировать заготовительную деятельность непосредственно на местах, применять систему государственных заказов, а также муниципальных долгосрочных договоров о поставках сельхозпродукции;
  - активнее развивать малый аграрный бизнес, включая семейный. Поощрять организацию миницехов по пошиву одежды, в том числе национальной, выделке шкур, производству народных художественных промыслов с целью сохранения и приумножения национальных традиций;
  - разрабатывать программу стимулирования труда прибывающих на село специалистов;
  - делать все, чтобы закрепить молодых учителей в сельских школах, обеспечить их жильем с предоставлением положенных и дополнительных льгот;
  - вводить для молодых специалистов, получивших высшее образование за счет бюджета обязательный трехгодичный стаж отработки в районах республики;
  - пора учредить ежегодные государственные премии за высокие показатели в животноводстве и земледелии;
  - надо, наконец, провести научные исследования в области предпринимательства, занятости и эффективности труда сельских жителей.

Необходимо выделить средства на приобретение племенного скота и техники. Создать цех детского питания по производству мясных консервов.

Настойчиво развивать торгово-производственные связи с приграничными районами Монголии в сфере переработки мяса.

В земледелии осуществляется Комплексная программа восстановления плодородия почв в республике до 2005 года. Для того, чтобы она работала эффективно, необходимо совершенствовать земельные отношения, руководствуясь Земельным кодексом Российской Федерации.

Пора разработать и принять новый республиканский “Закон о земле” и другие нормативно-правовые акты, направленные на эффективное использование земельных ресурсов и обеспечение конституционных прав граждан на пользование, владение и распоряжение земельными участками.

При этом, максимально учесть мнение народа, специфику республики, традиции и опыт ведения сельского хозяйства. Я не против передачи земли в частные руки, если это не земли сельскохозяйственного назначения.

Необходима кадастровая оценка земель, автоматизированная система государственного земельного кадастра. Надо строго соблюдать особый порядок, предусмотренный федеральным законом в использовании приграничных территорий

природных ресурсов. Прежде всего, это заготовка и переработка кедрового ореха, грибов, ягод, лекарственно-технического сырья. Будем поощрять создание небольших цехов, оказывать помощь в сбыте продукции, в том числе через госзаказ.

Не останется без внимания и охотоведение. Будут развиваться национальные охотничьи традиции с выделением охотничьих угодий.

Получит развитие рыбное хозяйство. Продолжатся научно-исследовательские работы по оценке состояния и определению перспектив увеличения сырьевой базы рыболовства. Будет проведено кадастровое обследование и разработка проекта рыбохозяйственного освоения водоемов республики.

Рационально и эффективно использовать рекреационные ресурсы, совершенствовать законодательство, развивать санитарно-курортное лечение и лечебно-оздоровительный туризм.

Реконструкция и восстановление туристских объектов. Окажем помощь туристическим организациям в развитии их материально-технической базы и инфраструктуры, организации охотничьих туров.

Настало время широко рекламировать богатство и красоту нашей природы в регионах Российской Федерации, в ближнем и дальнем зарубежье, особенно зоны озера Байкал, участвовать в организации и проведении российских и международных туристических бирж и ярмарок.

Проблемы, с которыми сталкивается рядовой житель республики, знакомы мне не понаслышке. С ними я, как руководитель района, сталкиваюсь ежедневно и ежедневно. Из раздумий над путями их преодоления сложилось у меня собственное представление о том, как необходимо развивать промышленный комплекс Бурятии в целом, и социальную сферу республики. На многочисленных встречах с избирателями, у меня есть возможность более подробно рассказать собственную программу и, главное, обсудить ее с вами, земляки.

Я хорошо знаю Бурятию. Много лет живу и работаю с вами. Если ваш выбор остановится на мне, сумеем оправдать ваше доверие.

## Иннокентий ДАГБАЕВ: “РЕСПУБЛИКА ДОЛЖНА СОХРАНИТЬ КУРС, ВЗЯТЫЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ!”

Мы попросили Иннокентия Бадревича рассказать о себе и о своих планах.

— Родился 20 июля 1962 года в Улаи-Удэ. Но я только по рождению городеков. Детство провел в селе Тогда Хоринского района. Родители всю жизнь учительствовали в сельской школе, ветераны труда. Отец — инвалид Великой Отечественной. Мать — заслуженный учитель Бурятии. Что касается биографии, то она типична для нашего поколения. Советская армия, где я дослужился до старшего сержанта, Бурятский сельскохозяйственный институт, работа на селе.

Работал механиком, инженером, а потом главным инженером в совхозе Джилдиндинский. Затем, некоторое время, был главным инженером в Баунтовском РАПО. С 1996 по 1999 год работал

генеральным директором Баунтовского МУП ЖКХ. В 1999 году назначен на должность первого заместителя главы Баунтовского Эвенкийского района. В 2000 году земляки оказали мне доверие — избрали главой Баунтовского Эвенкийского района.

Я понимаю, что у меня очень сильные оппоненты. Это, в первую очередь, действующий президент, которого я глубоко уважаю. Другие соискатели — политики с большим опытом. Но и они когда-то начинали...

— Как вы думаете, каким должен быть президент Бурятии образца 2002 года?

— Президент должен быть мудрым и предсказуемым — ясным для народа. Республика должна сохранить курс, взятый на экономическое развитие.

— Что является главным в Вашей предвыборной программе — ее стержнем?

— В моей программе три главных направления: установление социальной справедливости, экономическое развитие и сохранение окружающей среды. Сейчас средний уровень жизни в республике ниже, чем во многих регионах России. Но я думаю, что планы развития республики и темпы роста, которые нам удалось достичь, внушают оптимизм всем жителям Бурятии. Для того, чтобы жить лучше у нас есть все предпосылки: могучий интеллектуальный потенциал (Вы знаете, что мы занимаем ведущее место в России по уровню образования), природные ресурсы, умение и желание работать...

Очень важная тема — Байкал. О необходимости

беречь эту святыню говорят много — и в мире, и в России, и в Бурятии. Хотелось бы, чтобы много и делалось.

— От президента во многом зависит концепция развития республики, его идеология. Как вы считаете, что должно быть главным в этой концепции?

— Сегодня экспорт Бурятии, в основном, сырье. В современной экономике это тупик. Нам надо развивать производство конечного продукта. Это, кстати, касается и животноводства. Лишь тогда мы будем кормить себя сами, а не завозить продукты из Иркутской области, из Красноярска или Москвы. У нас есть необходимая производственная база. Да, оборудование устарело, но обновить его проще и дешевле, чем дальше оставаться поставщиком сырья в соседние регионы.

## “ПОКА У НАС ЕСТЬ ТАКИЕ ЛЮДИ, БУРЯТИЯ НЕ ПРОПАДЕТ НИ ПРИ КАКИХ СИТУАЦИЯХ”

Так охарактеризовал кандидата на должность Президента республики Иннокентия Дагбаева хамбо лама Нимажал Илюхинов. Председателя Духовного Управления буддистов России Нимажала Ильича Илюхинова представлять не надо. Он человек в Бурятии известный и уважаемый, так же как его отец, к которому партийные секретари втихую ходили за медицинской помощью и мудрым советом. Он УЧИТЕЛЬ. Этим все сказано.

Республика находится на пороге выборов Президента. Насколько мне известно, вы всегда, во всех своих выступлениях, поддерживали Леонида Потапова. Тем не менее, кто из претендентов на эту должность отвечает, по вашему мнению, тем качествам, которыми должен обладать президент Бурятии?

У нас много ярких, талантливых людей. К ним я отношу и тех, кто претендует сегодня на самую высокую и ответственную должность в республике.

Это разные люди. Есть такие, которые пытаются апеллировать к национальным чувствам, другие стараются найти поддержку в обществе и привлечь, таким образом, избирателей на свою сторону.

Однако, в числе кандидатов есть человек, который не спекулирует на национальных чувствах, не ищет высоких покровителей в столице и не пытается облить своих соперников грязью.

Иннокентий Бадревич Дагбаев просто делает свое дело на ответственном посту главы администрации Баунтовского Эвенкийского района. Я знаком с ним лично уже более двух лет. Общаясь с жителями его района — бурятами, русскими, эвенками, украинцами, я слышал много разных оценок его деятельности. Вывод один: он очень хороший руководитель, он может увлечь людей. А не так давно я встречался с врачами, которые проводили в районе какое-то мероприятие по здравоохранению. Они сказали: “Район меняется на глазах”.

Пока что масштабы деятельности Иннокентия Бадревича ограничены Баунтовским Эвенкийским районом. То, что он решил сейчас выдвинуться в президенты, говорит не только о том, что его потенциал перерос рамки района, но и о том, что его поддерживает достаточно большое количество людей. То, что молодые люди стремятся завоевать не только доверие, но и понимание своих сограждан, вызывает у меня уважение. Думаю, что пока у нас есть такие люди, как Иннокентий Бадревич, Бурятия не пропадет ни при каких обстоятельствах, всегда найдет свое место в семье российских народов...

Иннокентий Бадревич пользуется огромным авторитетом у людей и способен на многое.

Материал опубликован на бесплатной основе.

Июниин 23 - Буряад Республикын Президентын хунгалта

БАТО СЕМЕНОВ ХЭН БЭ, ҺУНГАЛТАДА ЮУНДЭ ОРОЛСООБ?

Энэ хүние олоной дунда ходо харахаар байдаг.

Телекрануудта шье таһалгаряагүй харуулагдадаг.

Буряад Республикын Президентээр хунигадбал, үглөөдэртөө шахуу хайн хайхан байдал олгохоб гэжэ гоёор найдуулаха юм.

Тэрэнэй үгдээ этигэхэ болоо хаа, Президент Правительстватай болон федеральна засагтай суг хамта бэшэ, харин Бато Семенов республикын трансферт 5 миллиард түхэригөөр ехэ болгоһон болоно бшуу. Эдэ баатаршалгануудай ямар аргаар бэелүүлэгдэхэ тухай хэлэгдэнгүй. Тэрэнэй хунгалтын программа хараһан хүн үгы шахуу. Гэбшье Бато Семеновто этигэхэ зон олон.

Буряадай Президент болохо шадатайб гэжэ бээ сэгнэһэн энэ хүмнай хэн болоноб?

1. ХАЙШАА БУУҺАН ШАТАНУУД БЭ

Манай герой ямар ехэ ажал хэжэрхитэн бэ гэжэ хараад үзэхэ сэг тулажа ерээ хэбэртэй.

Эндэ һаяхана манай корреспондентүүд Захаминай аймагаар ябадараа Тус кандидатай анханда хүтэлбэриһэн Михайловка тосхойн халбаржа байһан юмэн үгы гэлсэнэ хэн.

Тэрэ үедэ Буряадай Министрүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ байһан Владимир Сагановай зүгһөө залуу хүтэлбэрилэгшэдэ хүргэһэн дэмжэлгэ, туһаламжашье ехэ урагшан дабуулаагүй хэбэртэй.

Дээшээ дэбжүүлэгдэхэдээ, зарим абанан уялгануудаа дүүргээгүй гэжэ Закаменск хотодошье гомдоһон заримашуу бии ха. Няутагай хүнэй буулганан видеокадриуудые хараа һэмди. Тэндэ ядһан, зобоһон эхирнүүд Президентын тушаалда орохоёо эрмэлзэһэн энэ хүн Арадай Хуралда дэбжүүлэгдэхэдээ, бидэнтэй найдал харюулаагүй гэнэ.

Нэгэ һонин баримта дурдаха хэрэгтэй. Тийхэдэ тэрэ сагта манай геройн Захаминай аймаг хүтэлбэрижэ байхадань, өөһэдын оло оршын хэмжээн аймагай бюджетэй оройдоол 5 процент байгаа. Тэрэнэй үшөө нэгэ шата өөдөө дэбжэхээ Улаан-Үдэ гаража ошоходонь, аймагын ондоо хүнүүд

хүтэлжэ эхилээ хэн. Тэдэндэ манай герой юу үлээгээб гэхэдэ: арай-арай амилжа байһан хотын котельнэ, вольфрам-молибденэй хаагдашанхай комбинат, тоогүй олон ажалгүйшүүдые болон һаяын сагта һайжарха гэнэн найдалгүй байдалые.

Закаменск хотын хүйтэн үбэл хүлдэжэ байхада, Буряад Республикын Президентын болон Правительствын лэ туһаар энэ хото абарагдаа бэлэй. Энэ туһа хэрэгтэ хэдэ миллион гаргашаагдаа гээшэб? Харин манай герой Дүүмын депутат болоод байхадаа, һанаагаа зобоһоной тэмдэг - телеграммашье нотаг зондоо таяагай хэн.

Аймагай шэнэ хүтэлбэрилэгшэд тэрэншьегүйгөөр өөһэдынгөө оло оршо дээшлүүлжэ шадаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ээдын комбинадые нэргээхэ талаар түрүүшын алхамуудые хэжэ эхилээ. Захаминай эршүүл Буряадай Правительствын аша туһаар «Бурятзолото» бүлгэмдэ ажал олоо. Манай героие магтажа бэшээшэд тэрэнэйгээ хэһэн ажал хэргые Гераклай баатаршалгатай адыар зэргэсүүлнэ. Жэһээн, нэгэ заахан горхон дээгүүр хүүргэ барихан түүхые гоё гоёор хүн зондо хөөрөө хэн. Президентын тушаалда кандидата даншье багашаг бэшэ аал? Жэһээлхэдэ, Президентын тушаалда үшөө нэгэ кандидат Александр Кардаш Муяын гулаа байха үедөө ямар нэгэ хүүргэһэн байха ехэ гэгшын аэропорт барая ха юм. Тэд тэрээгээрэ һайрхаха гэжэ тэрэнэй толгойдошье ороогүй. Хүүргэ тухай хэлэхэ болоо хаа, Баргажанай аймагай Хилганын колхозой түрүүлэгшэ Людмила Ванюшкина жэл соо гуша гаран хүүргэнүүдые барая. Гэхэтэй хамта ганса бюджетэй мүнгэ һангаар бэшэ, харин арад зоной барилгын хүсөөр эдэ хүүргэнүүд баригдаа хэн.

Ондоо хүнэй хүсөөр барилга хээд, һүүлдэһэн һамһарха гэшэ хэрэг бэшэ даа!

Тэрэнэй мүнгэ гаргашалаа хадаа, зуун жэл соо зогсохо хүүргэ бари. Одоол энэманай хэрэг гэшэ.

2. ӨӨРЙГӨӨ МАГТАХАЯ МАРТААГҮЙ

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын

орлогшоор болон хүдөө ажыхын министрээр хүдэлжэ байһан үе тухайгаа манай герой хөөрэхэ дурагүй. Тэдэ юуншье тухай хөөрэхэши даа. Энэманай эгээл таряа талханай, ургасын, адуу, малай тоогой доошоложо эхилһэн жэлнүүд ха юм.

Ганса габьяань гэхэдэ, БМДК-гай цехүүд соодолгүүр бариханинь болоно. Үнэн дээрээ ямаршье барилга хэгдээгүй. Анханай үйлдэбэрийн цехүүд соогуур гансал наймаанай тагууд, шэгнүүр лэ табигдаа хэн. Захааминда баригданан хүүргэһээ үлүү болоо. Тус дэлгүүр хүдөө ажалшадай үйлдэбэриһэн эдээ хоол, мяха үнэгүүгөөр тушаалгада эсэс табиха ёһотой байгаа.

Тэдэ һанаһан хэрэг оройдошье бүтээгүй һара болонгүй тус дэлгүүр хотын бэшэ дэлгүүрүүдһээ юугээршье илгархала болоо хэн. Хүдөө малшад болон таряшад мүнөөшье болотороо мэхлүүлһэн заанда.

Шэнэ министрэй үшөө нэгэ онсо габьяае зурагламаар байна.

Манай герой хүдөө ажыхые нэргээхэ тухай нэгшье бодомжолоогүй гэжэ удангүй элэрэһэн. Республикын бюджеттэ арба гаран миллион түхэригэй гаргаша хэһэн хуули буса хэрэгүүдтэ тэрэ хабаатай байһан гэжэ элэрэ. Хара архитай хабаатай хуули буса үйл хэрэгүүдын арад зоной ажабайдалда муу нүлөө үзүүлэ.

1996 ондо мүнөөнэй республикын Президентын тушаалда кандидатай сэхэ дэмжэлгээр акционернэ «Ливона» бүлгэм 17,5 миллион түхэригэй налог түлбэриһөө сүлөөлөгдөө бэлэй. Тийхэдэ агропромышленна комплексн хэдэн предпрятинууд мүнгэ түлэлгын талаар хуули буса ёһоор хүнгэлэтэнүүдтэ хүртөө. Тэрэнэй гар табилгатай захиралануудай хойшолоһон ийм: хүдөө няутагууд руу «Ливония» архи гол мүрэн шонгээр урдажа эхилээ Соляркын орондо - архи, үтэгжүүлгын орондо - баһал архи. Салин хүлһэнэй орондо - баһал хороото архи.

Одоол хүдөө няутагууд архидаа шатаа. Милициин мэдээсэлнүүд соо ала салдаан, архидаад, хутагаар хадхалсаан, буудалсаан,

наншалдаан тоогүй олоор бэшэгдэдэг болоо. Архи худалдаан дээрэ одоһон мүнгэнэй хайшаашье ороһонинь мэдэгдэнгүй. Манай геройн эдэ хэрэгүүд тухай Буряадай Президент Леонид Потаповта дуулаа. Тийгээд Президент тэрэниие эзэлжэ байһан тушаалнуудһаань болуулаа хэн. Үнэн дээрээ зүб лэ тушаалһаань сүлөөлөө. Али таанар ондоогоор бодоно гүт?

3. АРАДАЙ ҺУНГАМАЛАЙ ЗҮРГЭ ДЭЭРЭ

Захаминайхидта үгээс үгэн найдуулажа, манай герой Арадай Хуралай депутат болоһон юм. Гадна республиканска парламентын бюджетнэ политикын талаар комитетэй түрүүлэгшээр хунигадаа. Хунгалтын урда тээ абанан уялгануудаа дүүргэхэ тухай һанаһаниньшье бү мэдэе. Бюджетнэ албанай хүдэмэрилэгшэдэй салин хүлһэ түлэхэ тухай статья 2000 ондо республикын бюджеттэ оруулаха талаар дэмжэлгэ гаргашыень һананагүйбди гэжэ зарим депутатууд хэлэнэ.

Тэрэнэй Дүүмын депутат болохоодо, абанан уялгануудтаа ямарар хандаһыень хараад үзэе.

Оройн үйлдэбэрилэгшые хамгаалһан хуули абыхын тула тэмсэхэб гэжэ найдуулаһан аад, инвестици хүнгэдэхэлгые болуулаха тухай налогой кодексн хоёрдохи хубине баталан абалгын түлөө дуутаа үгэлгэдэ юундэшьеб хабаадаагүй.

Харууһагүй үхибүүд тухай асуудалнуудаар Валентина Матвиенкын элдхэл бүхы орон дотор дамжуулаһан хэрэг бии гү гэжэ Дүүмын зүбшээжэ байхада, мүн лэ дуутаа үгөөгүй. Харин мүнөө үхибүүдэй дунда дүрэ зурагаа буулгуула. Хүхюун зугаатай энезбхиэл, урин дулаан мийһэрлэ... Иймэ урин нагай байхада, бүхы юмэн бэелүүлэгдэшэдэ гэжэ һанажа болохогүй.

Ажалгүй Закаменск хотын хуби заяан тухай хэн һанагаа зобохо байгааб? Хонишод, малшадай салин хүлһыень архяар түлэхэ гээшэманай

юун бэ? Москвагай «засаг коридор» соогуур ябахад депутатай квартирада ажаһуууһан гоёл юм бээ...

4. ЮУНДЭ ПРЕЗИДЕНТ БОЛОХОЁ ХҮСӨӨБ?

Соносхохой ролугууд болон хуудһанууд ямаршье кандидат тухай гоёор бэшэдэг ха юм. Тэдэ энэ кандидат тухай яриха болон хаа, хоёр-гурбан жэл нэгэ тагары тогтоод, ондоо тушаалда орохоо Наһаар залуу гэнэбди. Хурса һонин ухаан бодолтой, ажал хүдэмэрилэгшэ бүлэгэн гэлсэнэбди. Тэдэ залуу гэхээр гэнэл даа. 41 һанаһан хунигад залуу гэхэ аалиш?

Ямар туйлаалтануудтайб? Ямар ажал хэрэгүүдэй бэелүүлһэн бэ? Яаба хээбшье, хуһнай Буряад оройн Президент болохо хүсэлтэй.

Энэ тэрэнэд юундэ хэрэгтэйб? Юумэ хэжэ шадахашье боло болихошье хаа, дээшээ жудхөөнтэй олон лэ байдаг ха юм даа.

Тэрэниие тойрогшодие абанан үзэхэдэ, нэгэ һонин шэнги Юмэ Бывкинтай хамта ойлгогдосоо финансова операциянуудые хэжэ гэдэг. Владимир Полютов мүн тэрэнэй командана ородог. Энэ Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ орлогшын тушаалһаань сүлөөлөгдөһэнэ «Буряттицепром» хүтэлбэрилэгшэ г-н Лыткин һалбарин хүтэлгэдэ үгтэй бюджетэй мүнгэ буруула гаргашалаа суурханхай. Хэдэ жэлэй туршдаа олоһон миллион мүнгэн үригдэнхэй гэдэг.

Өөрөө кандидат хунгалта кампани үнэгрэгдэдэ шадабарья гарганагүй хунгалтадые урихан мийһэрлэ хоһон найдуулаһануудаар абан гэжэ һанана. Счетно палата өөриһөө республика тухай мэдээсэл бэшээ. Буряад тогтонижожо байһан социал байдалые өбөөроогүй хэбэр үзүүр...

Нэгэ телевизионно соносхой ролитог таниһан шэнги хүнэй абануудалаг. Энэманай НТВ-каналар гурбадахин харуулагдаа «Чингисхааниие хүлээжэ» гэдэ хуудал хуурмаг репортаж дуудһанан хоолойе һануулаа. Тэе журналисти хонэй дэмжэһэн мүнөө мэдэнэбди.

Иймэ хүн Буряадай Президент боложо шадаха гү?

Алексей БАТОДОРЖИН

МЕЖДУ «ОТЕЧЕСТВОМ» И РОДИНОЙ МЕЧАСЬ...

Что делать, когда хочется добиться симпатии женщины? «Говорить, говорить, говорить и говорить», - подметил один из современных классиков. Конечно же, комплименты. И конечно же - ей. Что делать, когда нужно добиться благосклонности избирателей? Делать реальные дела, скажете вы. И будете правы. А если их не так много? Говорить, говорить, говорить и говорить. Комплименты - себе, и гадости - в адрес соперника. Именно так построена предвыборная кампания депутата Государственной Думы РФ Бато Семенова, которая к финалу выборов все больше напоминает анекдот или затянувшуюся неудачную комедию.

Едва отработав в Государственной Думе половину депутатского срока, Б.Семенов вернулся на политическую сцену республики ранней весной, чтобы лично возглавить создание местного отделения партии «Единая Россия». Добившись избрания себя в качестве лидера БРО «Единой России», депутат слегка покочетничал с журналистами по поводу того, собирается ли он баллотироваться в президенты от «партии власти». Мол, будет думать, время есть.

На самом деле все давно было «придуманно». И казалось бы обеспеченный с помощью «Единой России» политический тыл даже позволял новобранному кандидату в президенты на первых порах

заигрывать с товарищами по старой партии - коммунистической. Утверждают, что ее ветераны оказывают доверие ни кому-нибудь, а именно Б.Семенову.

Тут и случился один из первых анекдотов. Не выдержав явного передегивания фактов, коммунисты публично напомнили бывшему товарищу по партии о том, что он давненько исключен из нее. Впрочем, за то, что, голосуя в Думе по принципиальным вопросам, занимал позицию, противоречащую позиции народно-патриотических сил. Во-вторых, за банальную неплату членских взносов. В-третьих, коммунисты напомнили Б.Семенову явную случайность его политического связей. С начала 90-х годов молодой коммунист успел побывать в Партии Российского единства и согласия, в НДР, вернуться в КПРФ, отметиться в Аграрной партии и стать членом движения «Отечество - Вся Россия», завершив эти многотрудные хождения членом партии «Единая Россия».

Плюрализм /многообразие политических взглядов/ в одной голове - это уже шизофрения, шутили на заре перестройки известный поэт Н.Коржавин. В случае же с Бато Семеновым - это скорее крайняя степень политического цинизма, когда человек вступает в партию, не разделяя ее идеологии, а исходя из карьерных соображений.

Логическим завершением политических хождений кандидата в президенты Бато Семенова стало то, что 19 членов политсовета Бурятского регионального отделения «Единой России» поддержали на предстоящих выборах главы республики не своего формального лидера, а действующего президента Бурятии Леонида Потапова.

Впрочем, внутрипартийная жизнь рядового избирателя волнует мало. Это - больше для ценителей политики. Обычному человеку интереснее то, какую пользу приносит депутат Государственной Думы родной республике.

И чаяния народа чутко уловила газета «Курьер», не скупящаяся на комплименты Бато Семенову.

Она сообщила читателям «новость», которая два года тщательно скрывалась от народа. Оказывается, один Бато Семенов обеспечивает республику всей федеральной финансовой помощью, размер которой введен до 5 миллиардов рублей. То, что два других депутата от Бурятии - Сергей Будажапов и Василий Кузнецов - все два года в Думе «груши околачивают», как говорится, полбеды. Смак «сенсации» в том, что один Семенов приносит в республику денег больше, чем все правительство во главе с президентом республики. Ведь даже люди, мало знакомые с бюджетными механизмами, прекрасно понимают, что

бюджеты регионов являются результатом совместной многомесячной работы региональных и федеральных властей - согласований, утрясок, уточнений. О чем Правительство Бурятии тут же напомнило газете «Курьер» и Бато Цырендондовичу. Но ни газета, ни кандидат в президенты извинений за явную ложь никому не принесли. В том числе и обманутым читателям.

Не извинился Б.Семенов и перед Владимиром Гейдебрехтом и Сергеем Проциным за политическую спекуляцию на их именах. Напомним, что в самом начале своей кампании Бато Цырендондович публично пригласил их в свое будущее правительство. Однако, как оказалось, с директором Селенгинского ЦКК этот вопрос даже не обсуждался, а директор фабрики «Амта» отказался от сделанного ему предложения. Что же остается в «сухом» пропагандистском остатке у депутата Государственной Думы Бато Семенова?

Голословное отрицание успехов, достигнутых республикой в экономике за последние годы.

Ну и, конечно, демонстрация аудио- и видеороликов из Государственной Думы. В них члены фракции «Отечество - Вся Россия» взахлеб нахваливают нам Бато Цырендондовича, советуя голосовать за него. Кого тут только нет. Лахова, Кулик, Ковалев и другие господа -

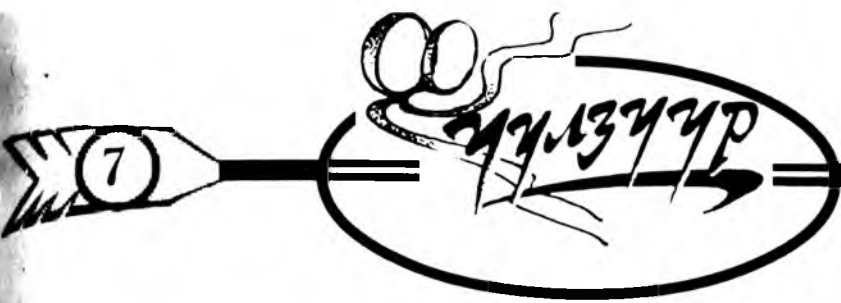
товарищи. Суть не в фамилиях, объединяет одна главная черта. Большинство из них либо никогда не бывали в Бурятии, либо отпустил у нас проездом, когда Бато Цырендондович организовал своих отъезд на Байкале под предлогом выездного заседания депутатской фракции. Ситуации в республике они не знают, поэтому и говорят с трудом подбирая фразы. Единственный человек в этой думской «агитбригаде», имеющий хоть какое-то отношение к Забайкальскому это известный агинский бурят Иосиф Кобзон.

Слушая все эти здравницы в честь Бато, поневоле задаешься одним вопросом. Дамы и господа, депутаты, если работа Бато Цырендондовича в Думе столь высокоэффективна, как вы утверждаете, почему «Отечество» так труднося отправить своего коллегу, работавшего положенного ему срока, назад в Бурятию - на его родную?

Он вам мешает в Охотном районе Или он принесет больше пользы вашей фракции, здесь, в республике?

Голову сломаем, если сами хотим ответить на все эти вопросы. Если не относиться к ним как провинциальному выборному ашоту.

А иначе уже и не получается. Виктор ПОЛОМОШНИН



Июнийн 23 - Буряад Республикын Арадай Хуралда хунгалта

# НЮТАГАЙХИДАЙНГАА АША ТУҢЫЕ ХАМГААЛХА ШАДАЛТАЙ

**Закаменскын 1-дэхи хургуулин, аймагай түбэй гимназин, хүдэлмэришэн залуушуулай хургуулин, хотын заһан заларуулгын хургуулин коллективүүд Арадай Хуралай депутатта кандидадаар Захааминай аймагай хуралсалай управлениин дарга Владимир Михайлович БАДМАЕВЫЕ дэбжүүлэнхэй. Хүдөөгэй хургуулинуудай багшанар, түрэлхид мүн лэ дэмжэлгээ мэдүүлнэ.**

Зэргэдэ гаргаха талаар туршалгын программанууд зохёогдожо нэбтэрүүлэгдэе. «Элүүр энхэ ажабайдалай түлөө», «Минии нютаг хуурин», «Экономикийн болон соёлой үдэрнүүд», «Соёлой байшан - хүдөө хууринай толи» гэхэн проектнүүдэй хэмжээн соо Владимир Михайловичай үүсхэлээр дабаа хүтэлнүүд дээрэ хараайша сарайнууд баригдаа, нютагай аршаанууд ашаглагдаа, аймаг дотор аяншалга хүгжэнэ, хүүгэд болон томо зон хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ хабаадана, хүдөөгэй худалдаа наймаан (Цахирай эд хэрэглэгшэдэй бүлгэм) хүгжөөгдэнэ, аймагай хуралсалай бүхы эмхи зургаануудта музейнүүд нээгдэнэ, «хуралсалай кадрнууд» гэхэн программаар Буряадай гүрэнэй университетэ Захааминһаа 180 гаран студентнэр хурана, «Буряадай залуушуул» гэхэн программа бөөлүүлэн, бүхы хуурин тосхонуудта залуушуулай ударидагшад хунгагдана.

Мүнөө аймаг дотор хуралсалай 66 эмхи зургаанууд хүдэлнэ. Тэрэ тоодо аймагай гимнази, юрэнхы хуралсалай 26 хургуули, 28 хүүгэдэй сэсэрлиг,

Цахирай интернат-хургуули, Санагын хүүгэд-эдиршүүлэй спортын хургуули гэхэ мэтэ болон. Дүн хамта 6730 хурагшад, 415 классай комплектиүүд тоологдоно.

15 наһа хүрэтэрхи бүхы үхибүүдые юрэнхы гол хуралсалда абахын тула управлениин дарга ехэ оролдолго гаргадаг юм. Мүнөө үеын хэсүү хүндэ эрхэ байдалда олон хүнүүд ажалгүй үлэхэдөө, тон түрүүн хүүгэдэе хооллуулха зорилго табяад, эрдэм хургуулие хүсэд тоохоёо болинтожо байна. Энэ ушарһаа аймагай хуралсалай управлени спонсорнуудые бэдэржэ, хүүгэдэе гутал хубсаһа суглуулха хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэжэ байгаа. Гэбшье хургуулинууд гүрэнэй, олонийтын, тон түрүүн түрэлхидэй дэмжэлгэгүйгөөр энэ зорилгы дүүргэжэ шадахгүй. Тиймэнээ түрэлхидые хургуулида дүтэлүүлхын тула Владимир Михайловичай үүсхэлээр хуралсалые тэдхэн хангагшад 1-дэхи съезд үнгэргэгдөө хэн.

«хуралсалай номууд» гэхэн программа хуралсалай управленидэ зохёогдоод, жэшээн, 1999 ондо

бюджетдээ гадуур мүнгэнһөө 258502 түхэригтэ 10896 хуралсалай номууд, 2000 ондо 176291 түхэригтэ 3701 хуралсалай номууд худалдажа абтаһан байна. Арадай Хуралай депутат Н.М.Зу-баревай үгэһэн 20 мянган түхэригөөр 419 ном абтаа. Гэхэ мэтшэлэн аймагнай хуралсалай номуудаар 75 процентээр хангаданхай.

Аймагай хургуулинуудта нэбтэрүүлэгдэжэ байгаа нэмэлтэ хуралсалай үрээе харууланхай. Кружогуудые миил бүрин бүтэн орхёо бэшэ, харин саашадань нарижуулан хүгжөөжэ байнхайбди гэжэ Владимир Михайлович хэлэнэ. хуралсалай хүгжэлтын түб туршалгын программа зохёонхой.

В.М.Бадмаев РФ-гэй арадай хуралсалай отличник, РФ-гэй габыата багша гэхэн нэрэ зэргэнүүдтэй. Тэрэ Новосибирск хотодо үнгэргэгдэнэ Сибирийн багшанарай 1-дэхи съездын делегат, «Россин хуралсалай эрхим түрүү-2001» гэхэн конкурсын финалист байгаа. Монгол уласай ойн баярай медаляар шагнагданхай.

Арадай Хуралда хунгагдахадаа, В.М.Бадмаев түрэл Захааминһаа хүгжэлтын түлөө үнэн сэхээр оролдохо, нютагайхидайнгаа аша туһые хамгаалха гэжэ батаар этигэнэбди.

**М.ПЛАСТИНКИНА,**  
хуралсалай управлениин методист, Буряад Республикын габыата багша.

## Кандидат в депутаты Народного Хурала РБ по Пролетарскому избирательному округу № 44



### Бидия СОКОЛЬВЯК

**БИОГРАФИЧЕСКАЯ СПРАВКА**  
Родился 27 апреля 1979 года в г. Улан-Удэ в семье рабочих.

После окончания средней школы № 19 города Улан-Удэ поступил в Московский государственный социальный университет, где обучался на факультете прикладной социологии и факультете социальной работы и администрирования. В то же время сначала работал методистом, а затем руководил Кабинетом самостоятельной работы студентов в МГСУ.

Окончив университет вернулся на Родину, отдать во благо ей полученные знания и опыт, так как искренне хочу истинного процветания жизни ее населения в дальнейшем.

Основной род занятий - социология. Постоянной работы в настоящее время не имею.

#### ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ, КОТОРЫЕ Я БУДУ РЕШАТЬ В НАРОДНОМ ХУРАЛЕ:

- Вернуть доверие к органам управления на всех уровнях власти через борьбу с коррупционностью чиновников и их кланово-кастовой системой.
- Устранить социальные корни преступности.
- Добиться значительной дотации к пенсии за счет местного бюджета (как в других регионах): я не хочу видеть страдания и унижения пожилых, не получающих заслуженного отдыха и нормальной жизни.
- В должной мере и своевременно оплачивать труд рабочих.
- Построить молодежную политику так, чтобы молодежь не чувствовала себя потерянной, без будущего.
- Контролировать расходование денег, выделяемых бюджетом на обустройство округа (на ремонт и замену ветхого жилья, улучшение дорог и т.д.).
- Каждому обеспечить достойный уровень жизни.

**БУРЯТСКОЕ ИМЯ  
УКРАИНСКАЯ ФАМИЛИЯ  
РУССКИЙ ПО НАЦИОНАЛЬНОСТИ  
ПАТРИОТ ПО УБЕЖДЕНИЮ**

**СО МНОЙ В НАРОДНЫЙ ХУРАЛ ВОЙДЕТ НАРОД!**

## Кандидат в депутаты Народного Хурала РБ по Заводскому избирательному округу № 43



### Николай Илларионович ВАСИЛЬЕВ

Николай Илларионович - заместитель директора ЛВРЗ ВСЖД, выдвинут кандидатом в депутаты Народного Хурала Республики Бурятия по инициативе работников локомотивового ремонтного завода. Выбор этот сделан не случайно. В законодательном органе власти республики нужны люди не понаслышке знающие о нуждах и чаяниях трудящихся, умеющие искать и находить пути решения сложных вопросов и проблем. Именно этим требованиям отвечает наш кандидат. Практически вся его трудовая биография связана с первенцем

индустрии Бурятии. Здесь он начинал в 1969 году слесарем и, пройдя все ступени профессионального роста, стал заместителем директора завода по кадрам и социальным вопросам. Становление его на этом ответственном посту шло в сложной, нестабильной обстановке перехода к рыночным отношениям. Но в том, что завод выстоял, сумел сохранить основную костяк высококвалифицированных кадров - немалая заслуга Н.И. Васильева, человека, четко следующего своим принципам, умеющего сочетать требовательность к себе и подчиненным, с чутким и внимательным отношением к нуждам и заботам окружающих.

По его инициативе на заводе создан современный, оснащенный по последнему слову техники учебно-производственный комбинат, получена лицензия, позволяющая проводить техническую учебу и повышение квалификации кадров непосредственно на заводе практически по всем требующимся специальностям. Кстати, за последние годы коллектив предприятия вырос почти на две тысячи.

Требовательный к себе, он умеет оценивать возможности других, руководствуясь при этом не личными симпатиями и антипатиями, а интересами дела. Самыми неприятными в своей работе считает те ситуации, когда приходится принимать решение об увольнении нарушителей.

У Николая Илларионовича Васильева немалый опыт работы и на выборных должностях района и города: он избирался первым заместителем председателя Железнодорожного района, вторым секретарем Железнодорожного райкома КПСС, секретарем Улан-Удэнского горкома КПСС.

Основной задачей депутат считает улучшение благосостояния народа. Находясь в расцвете творческих сил, имея за плечами два высших образования (техническое и гуманитарное), обладая богатым жизненным опытом, Николай Илларионович Васильев со знанием дела, свойственной ему энергией и привычкой доводить начатое до конца, готов и в законодательном органе власти республики отстаивать интересы трудящихся.

Группа избирателей.



## 16 июня - День медицинского работника

### СРОДНИ БОГАМ, ВОЗВРАЩАЮЩИМ ЖИЗНЬ

...И жизнь висит на волоске. Здесь, в отделении реанимации, как нигде остро ощущаешь грань между жизнью и смертью. Для больного, его родственников и близких здесь начинается отсчет нового времени: времени выздоровления. Врачи в этот миг в глазах наших становятся сродни Богам, возвращающим жизнь. Потому с первых же строк наше сердечное посвящение им - врачам-реаниматологам, анестезиологам, медсестрам, медбратьям, санитарам Республиканской больницы им. Семашко:

*В жизни Вы обидены, просты,  
Как будни эти в сутолоке дней,  
Но далеки Вы от обиды, грусти,  
Когда спасаете людей,  
Нисколько не задумываясь над этим.  
А жизнь бесценна и одна,  
Она всего нам раз дана.*

*Есть имя, отчество у Вас  
И чей-то сын Вы, и чья-то дочь.  
Багаж есть знаний через край,  
И готовы каждому помочь,  
Кто оказался на грани роковой.  
Дай Бог, пусть с торжеств вернется  
То, что дали людям Вы, спасая жизни их.*

...Мы беседуем со старшим ординатором отделения Ж.В. БУДАЖАПОВЫМ.

К нам поступают крайне тяжелые больные в пограничном состоянии: люди, получившие травмы, с различными отравлениями, с хирургической, терапевтической, кардиологической патологией, с обострениями и осложнениями любых видов заболеваний. Каждый врач (а их нас 8) в совершенстве владеет всеми методами спасения. Заведует отделением врач высшей категории В.В. Филиппов. Имеет большой стаж работы

главный анестезиолог-реаниматолог республики, врач высшей категории С.Г. Сунграпов. Остальные врачи - ординаторы. Отделение наше на 13 коек, 6 из них рассчитаны на плановых, 7 - на экстренных больных.

**- Жалсан Владимирович, в каких случаях Ваша служба вызывает узких специалистов для консультации?**

- Консилиум мы созываем в сложных ситуациях. Поступил, скажем, больной с тяжелой пневмонией - вызываем пульмонолога, с острым приступом сахарного диабета - эндокринолога и так далее. Для повышения квалификации приходится много работать над собой, проходим курсы усовершенствования. Сейчас, например, на учебе находятся Л.Э. Гылыков, анестезиолог-реаниматолог Ц.Д. Доржигутапов, С.М. Куриганов, старшая операционная сестра М.Б. Ринчинова, медсестра-анестезиолог Н.К. Евсеева.

**- Трудна ваша служба. Надо быть, видимо, в состоянии постоянной готовности бороться и победить. Не утомляет, не угнетает это Вас?**

- Мы добровольно выбрали эту профессию, сами пожелали работать по этой специализации. Это раз. И второе - как в любой другой профессии, сопряженной с риском, мы привыкаем к условиям работы, близким к экстремальным.

**- И... как не хочется выговорить это слово, к смертям тоже?**

- Как ни печально, да. Есть случаи, когда при всех возможных и невозможных усилиях исход единственный - летальный. В процессе работы впечатление как-то ступенькается. А потом... Все равно осадок, большой или малый, остается в душе. Психологически это очень трудно, не каждому под силу. И потому, видимо, нужно добавить, что у нас работают исключительно выдержанные, выносливые люди, настоящие профессионалы. И благодаря этому многих и многих с того света вернули, возвращаем и будем возвращать. Таков уж наш удел.



ЦЫБИКОВ Е.Н.



ИЛЬИНОВ Н.В.

### И ПРОФЕССИОНАЛИЗМ, И ЩЕДРОСТЬ ДУШИ

**Наш собеседник - заведующий операционно-анестезиологическим отделением республиканской больницы Н.В. ИЛЬИНОВ. Николай Владимирович родом из с. Байкало-Кудара Кабанского района. Работает в области здравоохранения 22 года. Начал трудовую деятельность в Тарбагатайской больнице лор-врачом. В течение трех лет работал главным врачом Иволгинской районной больницы. С 1991 года в течение трех лет прошел клиническую ординатуру во 2-м Московском институте на кафедре анестезиологии и реанимации. С 1993 года - реаниматолог-анестезиолог республиканской больницы. В 1994 году прошел специализацию по кардиоанестезиологии в НИИ патологии кровообращения им. Мещалкина в г. Новосибирске. С 1997 года - заведующий отделением.**

Николай Владимирович - один из немногих людей, сочетающих в себе и высокие профессионализм, и душевную щедрость. Он пользуется заслуженным авторитетом и уважением в коллективе самого крупного хирургического комплекса республики.

В канун профессионального Дня медицинского работника мы попросили рассказать Н.В. Ильинова о нововведениях в работе комплекса.

В последнее время в работе хирургии можно отметить много позитивных моментов. Построен и внедрен новый модуль для проведения плановых операций. С 1999 года проводятся операции с применением аппарата искусственного кровообращения (АИК) на сухом сердце. Первый пуфизолог республики Ж.Д. Мансаручов освоил и успешно работает на этом аппарате. В 2000 году наши специалисты прошли курсы усовершенствования по гипотермической вазите при коррекции врожденных пороков сердца у детей. Открыт филиал Иркутского научно-реконструктивно-

восстановительной хирургии. Директором назначен старейшина хирургической службы Бурятии Е.Н. Цыбиков.

Как известно, в Республиканской больнице проводятся самые обширные хирургические операции. Всего коек - 495. Ежегодно проводится до 10 тысяч операций. Мы выполняем ежегодно до 4 тысяч анестезий. Из них 45 процентов - экстренные. Анестезиологи-реаниматологи нашего отделения старательно и добросовестно выполняют свои обязанности. Ведь от этого напрямую зависит жизнь человека, его здоровье и самочувствие.

**Уважаемый Николай Владимирович, от всех тех, кому Вы оказали квалифицированную медицинскую помощь, поддержали добрым советом и словом, - наше пожелание:**

*Пусть в жизни Вашей ярко горит свет счастья и добра!*



Врачи-хирурги ДАМДННОВ Б.А., НАСАНОВ Э.А.



БУДАЖАПОВ В.З.



Врач-ординатор ХАНГАЕВ А.А. и медсестра БИРНАЕВА Л.И. во время лечебной процедуры.

### «В СИЯНИИ ЗНАНИЙ И УМЕНЬЯ...»

**Порадовал нас добрыми новостями и ветеран медицинского труда, чье имя произносится всегда с уважением и признанием. Заведующий хирургическим отделением, заслуженный врач Республики Бурятия и Российской Федерации, кандидат медицинских наук, наставник молодых кадров Е.Н. ЦЫБИКОВ, как и прежде, полон сил и новых задумок.**

Хирургия, как отдельная отрасль медицины Бурятии, в последнее время меняется в своей структуре. Например, специализировались и отточивались сосудистая хирургия, урология, следующая на очереди - гнойная хирургия. Продолжается строительство операционно-реанимационного блока. В будущем намечается реконструкция больницы в целом. Вместо 10-местных палат будут 2-3-местные палаты.

В этом году в апреле у нас открылся филиал Иркутского института хирургии. Будут проводиться исследовательские работы по трем направлениям: общей хирургии, травматологии, нейрохирургии. Готовятся к защите докторской диссертации Г.Д.

Гунзынов, А.Н. Плеханов, Б.С. Данзанов. 5 человек обучаются в клинической ординатуре. Передавать молодым свои знания и умения, считаю, - нет более благородней задачи.

Начиная с нового года намного улучшилось обеспечение лекарственными препаратами. Кто лечился в стационаре, ощутил это на себе. Больные в основном закупают только шприцы, всем же остальным обеспечивает больница.

Пользуясь случаем, хочу выразить замечание такого порядка: в последнее время люди уделяют все меньше внимания своему здоровью, вовремя не проходят профилактическое лечение. Обращаются к врачам, когда совсем невмоготу, когда уже нужно хирургическое вмешательство.

Много отравлений, в основном некачественной водкой, распространены болезни пищевода, панкреатит...

Люди, берегите бесценное свое достояние - здоровье. Лечитесь вовремя, не запускайте болезни, - так я хочу обратиться к жителям нашего региона. И пусть это будет как напоминание или призыв во благо людей.

**Уважаемый Еши Нянюевич!**

*Как путеводная звезда Вы тем,*

*Кто следует за Вами,*

*В сиянии знаний и умения*

*Вы предстаете перед нами.*

*Благородные замыслы передавая*

*Молодым сподвижникам своим.*

**Творческого полета и вдохновения Вам, Еши Нянюевич!**

Галина ДАШЕЕВА.  
Фото Р.Н. БАЗАРОВА.



# ПРОГРАММА

Среда, 17

## ОРТ

Телеканал «Доброе утро»  
 Новости  
 Семейные узы. Сериал  
 Кто? Где? Когда? Финал  
 Сами с усами  
 Новости  
 Мисс Марпл в детективе «Тело в библиотеке». 1 с.  
 Народ против. Телеигра  
 Новости  
 Футбол. Чемпионат мира. 1/8 финала  
 Царь горы  
 Зимняя вишня. 4-я серия  
 Вечерние новости  
 Кди меня  
 Ирина Мирошниченко и Александр Абдулов в приключенческом фильме «Тайны мадам Вонг»  
 Время  
 Слабое звено  
 Независимое расследование  
 Убойная сила-2: «След бумера»  
 Ночное «Время»  
 Катрин Денев и Ален Делон в триллере «Шок»

## РТР

Утро Бурятии  
 08.50 09.50 10.50 ВЕСТИ-МОСКВА  
 09.00 10.00 ВЕСТИ  
 Православный календарь  
 Семейные новости

08.25 «Дежурная часть»  
 08.30 «Афиша»  
 08.40 «Дорожный патруль»  
 09.10 «Экспертиза РТР»  
 09.20 «Национальный доход»  
 09.25 ВЕСТИ-СПОРТ  
 09.30 «Семейные новости»  
 09.40 «Федерация»  
 10.10 «Дежурная часть»  
 10.15 «Хронограф»  
 10.30 «Афиша»  
 10.40 «Экспертиза РТР»  
 11.00 ВЕСТИ  
 11.10 ВЕСТИ НЕДЕЛИ  
 12.05 Ток-шоу Марии Ароновой «Рядом с тобой»  
 13.00 ВЕСТИ  
 13.20 Александр Збруев, Николай Рыбников, Елена Драпеко, Армен Джигарханян, Игорь Горбачев и Светлана Немоляева в детективе «Круг»  
 15.15 «Катерок». «Веселая карусель». Мультфильмы  
 15.30 Т/с «Сибилл» (США)  
 16.00 ВЕСТИ  
 16.20 «Дикий ангел». Телесериал  
**БГТРК**  
 17.20 Детское время. М/ф  
 17.40 Зеленая черепаха  
 17.55 Рек-тайм - время Вашей рекламы!  
 18.00 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ  
 18.30 Казенное... детство  
 18.50 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ. Ж.Ж.Токтохоев  
 18.55 Гороскоп  
 19.00 Байгал

19.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!  
 19.20 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ  
 19.35 «Буряад орон». Художественно-публицистическая программа.  
 20.00 «Время выбора». Кандидат на пост Президента РБ  
**РТР**  
 20.20 Футбол. Чемпионат мира. 1/8 финала  
 22.30 ВЕСТИ  
 22.50 Республиканские новости (ВГТРК)  
 23.10 «Комиссар Рекс». Т/с  
 00.00 Т/с «Агентство НЛС»  
 01.00 ВЕСТИ-ПОДРОБНОСТИ  
 01.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА  
 01.30 Т/с «Кобра. Груз». Часть 1-я  
 02.20 Детектив «Исповедь содержанки». 1992 г.  
 04.15 Дневник чемпионата мира по футболу  
 05.10 «Дежурная часть»

## ТИВИКОМ

07.00 «Лоск». Погода. Гороскоп. «Домашний зоопарк». Календарь работ от Кушнарева  
 08.00 Т/с «МЭШ»  
 08.30 «Метро»  
 08.45 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»  
 09.10 Fox Kids на REN TV. М/с «Мир Бобби»  
 09.35 Fox Kids на REN TV. М/с «Еиншпунш»  
 10.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»  
 10.30 «24»  
 10.45 Фильм «Марианна»  
 13.00 Гороскоп. «Лоск». Погода  
 13.30 Д/ф «Территория смерти»  
 14.30 Д/с «Канал истории. Мата Хари - обольстительная шпионка»  
 15.30 «24»  
 15.45 Т/с «Следствие ведут знатоки. Десять лет спустя»  
 16.50 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»  
 17.15 Fox Kids на REN TV. М/с «Еиншпунш»  
 17.40 Fox Kids на REN TV. М/с «Мир Бобби»  
 18.00 Календарь работ от Кушнарева

18.10 Школьное ТВ  
 18.30 Муз. поздравления  
 19.00 Т/с «Яго, темная страсть»  
 20.00 «Сейчас». Погода  
 20.20 «Лоск». Гороскоп  
 20.30 «МЭШ»  
 21.00 Т/с «Убойная сила-1»  
 22.05 «Гриффины»  
 22.30 «Сейчас». Гороскоп. Погода  
 23.00 Триллер «Коллекционер»  
 01.35 Ток-шоу «Успех»  
 01.50 Футбольный курьер  
 02.00 Ночной муз. канал

## АРИГ УС

08.00 Новости  
 08.25 М/ф «Приключения поросенка Фунтика»  
 08.40 Формула успеха  
 08.50 Х/ф «Еы Петьку не видели?»  
 09.55 Завтрак с Соловьевым  
 10.20 А. Яковлева и Б. Невзоров в мелодраме «Парашиотисты»  
 12.00 Новости  
 12.10 Место печати  
 12.15 Сейчас  
 12.20 Назло  
 12.25 Автопрограмма «АБС»  
 12.30 Новости  
 12.35 Паутина  
 12.45 Новости  
 12.50 М/ф «Лето кота Леопольда»  
 13.00 Новости. Погода. Спорт  
 13.15 Х/ф «Аустерлиц», 1 с.  
 Перерыв до 17.00  
 17.00 «Пестрая лента»  
 17.50 Победоносный голос верующего  
 18.20 Музыкальный подарок  
 18.50 Удачи на даче  
 19.05 Режина Дуартэ в сериале «Музыка ее души», 5 с.  
 20.00 Новости  
 20.25 В фокусе  
 21.00 Восточный экспресс. Погода  
 21.15 Автопрограмма «АБС»  
 21.20 То, что надо!  
 21.35 Т/с «Экстрадиция-2», 5 с.  
 22.40 Формула успеха  
 22.50 Восточный экспресс. Погода  
 23.05 Итоги с Евгением Киселевым  
 01.15 М.Гриффины и Томми Ли Джонс в триллере «Бурный понедельник»

## ОТВ

17.00 М/ф «Супермен»

17.30 М/ф «Битлджус»  
 18.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»  
 19.00 Первое свидание  
 20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в от- вете»  
 20.30 Т/с «Мастер на все руки»  
 20.55 Жизнь без риска  
 21.00 Ток-шоу «Окна»  
 22.00 Кино на СТС: «Пять тузов»

## НТВ

07.00 «Сегодня»  
 07.05 Утро на НТВ  
 07.30 «Сегодня»  
 07.35 Утро на НТВ  
 08.00 «Сегодня»  
 08.10 Утро на НТВ  
 08.30 «Сегодня»  
 08.35 Утро на НТВ  
 09.00 «Сегодня»  
 09.10 Утро на НТВ  
 09.30 «Сегодня»  
 09.35 Утро на НТВ  
 09.50 «Охота на Золушку». Т/с  
 11.00 «Сегодня»  
 11.20 Погода на завтра  
 11.25 «Намедни» с Леонидом Парфеновым  
 12.35 Куклы  
 13.00 «Сегодня»  
 13.20 Е.Тихонов в боевике «Фронт без флангов», 1 с.  
 15.00 «Сегодня»  
 15.05 «Принцип «Домино». Ток-шоу  
 16.40 Криминал  
 17.00 «Сегодня»  
 17.25 Комедия «Приятного аппетита!»  
 17.40 Ален Делон в детективном боевике Жака Деря «Троих надо убрать» (Франция)  
 19.40 Криминал  
 20.00 «Сегодня»  
 20.20 Т/с «Черный ворон», 21 с.  
 21.30 Детектив «На углу, у Патриарших...»  
 22.35 Криминал  
 23.00 «Сегодня»  
 23.35 «Скорая помощь-3». Сериал (США), 16 серия  
 00.40 «Сегодня» с Татьяной Митковой  
 01.15 Аманда Платмер в триллере «Петля времени» (США)  
 02.05 «О, счастливычик!» Азартная игра

### • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Среда, 18

## ОРТ

Телеканал «Доброе утро»  
 Новости  
 Кди меня  
 Х/ф «Тайны мадам Вонг»  
 Новости  
 Тело в библиотеке. 2 с.  
 Народ против. Телеигра  
 Новости  
 Футбол. Чемпионат мира. 1/8 финала  
 Диней-клуб: «Любимчик»  
 Зимняя вишня. 5-я серия  
 Вечерние новости  
 Семейные узы. Сериал  
 Суперкомедия «Бэйб»  
 Время  
 Кто хочет стать миллионером? Телеигра  
 Кремль-9. «Яков Сталин. Голгофа»  
 Убойная сила-2: «Практическая магия»  
 Ночное «Время»  
 Комедия «Только в мюзик-холле»  
 Премьера сериала «Фирменный рецепт»

## РТР

Утро Бурятии  
 08.50 09.50 10.50 ВЕСТИ-МОСКВА  
 09.00 10.00 ВЕСТИ  
 Православный календарь  
 Семейные новости  
 Дежурная часть  
 Афиша  
 Дорожный патруль  
 Экспертиза РТР  
 Национальный доход  
 ВЕСТИ-СПОРТ  
 Семейные новости  
 Пролог. Часть I  
 Дежурная часть  
 Колоссальное хозяйство  
 Афиша  
 Пролог. Часть II  
 ВЕСТИ  
 Диалоги о животных  
 Т/с «Речной зов»  
 ВЕСТИ  
 Кино-история Глеба Скороходова

13.30 Комедия «Тридцать три»  
 15.05 Мультфильмы  
 15.30 Т/с «Сибилл» (США)  
 16.00 ВЕСТИ  
 16.20 «Дикий ангел». Телесериал.  
**БГТРК**  
 17.20 Детское время. М/ф  
 17.30 Шелот Земли и молчание Неба. Из цикла «Люди XXI века»  
 17.55 Рек-тайм - время Вашей рекламы!  
 18.00 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ  
 18.30 Дела деревенские  
 18.45 Энергия Бурятии  
 19.00 Байгал  
 19.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!  
 19.20 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ  
 19.35 О сокровенном  
 19.45 Профессионалы. Коллектив дорожно-строительной компании «Икат»  
 20.00 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ  
**РТР**  
 20.20 Футбол. Чемпионат мира. 1/8 финала  
 22.30 ВЕСТИ  
 22.50 Республиканские новости  
 23.10 «Комиссар Рекс». Т/с  
 00.00 Т/с «Агентство НЛС»  
 01.00 ВЕСТИ-ПОДРОБНОСТИ  
 01.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА  
 01.30 Т/с «Кобра. Груз». Часть 2  
 02.25 Х/ф «Голубая лагуна»  
 04.30 Дневник чемпионата мира по футболу

## ТИВИКОМ

07.00 «Лоск». Гороскоп. Погода. Телемаркет. Календарь работ от Кушнарева  
 08.00 «МЭШ»  
 08.30 Ток-шоу «Успех»  
 08.45 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»  
 09.10 Fox Kids на REN TV. М/с «Мир Бобби»  
 09.35 Fox Kids на REN TV. М/с «Еиншпунш»  
 10.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»  
 10.30 «24»  
 10.45 Фильм «Марианна»

13.00 «Лоск». Гороскоп. Погода  
 13.30 «Секретные материалы»  
 14.30 Д/с «Канал истории. Великие шпионы 20 века»  
 15.30 «24»  
 15.45 «Убойная сила-1»  
 16.50 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»  
 17.15 Fox Kids на REN TV. М/с «Еиншпунш»  
 17.40 Fox Kids на REN TV. М/с «Мир Бобби»  
 18.05 Календарь работ от Кушнарева  
 18.30 Муз. поздравления  
 19.00 Т/с «Яго, темная страсть»  
 20.00 «Сейчас». Погода  
 20.20 «Лоск». Гороскоп  
 20.30 «МЭШ»  
 21.00 «Убойная сила-1»  
 22.05 «Гриффины»  
 22.30 «Сейчас». Гороскоп. Погода  
 23.00 Комедия «Одна единственная»  
 01.05 Ток-шоу «Успех»  
 01.20 Иллюзион. Ужасы «Невеста Франкенштейна»

## АРИГ УС

08.00 Грани. Спорт. Погода  
 08.35 Восточный экспресс. Погода  
 08.50 Формула успеха  
 09.00 М/с «Алекс», 5 с.  
 09.25 Сто чудес света: «Горы снежного барса»  
 10.30 Т/с «Жизнь заново», 22 с.  
 11.25 Без протокола  
 12.20 Назло  
 12.25 Автопрограмма «АБС»  
 12.30 Новости  
 12.35 Паутина  
 12.45 Новости  
 12.50 Тушите свет  
 13.00 Новости. Погода. Спорт  
 13.15 Х/ф «Аустерлиц», 2 с.  
 Перерыв до 17.00.  
 17.00 Публичные люди  
 17.30 Свободное время  
 17.35 М/с «Болек и Лелек»  
 17.45 Победоносный голос верующего  
 18.15 Музыкальный подарок  
 18.45 Право знать  
 19.00 Т/с «Музыка ее души», 6 с.  
 20.00 Новости.  
 20.20 Знакомые незнакомки  
 20.30 Д/ф «После Нюрнберга»  
 21.00 Восточный экспресс. Погода  
 21.15 Тушите свет  
 21.30 Автопрограмма «АБС»  
 21.35 Формула успеха

### ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»

Цены действительны с 13 по 20 июня.

Бельевой трикотаж (детск., взросл.), г. Москва (низкие цены)	
Колготки х/б, г. Москва, г. Смоленск	58 руб.
Колготки и/ш, 3 видов, г. Москва, г. Смоленск	78 руб.
Колготки эластик, женские, г. Москва, г. Смоленск	от 14 руб.
Колготки х/б детские (все размеры), г. Москва	от 20 руб.
Носки х/б, и/ш детские, махровые мужские, г. Санкт-Петербург	от 8 руб. 90 коп.
Сапоги суконные, г. Омск, детск., жен. и муж., с мехом	от 225 руб.
Обувь комнатная детская, мужская, женская (низкие цены)	
Сапоги кирзовые, г. Москва	от 325 руб.
Сапоги и ботинки зимние мужские с искусственным и натуральным мехом, г. Новосибирск	от 698 руб.
Сапоги зим. женские, 15 моделей, г. Челябинск, г. Новосибирск	от 798 руб.
Туфли кожаные муж., дет., 20 мод., г. Новосибирск, г. Челябинск	от 498 руб.
Кроссовки детские, взрослые 10 мод., г. Новосибирск, г. Челябинск	от 230 руб.
Обувь резиновая (сапоги детские, женские, мужские, рыбацкие)	от 118 руб.
Трико х/б детские и взрослые	от 48 руб.
Ботинки ОМОН (юфты)	798 руб.

ул. Сахьянская, 6 «а», ост. «ЮИЛ», с обр. стороны Геолог. института, тел.: 33-43-86, ул. Галерная, 37, тел.: 26-30-87 (напротив магазина «Облава»), ул. Столбичная, 1 (машзавод), тел.: 25-10-70. РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ.

21.45 Д/ф «Битлз. Антология»  
 22.55 «Без галстука» с И.Зайцевой  
 23.25 Восточный экспресс. Погода  
 23.40 Капитал  
 00.00 Новости. Спорт  
 00.35 Смотрите, кто пришел  
 00.55 М.Жигалов в остросюжетном фильме «Подсудимый»

## ОТВ

17.00 М/ф «Супермен»  
 17.30 М/ф «Битлджус»  
 18.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»  
 19.00 «Полное мамаду»  
 19.30 «Камера! Мотор!»  
 20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в от- вете»  
 20.30 Т/с «Мастер на все руки»  
 20.55 Жизнь без риска  
 21.00 Ток-шоу «Окна»  
 22.00 Кино на СТС: «С пулей в голове»

09.10 Утро на НТВ  
 09.30 «Сегодня»  
 09.35 Утро на НТВ  
 09.50 «Черный ворон». Т/с  
 11.00 «Сегодня»  
 11.20 Погода на завтра  
 11.25 «Внимание. Розыск!» «Удачная провокация»  
 12.15 «Квартирный вопрос. Окна вместо потолка»  
 13.00 «Сегодня»  
 13.20 Боевик «Фронт без флангов». 2 серия  
 15.00 «Сегодня»  
 15.05 «Принцип «Домино»  
 16.40 Криминал  
 17.00 «Сегодня»  
 17.30 «На углу, у Патриарших...». Детектив, 1 серия  
 18.35 Т/с «Грязная работа», 12 с.  
 19.40 Криминал  
 20.00 «Сегодня»  
 20.25 Т/с «Черный ворон», 22 серия, заключительная  
 21.30 Детектив «На углу, у Патриарших...», 2 серия  
 22.35 Криминал  
 23.00 «Сегодня»  
 23.35 Герой дня  
 23.55 «Скорая помощь-3». Т/с  
 01.05 «Сегодня»  
 01.40 Триллер «Нас разделяет целый мир» (США)  
 02.35 «О, счастливычик!»

Среда, 19

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Семейные узы». Сериал
11.10 Суперкомедия «Бэйб»
13.00 Новости
13.15 Кремль-9. «Яков Сталин. Голгофа»
14.00 «Тело в библиотеке». 3 с.
15.00 «Народ против». Телеигра
16.00 Новости
16.15 Мультипликация
16.35 Программа «100%»
17.00 «Зимняя вишня». 6-я серия
18.00 Большая стирка
19.00 Вечерние новости
19.15 «Семейные узы». Сериал
20.20 Мелодрама «Роман в русском стиле»
22.00 Время
22.35 «Слабое звено»
23.25 «Форс-мажор» с Николаем Фоменко
00.00 Т/с «Китайский городской»
01.00 Ночное «Время»
01.30 Эрик Робертс в боевике «16-й отдел»
03.15 Премьера сериала «Фирменный рецепт»

РТР

07.30 Утро Бурятии
07.50 08.50 09.50 10.50 ВЕСТИ-МОСКВА
08.00 09.00 10.00 ВЕСТИ
08.10 «Православный календарь»
08.15 «Семейные новости»
08.25 «Дежурная часть»
08.30 «Афиша»
08.40 «Дорожный патруль»
09.10 «Экспертиза РТР»
09.20 «Национальный доход»
09.25 ВЕСТИ-СПОРТ
09.30 «Семейные новости»
09.40 «Пролог». Часть I
10.10 «Дежурная часть»

10.15 «Москва-Минск»
10.30 «Афиша»
10.40 «Пролог». Часть II
11.00 ВЕСТИ
11.10 «Моя семья»
12.00 Т/с «Вечный зов»
13.00 ВЕСТИ
13.20 Х/ф «Инспектор уголовного розыска»
15.10 Мультифильм
15.30 Т/с «Сибилл» (США)
16.00 ВЕСТИ
16.20 «Дикий ангел». Телесериал.
17.20 «Пуаро Агаты Кристи. Смерть лорда Эджвара»
19.20 «Афиша»

БГТРК

19.30 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ
19.55 Гороскоп
20.00 Байгал
20.10 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.15 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ И.Б. Дагбаев
20.30 К 40-летию ВСГТУ
20.55 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ А.И. Кардаш
21.10 Спокойной ночи, малыши!
21.20 Подробно и обстоятельно
21.30 Республиканские новости
21.50 Мир прессы

РТР

22.00 ВЕСТИ
22.35 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ. Ж.Ж. Токтохоев
22.50 Рек-тайм-время Вашей рекламы!
22.55 Т/с «Агентство НЛС»
23.50 Т/с «Кобра. Груз». Часть 3
00.45 «Дорожный патруль»
01.00 ВЕСТИ-ПОДРОБНОСТИ
01.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА
01.30 «Клуб сенаторов»
02.15 Х/ф «Цареубийца»

ТИВИКОМ

07.00 «Лоск». Гороскоп. Погода. Телемаркет. Календарь работ от Кушнарева

08.00 «МЭШ»
08.30 Ток-шоу «Успех»
08.45 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
09.10 Fox Kids на REN TV. М/с «Приключения Папируса»
09.35 Fox Kids на REN TV. М/с «Виншпунш»
10.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»
10.30 «24»
10.45 Комедия «Одна единственная»
13.00 «Лоск». Гороскоп. Погода
13.30 Т/с «Пароль «Вечность»»
14.30 Д/с «Канал истории. Астрология: звездные тайны»
15.30 «24»
15.45 «Убойная сила-1»
16.50 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»
17.15 Fox Kids на REN TV. М/с «Виншпунш»
17.40 Fox Kids на REN TV. М/с «Приключения Папируса»
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.30 Муз. поздравления
19.00 Т/с «Яго, темная страсть»
20.00 «Сейчас». Погода
20.20 «Лоск». Гороскоп
20.30 «МЭШ»
21.00 «Убойная сила-1»
22.05 «Симпсоны»
22.30 «Сейчас». Гороскоп. Погода
23.00 Каспер Ван Дьен и Кэрри Отис в драме «Поле боя»
01.35 Ток-шоу «Успех»
01.50 Иллюзион. Драма «Восход солнца»

13.20 Х/ф «Выбор Хобсона»
Перерыв до 17.00
17.00 Публичные люди
17.30 Свободное время
17.35 М/с «Болек и Лелек»
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.45 Т/с «Музыка ее души». 7 с.
19.45 Формула успеха
20.00 Новости. Погода
20.25 Знакомые незнакомки
20.35 Автопрограмма «АБС»
20.40 Тушите свет
21.00 Восточный экспресс. Погода
21.15 ТРК «Ариг Ус» представляет программу «Откровения»
21.50 Т/с «Экстрадиция-2», 6 с.
22.50 «За стеклом»: «Теперь ты в армии»
23.45 Восточный экспресс. Погода
00.00 Новости. Спорт
00.35 Смотрите, кто пришел
00.55 Х/ф «Человек с другой стороны»

ОТВ

17.00 М/ф «Супермен»
17.30 М/ф «Битлджус»
18.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
19.00 «Молодожены»
19.30 «Камера! Мотор!»
20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в отъезде»
20.30 Т/с «Мастер на все руки»
20.55 Жизнь без риска
21.00 Ток-шоу «Окна»
22.00 Кино на СТС: «Самооборона»

НТВ

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТВ
07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТВ
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТВ

08.30 «Сегодня»
08.35 Утро на НТВ
09.00 «Сегодня»
09.10 Утро на НТВ
09.30 «Сегодня»
09.35 Утро на НТВ
10.00 «Черный ворон». Т/с
11.00 «Сегодня»
11.20 Погода на завтра
11.25 Мастера кунг-фу в боевике «Лодой тигр» (Гонконг)
12.50 Комедия «История с пиром»
13.00 «Сегодня»
13.20 Вкусные истории
13.25 Боевик «Фронт за линией»
15.00 «Сегодня»
15.05 «Принцип «Домино». Ток-шоу
16.20 Мария Миронова и Александр Белоярский в комедии «История с пиром»
16.40 Криминал
17.00 «Сегодня»
17.25 «На углу, у Патриарших...»
18.35 Боевик «Грязная работа»
19.35 Криминал
20.00 «Сегодня»
20.20 Алексей Нилов, Александр Попов и Александр Половинкин в фильме «Улицы разбитых фонарей», 1 серия
21.40 Детектив «На углу, у Патриарших...»
22.45 Криминал
23.00 «Сегодня»
23.30 Герой дня
23.50 «Скорая помощь-3». Сериал (США), 18 серия
00.55 «Сегодня» с Татьяной Мильковой
01.25 Сериал «Улицы разбитых фонарей», 1 серия
02.35 «О, счастличик!» Азартов
03.15 Окончание трансляции

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62

Четверг, 20

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Семейные узы». Сериал
11.10 Мелодрама «Роман в русском стиле»
13.00 Новости
13.15 «Ералаш»
13.30 Док.детектив. «Явка с повинной». Дело 2000 года
14.00 Мисс Марпл в детективе «Указующий перст». 1 с.
15.00 «Народ против». Телеигра
16.00 Новости
16.20 Дисней-клуб: «Переменка»
16.45 Яна Чурикова в программе «Объектив»
17.00 «Зимняя вишня». 7-я серия
18.00 Большая стирка
19.00 Вечерние новости
19.20 «Семейные узы». Сериал
20.15 Х/ф «Сила одиночки»
22.00 Время
22.35 «Русская рулетка»
23.25 Человек и закон
00.05 Новые «Секретные материалы» («X-files»)
01.00 Ночное «Время»
01.30 Х/ф «Игла»
03.05 Т/с «Фирменный рецепт»

РТР

07.40 Утро Бурятии
07.50 08.50 09.50 10.50 ВЕСТИ-МОСКВА
08.00 09.00 10.00 ВЕСТИ
08.10 «Православный календарь»
08.15 «Семейные новости»
08.25 «Дежурная часть»
08.30 «Афиша»
08.40 «Дорожный патруль»
09.10 «Экспертиза РТР»
09.20 «Национальный доход»
09.25 ВЕСТИ-СПОРТ
09.30 «Семейные новости»
09.40 «Пролог». Часть I
10.10 «Дежурная часть»
10.15 «Открытая таможня»
10.30 «Афиша»
10.40 «Пролог». Часть II

11.00 ВЕСТИ
11.10 «Вокруг света»
12.00 Т/с «Вечный зов»
13.00 ВЕСТИ
13.20 Комедия «Последнее дело Варенного»
14.55 «Верните Рекса». «Хвосты». Мультифильм
15.30 Т/с «Сибилл» (США)
16.00 ВЕСТИ
16.20 «Дикий ангел». Телесериал.
17.20 «Пуаро Агаты Кристи. Убийство Роджера Акройда»
19.20 «Афиша»

БГТРК

19.30 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ
19.55 Гороскоп
20.00 «Байгал»
20.10 Прогноз погоды. Рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.15 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ А.Г. Громов
20.30 К 80-летию ИМБИТА
20.50 Дорога. Водитель. Пешеход
20.55 Время выбора. Кандидат на пост Президента РБ И.Б. Дагбаев
21.10 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.45 Время выбора. Кандидат в депутаты НХ РБ. Ж.Ж. Токтохоев
21.50 Прогноз погоды и зурхай

РТР

22.00 ВЕСТИ
22.35 Время выбора. Кандидаты в депутаты НХ РБ. В.В. Морозов
22.45 Время выбора. Кандидаты на должность мэра Улан-Удэ. Г.А. Айдаев
22.55 Т/с «Агентство НЛС»
23.50 Т/с «Кобра. Груз». Часть 4
00.45 «Дорожный патруль»
01.00 ВЕСТИ-ПОДРОБНОСТИ
01.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА
01.30 Х/ф «Табу»
03.35 Х/ф «Человек против киборга»

ТИВИКОМ

07.00 Начало. «Лоск». Гороскоп. Погода. Телемаркет. Календарь работ от Кушнарева
08.00 «МЭШ»

08.30 Ток-шоу «Успех»
08.45 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
09.10 Fox Kids на REN TV. М/с «Приключения Папируса»
09.35 Fox Kids на REN TV. М/с «Виншпунш»
10.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»
10.30 «24»
10.45 Фильм «Виртуальная игрушка»
13.00 «Лоск». Гороскоп. Погода
13.30 Семейное кино «Арабские приключения»
14.35 Д/с «Канал истории. Кадиллак»
15.30 «24»
15.45 «Убойная сила-1»
16.50 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»
17.15 Fox Kids на REN TV. М/с «Виншпунш»
17.40 Fox Kids на REN TV. М/с «Приключения Папируса»
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.30 Муз. поздравления
19.00 Т/с «Яго, темная страсть»
20.00 «Сейчас». Погода
20.20 «Лоск»
20.25 «Радар-спорт»
21.00 «Убойная сила-1»
22.05 «Симпсоны»
22.30 «Сейчас». Гороскоп. Погода
23.00 Комедия «Киллер-2»
01.35 Ток-шоу «Успех»
01.50 Иллюзион. Драма «В старом Чикаго»

13.20 Х/ф «Выбор Хобсона»
Перерыв до 17.00
17.00 Публичные люди
17.30 Свободное время
17.35 М/с «Болек и Лелек»
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.50 Право знать
19.05 Т/с «Музыка ее души», 8 с.
20.00 «Будни»
20.30 Знакомые незнакомки
20.45 То, что надо
21.00 Восточный экспресс. Погода
21.15 Автопрограмма «АБС»
21.20 Т/с «Экстрадиция-2», 7 с.
22.20 Формула успеха
22.30 Док. фильм
22.45 «За стеклом»: «Теперь ты в армии»
23.45 Восточный экспресс. Погода
00.00 Новости. Спорт
00.35 Смотрите, кто пришел
00.55 Х/ф «Поздние свидания»

Ариг Ус

08.00 Грани. Спорт. Погода
08.35 «Восточный экспресс». Погода
08.50 Формула успеха
09.00 М/с «Алекс», 7 с.
09.25 Без протокола
10.25 Т/с «Жизнь заново», 90 с.
11.25 Сто чудес света: «Земля драконов»
12.25 Автопрограмма «АБС»
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Погода. Спорт
13.15 Х/ф «Тишина», 1 с.

Фирма «АКТИВ и К...
заклучает договора на поставку соли. Помолы № 1, № 2, № 3, технические.
Фасовка по 1 кг, по 50 кг, и (мкр-1) по оптовым ценам готовителя.

Телефоны: 41-21-89, 41-29-87.
г. Улан-Удэ, ул. Тулаева, 63, каб. 11.

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТВ
07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТВ
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТВ

ОТВ

17.00 М/ф «Супермен»
17.30 М/ф «Битлджус»
18.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
19.00 «Филимонов и К»
19.30 «Камера! Мотор!»
20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в отъезде»
20.30 Т/с «Мастер на все руки»
20.55 Жизнь без риска
21.00 Ток-шоу «Окна»
22.00 Кино на СТС: «Лига чемпионов»

НТВ

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТВ
07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТВ
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТВ

08.30 «Сегодня»
08.35 Утро на НТВ
09.00 «Сегодня»
09.10 Утро на НТВ
09.30 «Сегодня»
09.35 Утро на НТВ
09.50 «Полицейские. Зачистка»
11.00 «Сегодня»
11.20 Погода на завтра
11.25 «Криминальная Россия»
11.55 «Шоу Елены Степаненко»
13.00 «Сегодня»
13.20 Боевик «Фронт за линией»
15.00 «Сегодня»
15.05 «Продолжение следует»
16.00 Пелси-чарт
16.40 Криминал
17.00 «Сегодня»
17.30 «На углу, у Патриарших...»
18.35 Т/с «Грязная работа»
19.40 Криминал
20.00 «Сегодня»
20.20 Сериал «Улицы разбитых фонарей», 2 серия
21.30 Детектив «На углу, у Патриарших...»
22.35 Криминал
23.00 «Сегодня»
23.30 Герой дня
23.50 Совершенно секретно
01.00 «Сегодня»
01.35 Сериал «Улицы разбитых фонарей», 2 серия
02.35 «О, счастличик!» Азартов
03.15 Окончание трансляции

ПРОДАЮ, КУПИ
КВАРТИРЫ.
ТЕЛ.: 21-40-40

Пятница, 21

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
Новости
«Семейные узы». Сериал
Х/ф «Сила одиночки»
«Ералаш»
Новости
Минс Марпл в детективе «Ука-
зующий перст». 2 с.
«Серебряный шар». Евгений Ур-
банский
Новости
Футбол. Чемпионат мира. 1/4
финала
М/с «Кошки-мышки»
«Зимняя вишня». 8 с., закл.
Вечерние новости
«Семейные узы». Сериал
Док. детектив. «Троянский конь».
Дело 2002 года
Поле чудес
Время
«Роль второго плана» из цикла
«Убойная сила»
«Другое время». Программа
Михаила Леонтьева
Х/ф «Актриса»
Х/ф «Твои друзья и соседи»

РТР

Утро Бурятии
08.50 09.50 10.50 ВЕСТИ-МОСК-
ВА
09.00 10.00 ВЕСТИ
«Православный календарь»
«Семейные новости»
«Дежурная часть»
«Афиша»
«Дорожный патруль»
«Экспертиза РТР»
«Национальный доход»
ВЕСТИ-СПОРТ
«Семейные новости»
«Пролог». Часть I
«Дежурная часть»
«Мусулмане»
«Афиша»
«Пролог». Часть II
ВЕСТИ
«Сам себе режиссер»
Т/с «Вечный зов»
ВЕСТИ
Х/ф «Когда все свои»
«Новая «Старая квартира»

15.30 Т/с «Сибилл» (США)
16.00 ВЕСТИ
16.20 «Дикий ангел». Телесериал.
БГТРК
17.20 Время выбора. Кандидаты в де-
путаты НХ РБ
«Уянгын шурэ». Музыкальная
программа
17.50 Подробно и обстоятельно
18.05 Время выбора. Кандидаты на
пост Президента РБ. Круглый
стол
18.10 Рек-тайм - время Вашей рек-
ламы!
18.45 Ваше право. Ответы на вопро-
сы телезрителей
18.55 Гороскоп
19.00 «Сагай суурян». Информа-
ционно-аналит. программа
19.20 Время выбора. Кандидат на
пост Президента РБ
19.35 Время выбора. Кандидаты в де-
путаты НХ РБ. Ж. Ж. Токтохоев
19.40 Присягая на верность
19.55 Время выбора. Кандидаты в де-
путаты НХ РБ. А.Г. Варфоломе-
ев
20.00 Время выбора. Кандидат на
пост Президента РБ
РТР
20.20 Футбол. Чемпионат мира.
1/4 финала
22.30 ВЕСТИ
23.05 Республиканские новости
23.25 «Комиссар Рекс». Т/с
00.25 Х/ф «Штемп». 1991 г.
02.25 Х/ф «Спаун» (США). 1997 г.
04.20 Дневник чемпионата мира по
футболу
05.15 «Горячая десятка»

Тивиком

07.00 Начало. «Лоск». Гороскоп. Пого-
да. Телемаркет. Календарь ра-
бот от Кушнарева
«МЭШ»
08.00 Ток-шоу «Успех»
08.45 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр
рейнджерс, или Могучие рейн-
джерс»
09.10 Fox Kids на REN TV. М/с «При-
ключения Папируса»
09.35 Fox Kids на REN TV. М/с «Вин-
шпунш»
10.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Инс-
пектор Гаджет»
10.30 «24»
10.45 Фильм «Чудо на 34-й улице»
13.00 «Лоск». Гороскоп. Погода.

13.30 Семейное кино «Арабские при-
ключения»
14.30 Д/с «Канал истории. Гарантии
выживания»
15.30 «24»
15.45 «Убойная сила-1»
16.50 Fox Kids на REN TV. М/с «Инс-
пектор Гаджет»
17.15 Fox Kids на REN TV. М/с «Винш-
пунш»
17.40 Fox Kids на REN TV. М/с «При-
ключения Папируса»
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.30 Муз. поздравления
19.00 Т/с «Яго, темная страсть»
20.00 «Сейчас». Погода
20.20 «Лоск». Гороскоп
20.30 «МЭШ»
21.00 «Убойная сила-1»
22.05 «Симпсоны»
22.30 «Сейчас». Гороскоп. Погода
23.00 Сандра Буллок в комедии «Супер-
шпион»
01.10 «Метро»
01.35 Драма «Капитан Конан»

Ариг Ус

08.00 Грани. Погода. Спорт
08.35 Восточный экспресс. Погода
08.50 Формула успеха
09.00 М/с «Алекс», 8 с.
09.25 Без протокола
10.15 Сто чудес света: «Разрушенное
царство»
11.10 Т/с «Жизнь заново», 91 с.
12.10 Место печати
12.15 Новости
12.20 Назло
12.25 Автопрограмма «АБС»
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Погода. Спорт
13.15 Х/ф «Тишина», 2 с.
Перерыв до 17.00

17.00 Публичные люди
17.30 Свободное время
17.35 М/с «Болек и Лелек»
17.45 Победоносный голос верующе-
го
18.15 Музыкальный подарок.
18.45 То, что надо
19.00 Т/с «Музыка ее души», 9 с.
20.00 Новости.
20.25 Автопрограмма «АБС»
20.30 Музыкальный капитан
20.45 Формула успеха
21.00 Восточный экспресс. Погода
21.15 Т/с «Экстрадиция-2», 8 с.
22.10 Тушите свет
22.25 Навью
23.20 Восточный экспресс. Погода
23.35 «Один день» с К.Набутовым
00.00 Новости. Спорт
00.35 Смотрите, кто пришел
00.55 Погода
01.00 Детектив «Дела давно минув-
ших дней»
02.45 Ток-шоу «За стеклом»: «Теперь
ты в армии»

ОТБ

17.00 М/ф «Супермен»
17.30 М/ф «Битлджус»
18.00 Т/с «Удивительные странствия
Геракла»
19.00 «Скрытая камера»
19.30 «Камера! Мотор!»
20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в от-
вете»
20.30 Т/с «Мастер на все руки»
20.55 Жизнь без риска
21.00 Ток-шоу «Окна»
22.00 Кино на СТС: «Денежная яма»
00.05 Добрый вечер с Игорем Уголь-
никовым

НТВ

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТВ

07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТВ
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТВ
08.30 «Сегодня»
08.35 Утро на НТВ
09.00 «Сегодня»
09.10 Утро на НТВ
09.30 «Сегодня»
09.35 Утро на НТВ
09.50 «Полицейские. Операция «Живо-
дер». Острозащитный фильм
«Сегодня»
11.00 Погода на завтра
11.25 «Совершенно секретно».
12.20 «Растительная жизнь» с Павлом
Лобковым
13.00 «Сегодня»
13.20 Вкусные истории
13.30 Боевик «Фронт в тылу врага», 1
серия
15.00 «Сегодня»
15.05 Боевик «Фронт в тылу врага», 2
серия
16.40 Криминал
17.00 «Сегодня»
17.30 «На углу, у Патриарших...» Де-
тектив. 4 серия
18.45 «Внимание. Розыск!» «Вологодс-
кий удав»
19.40 Криминал
20.00 «Сегодня»
20.20 Стивен Сигал в приключенческом
боевике «Смерти вопреки»
(Нико-2)
22.20 «Криминальная Россия». «Убий-
ственная страсть». 2 часть
«Сегодня»
23.00 Кетлин Тернер и Деннис Куэйд в
шпионской комедии «Семейство
Блюз под прикрытием» (США)
«Все сразу!» Ночные развлечения
01.35 «Сегодня»
02.10 Кино не для всех. Бенуа Ламит
«Дикие игры»

Отдел рекламы • 21-62-62 •

Суббота, 22

ОРТ

Борислав Брондуков в фильме
«Дело для настоящих мужчин»
Новости
«Незнайка на Луне». М/с
«Ералаш»
Слово пастыря Митрополит
Кирилл
Сериал «Собачье дело»
Новости
«Серебряный шар». Валентина
Серова
Валентина Серова, Николай
Крючков в фильме «Бессмерт-
ный гарнизон»
Церемония открытия XXIV Мос-
ковского международного кино-
фестиваля
Дисней-клуб. «Утиные истории»
Новости (с субтитрами)
Футбол. Чемпионат мира. 1/4
финала
Премьера Вячеслав Тихонов и
Рената Литвинова в фильме
«Берлинский экспресс». 1-я се-
рия
Вечерние новости
«Шутка за шуткой»
Концерт группы «Любэ»
«Кто хочет стать миллионе-
ром?» Телеигра
Время
Х/ф «Перекресток»
Коллекция Первого канала.
Триллер Боба Рейфелсона
«Черная вдова»

11.50 «Здоровье и жизнь»
12.25 «Доброе утро, страна»
13.00 «Сто к одному». Телеигра
13.55 «Наука и техника»
БГТРК
15.00 Детское время. Мультфильм
15.20 ТВ-фонд представляет: «Кресть-
янская застава»
15.35 Рек-тайм - время Вашей рекла-
мы!
15.40 Улгур
16.05 Гороскоп
16.10 Үргэнэ зуудэнэйм - ульгэрэй
орон Захаамин
16.30 Православное слово. Поздравле-
ние с праздником Святой Трои-
цы Благочинного Бурятского ок-
руга протоиерея Олега Матвее-
ва
16.40 Рек-тайм - время Вашей рекла-
мы!
16.45 Зурхай
16.60 Примите поздравления
РТР
18.20 «Моя семья»
19.15 «Аншлаг»
20.20 Футбол. Чемпионат мира.
1/4 финала
22.30 ВЕСТИ
22.55 ЗЕРКАЛО
23.30 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Комедия «Ти-
хие омуты». 2000 г.
02.10 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМИЯ
«ОСКАР». Х/ф «Обычные подо-
зреваемые»
04.15 Дневник чемпионата мира по
футболу
05.10 Чемпионат мира по автогонкам в
классе «Формула-1». Гран-при
Европы. Квалификация

Тивиком

07.50 «Лоск». Погода. Телемаркет. Кален-
дарь работ от Кушнарева.
«Телемаркет»
08.15 «Канал истории. Мата Хари -
обольстительная шпионка»
09.15 «В гостях у Тофика»
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Руса-
лочка»
10.00 Fox Kids на REN TV. М/с «Тик-ге-
рой»

ОАО «СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ЗАВОД»

Номенклатура сельхозмашин, агрегатов, запасных частей к ним

Table with 2 columns: Item description and quantity/price. Includes items like 1. СЕНОКОСИЛКА, 2. Вал к КПП, 3. ЗЕРНОБОРОЧНЫЕ КОМБАЙНЫ, etc.

Адрес: 670000, Россия, Республика Бурятия, г. Улан-Удэ, ул. Корсаковская, 32, (3012) 21-33-55 - служба маркетинга, сбыта и коммерции.

10.30 Fox Kids на REN TV. Т/с «Джин
Джин из страны Пандаленд»
11.00 М/с «Гриффины»
12.00 «Щедрое лото»
12.45 «Мир спорта глазами «Жиллетт»
13.00 Т/с «Пароль «Вечность»
14.00 Д/ф «Удивительные люди»
14.30 «Лоск». Календарь работ от Куш-
нарера. Погода
Фильм «Дерзость»
16.55 «Очевидец»
17.25 Музыкальные поздравления
18.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Чере-
пашки-ниндзя»
19.00 Семейное кино. «Арабские при-
ключения»
20.00 «Домашний зоопарк». Календарь
работ от Кушнарева
«Лоск». Погода
20.20 Триллер «Тайна фермы Мессе»
Шарлиз Терон, Джонни Депп в
фант. фильме «Жена астронав-
та»
00.00 «24»
01.00 Т/с «Мутанты икс»
02.00 Ночной муз. канал

Ариг Ус

09.00 Один день с К.Набутовым
09.30 Формула успеха
09.40 Сто чудес света: «Акулы Юрско-
го периода»
10.35 Т/с «Жизнь заново», 92 с.
11.35 М/с «Алекс», 9 с.
12.00 Публичные люди
12.30 Х/ф «Тишина», 3 с.
13.45 «Парад»
14.15 М/ф «Клад»
14.30 Автопрограмма «АБС»
15.00 «За стеклом»: «Теперь ты в ар-
мии»

16.00 Новости. Погода
16.25 Путеводитель
16.50 М/ф «Клад kota Леопольда»,
«Кот Леопольд и золотая рыб-
ка»
17.25 Жизнь в слове
17.55 Пестрая лента
18.45 Музыкальный подарок
19.25 Т/с «Экстрадиция-2», 9 с.
20.25 Формула успеха
20.35 Ф.Раневская в комедии «Осто-
рожно, бабушка»
22.10 «На ночь глядя»
22.55 Триллер «Бешеная»
00.40 Просто собака
01.00 Х/ф

ОТБ

09.00 «Удивительные странствия Ге-
ракла»
10.00 Музыка на СТС
10.30 М/с «Ква-ква гвардия»
11.00 «Джуниор». Детский блок
12.30 Т/с «Зак и секретные материа-
лы»
13.00 Кино на СТС: «Охотники за
древностями»
14.00 Т/с «Горячая зона»
15.00 «Мировой реслинг»
16.00 Т/с «Зена - королева воинов»
17.00 Первое свидание
18.00 Т/с «Московские окна»
19.00 Музыка на СТС
19.30 Осторожно, модерн-2
20.00 Кино на СТС: «Марабута»
22.00 Кино на СТС: «Попробуй рас-
смеши»
00.30 Осторожно, модерн-2
01.00 Кино на СТС: «Живые и мерт-
вые», 2 с.

НТВ

07.30 Анонс дня
07.30 Детское утро на НТВ «Голубое
дерево». 4, 5 серии
09.00 «Сегодня»
09.15 Сказка «Конек-горбунок»
10.20 «Без рецепта»
11.00 «Сегодня»
11.15 Погода на завтра
11.20 «Чистосердечное признание»
11.50 Игорь Шалимов. «Женский
взгляд» Оксаны Пушкиной
12.20 «Квартирный вопрос. Падение
сталинской стены»
13.00 «Сегодня»
13.25 Александр Балуев, Ксения Кача-
лина и Михаил Ефремов в филь-
ме Гарика Сукачева «Праздник»
15.25 Путешествия натуралиста
16.00 Своя игра
17.00 «Сегодня»
17.25 Небесное притяжение. «Профес-
сия-репортер»
17.50 «Больше чем любовь...» «Про-
должение следует...» с Юлией
Меньшовой
18.55 НЛО. Русская версия. Сериал «Не-
известная планета»
20.00 «Сегодня»
20.45 «Охота на Золушку», 2 с
21.55 «Свобода слова» с Савиком Шу-
стером
23.25 Профессиональный бокс. Супер-
бой. Марко Антонио Борреро
против Эрика Моралеса
00.40 Эротическая мелодрама с Жера-
ром Депардье и Настасьей Кин-
ски. «Луна в сточной канаве»
(Франция)



# Аглаг Үндэр Ахада ЖАРАН ЖАЛГЫН УРАН ДУУТАЙ ХАДА БУРХАДАЙ НЮТАГ ЛЭ

Үзэсхэлэнтэ гоё, баян дэлгэр, хүбшэ тайгаар  
 үргөөгүзэн, хабсагай үндэрнүүдээр шобхотоһон, арюун  
 бэр, шааятай хүүэтэй гол горхогоороо самарята-  
 гайга гэхэдэ, Аха нютаг мүн. Найман зүгөөнь  
 уулануугаар хүрээлэгдэшэнхэй Ахын аймаг  
 республикымнай эгээл холо газарнуудай нэгэн юм. Тус  
 нютаг хэды холошье наань, нэгэшье «зүрхэ алдангүй»  
 нютагшээ командировкодо ошоһон байнабди.

Ахын аймаг наян саг  
 мотор харгы замгүй байһан  
 Эд бараагаа, эдихэ хоолоо  
 раар гү, али үблэй мүйлхэн  
 рьгаар шэрэдэг хэн.  
 доол 1985 онһоо Түнхэнэй  
 гагай Мон хууринһаа Орлиг  
 харгы баригдажа эхилһэн  
 на. 1990-д оной эхээр Аха  
 самолет ниндэхээ  
 анхой. Тимэһээ хадата  
 бусаддэлхэйтэй ори ганса  
 харгыгаар харилсаатай юм.  
 лсаанайн зам гоё түргэн  
 альтаар хушагдаашьегүй  
 нютагай зондо сэгнэшэгүй  
 гатай гэхээр. Үндэр гэгшын  
 уулануудай дундуур нишээ  
 ожо ябаад, шулуутай харгы  
 ээдэ лэ байһанинш дээр  
 зооогоо ханааб. Юуб  
 ээдэ, энэ хада ууланууд, Ахын  
 газар дайда ехэ үргэлтэй,  
 үргэлтэй газар гэшэ. Найн  
 харгы хэнэбди гэжэ газар  
 алтажа шулуу нишэ тиншэнь  
 дэлгэжэ эхилбэл, байгаали  
 өрынгөө заяа харуулха, эддэг  
 үй тодор олоор болохо гэжэ  
 шавадана. Нёдондо жэдэ энэ  
 гэгшын үерэй гараһые  
 лануулая. Тэрэнэй  
 хойшолонгууд мүнөөшье

болотор усадхадаһаар, хүнэй  
 шодэндэ эсээр харагдана.  
 Ахын аймаг ороодүй, үшөө  
 Түнхэн соо ябахаданай, 2001  
 оной июль соо болоһон тэрэ  
 үерэй хэһэн «муухай ажал»  
 манай шодэндэ дайрагдаба: Мон  
 хууринда уһанда эдюулһэн  
 эрьенүүд, асфальт харгинууд,  
 уһанда абтаһан томо гэгшын  
 хүүргэ үерые хануулна. Мүн  
 Аха руу ошоһон харгы, аймагай  
 түб Орлигой зарим гэрнүүд  
 энээнине гэршэлэ. Нютагай  
 зоной хөөрэхэдэ  
 н о н и р х о л т о й ш ь е ,  
 аймшагтайшье байгаа. Харгы  
 заһабарилгаһаа, Ахын зон тэрэ  
 гай тодорой хохидолые  
 усадхадаһаа, ехэ гэгшын  
 баатаршалга гаргаһые  
 тэмдэглэхээр.  
 Үшөө тинхэдэ 2000 оной һүүл  
 багаар эндэхи аймаг хоёдой  
 үндэрэн Ахын аймаг болгодоо.  
 Ингэжэ эндэ ажаһуудаг хоёд  
 яһатан одоошье яһатан гэжэ  
 тоодо ороо гэшэ. 2001 оной  
 январин 15-най  
 баримтануудые хараад үзэхэдэ,  
 Ахын аймагта 2002 хоёд  
 ажаһуугаа. Эдэнэй 785-ниинш  
 15 наһа хүрөөдүй байгаа. 16-59



наһатай 951 хүнгэжэ тоологдоо.  
 Тимэһээ хоёдууд саашадаа  
 үдэжэ, үсөөрхэгүй гэхэн  
 найдабари бии. Энэл  
 баримтанууд дээрэ үндэрлбэл,  
 эгээл олон хоёд угсаатан хоёдой  
 өөһэдын хүтэлбэрийн  
 захиргаанай дэргэдэ  
 тоологдоно. Тус захиргаанда  
 хэдэн нютагууд, тэрэ тоодо  
 Сорог хуурин оролсодог юм.  
 Эндэхи бага арадай хэргэжэ  
 байһые нёдондо үндэр  
 хэмжээндэ үнгэрһэн  
 республиканска хэмжээнгэй  
 бүхы хоёдуудай «Жогтаар»  
 («Возрождение») гэхэн хайндэр  
 гэршэлэ.  
 Бидэ нэн түрүүн Сорог  
 хууринда орохо гэхэн түсэбтэй  
 аад, шулуутай хүндэ харгыһаа  
 хүнгэн машинимнай  
 аалиханаар (түргөөр гүйлгэхэ  
 аргагүйл) ябаханаа боложо,

түсэбөө нэгэ бага нэлгэжэ,  
 аймагай түб болохо Орлик сэхэ  
 хүрэхэ гэжэ шийдэрбди.  
 Тийгэжэ Сорог наян гараад  
 ябатараа машинингаа бензинэй  
 бак шулуунда хүү  
 сохижорхёобди. Маанадтай  
 хамта ябалсаһан Буряад  
 Республикын Финансын  
 министерствын таһагыг дааһа  
 Валерий Дагбаевич Арабжаев  
 танилайдаа ошожо, аймагай  
 хүтэлбэрилэгшэ Валерий  
 Раднаевич Монгодовто  
 хонходоходонь, урдаһаанай  
 машина эльгэбэ. Бүхы юумэ  
 хараалаад ябадаг манай  
 жолоошон Пүрбэ Самбуевич  
 Манзарханов ерэхэ машинье  
 хүлээнгүй өөрын аргаар  
 заһабарилаад, харгыгаа  
 үргэлжэлүүлһэн байнабди.  
 Энээн тухай һүүлээрнь Сорогто  
 ерээд хөөрэхэдэмнай:  
 «Хоёдуудай эгээл олоор  
 ажаһуудаг нютагта орохоннай  
 гэхэн аад, алхаад  
 ябашахадатнай эндэхи бурхад  
 сухаданай байна», - гэжэ хэлээ  
 хэн.  
 «Ахамнай хада бурхадай  
 арюун нютаг юм», - гэжэ  
 мэдэжэ журналист Клим  
 Дашевич Тулуев тэмдэглэе.  
 Тимэһээ бүхы заншалын  
 сахижа, хэрэгнай бүтэсгэй  
 ябаа. Ганса гэнтэ ороһон ехэ  
 саһанһаа боложо, аймагай заха  
 болохо Улаан-Аха, Хужар  
 хүрөөгүбди. Май нара соо  
 саһанай ороходо, ахынхид  
 заахашье гайхабагүй. Тэднэй  
 хэлээр, зуншы саһан эндэ  
 орохо аргатай.  
 Иймэ гайхалтай хада  
 нютагаар ябахадан, хэһэн нөгэ  
 хэды тэмдэглэлүүдые  
 дурадханабди.

## ОРШОН БАЙДАЛ ТУҢАЛХАЛ

донин гэхэдэ, Ахын аймагай элүүрые  
 амгаалгын халбари аймагһаань аха  
 юм. Үшөө 67 жэлэй саада тээ эндэ  
 хошуун байха үедэ түрүүшын  
 фельдшерскэ пункт байгуулагдаа.  
 Арин аймаг 62 жэлэй саада тээ  
 үндэрлэһэн түүхэтэй.  
 Тэрэ үеһөө хойшо элүүрые хамгаалгын  
 халбари аргагүйгөөр хүгжөө. Мүнөө  
 Ахада фельдшерскэ 7 пункт,  
 фельдшерско-акушерскэ 2 пункт,  
 участково 1 больница тоологдоно.

Аймагай поликлиникэдэ нэгэ үдэр 100  
 хүн үзүүлхэ аргатай. 50 эдиршүүлэе нэгэ  
 үдэр соо хүүгэдэй консультац аргадаг.  
 Тинхэдэ 75 хууритай больница бии. Хэды  
 тингэбэшье һүүлэй үе болотор хүндэ  
 хирургическа операци хэхэ арга  
 боломжо үгы байгаа. Тимэһээ хоёр  
 жэлэй саада тээ шэнэ хирургическа  
 таһагай байшанай хуури тодхоогдоо  
 бэлэй.  
 Хирургическа таһагай байшан эгээл  
 һүүлшын проектээр баригдана гэшэ.

Энээнине зосоонь ороһоор ойлгохоор.  
 Баруун гүрэнэй заһабарилгын гуримаар  
 бүхы юумэниинь хэгдэнхэй. Аргалгада  
 байдалшье туһалха ёһотой.  
 «Супербольница» барихын тула Ахын  
 өөһэдын хүтэлбэрилгын захиргаан  
 (толгойлогшо - Валерий Раднаевич  
 Монголов) аргагүй ехэ туһа хүргөө.  
 - Аймагай бюджетһээ барилгада,  
 медицинскэ түхээрэлгэдэ мүнгэн

һомологдоо. Мүнөө үедэ зарим  
 хэрэгсэлүүд ерэнхэй, нүгөө заримынь  
 энэ үдэрнүүдтэ абахабди. Рентген -  
 түбтэмнай шэнэ аппарат республиканска  
 «Поликлиника» гэхэн программашёоор  
 үгтэхэ болоо. Бүхы хэрэгсэлүүд  
 абтахадаһан, түргөөр табяад лэ  
 хирургическа таһагаа ашаглада  
 тушаахабди, - гээд аймагай больницын  
 ахамад врач Бимба Цыренович Самбуев  
 хөөрэнэ.

## ТҮЙМЭРЭЙ ХОЙШОЛОНИЕ ЗАҢАН...

1990-д оноор Ахын аймагта хургуулинуудай,  
 спортзалнуудай байшанууд түймэртэ шатаһан байна.  
 Ахынхид ямар бэ даа бүлэг хүнүүд дүргэжэрхинэ гэжэ  
 хэлэжэ эхилээ. Тэрэ үедэ муухай зоной гарһаа Орлигой  
 спортзал, Сорогой ба Бүрэн-Голой хургуулинууд болон  
 бусад байшанууд шатаагдаа.  
 1999 ондо Орлиг хууринда наян нээгдэһэн спортзал  
 тойдоол часай турша соо үнэһэн болошоо хэн.  
 нүүгэдэрын шэнэ байшан бодхоохо гэхэн шийдхэбэри  
 гатаа хэн. Барилгашадай хүтэлбэрилэгшөөр Анатолий  
 Владимирович Бакшаханов томилогдоо хэн. «Анатолий  
 Владимировичай ганса залуу хүнүүдые суглуулаад  
 байхадань, сухалын хүрөө. Юуб гэхэдэ, эдэ «улаан  
 ургаһаад» барилга хэжэ шадахагүй гэжэ ханажа  
 хэлэбди», - гээд, аймагай толгойлогшо Валерий  
 Раднаевич Монголов шэб шэнэ байшанай хажууда  
 хөгссон хөөрэнэ. Тэрэ үедэ «алдуу» гаргаһанаа Валерий  
 Раднаевич мэдэрнэ.

Анатолий Владимировичай бригада модо бэлдэжэ,  
 Орлигой түбтэ гоё гэгшын байшан бодхоожо эхилээ.  
 Тэрэниинь һүүлэй үеһэн ялагар хушалтаар дарагдаа.  
 «Профилированный настил» гэхэн энэ хушалта  
 шиферһээ үлүү олон жэл соо ашаглалгада байха юм.  
 «Нёдондо жэл барижа дүүргэхэ хэмди. Тээд үерһөө  
 боложо аяр 4 нара соо ажалгүй зогсообди. Үерэй  
 һүүлээр барилгын хэрэгсэлүүдые хаана яанаһаа  
 суглуулжа абаабди», - гэжэ Анатолий Владимирович  
 хөөрэнэ. Тэрэнэй хэлээр, Орлигой зарим зон  
 барилгын хэрэгсэлүүдые оложо үгөө, нэгэшье өөртөө  
 абаагүй. Хэды тингэбэшье яһала ехэ хэрэгсэлүүд  
 уһанда абтагдажа үгы болоо.  
 Майн 30-най үдэр Орлигыг шэмэглэһэн шэнэ  
 спортын байшан ашаглалгада тушаагдаба. Тэндэнь томо  
 волейбол, баскетбол наададаг залһаа гадна барилдаанай,  
 столый теннисэй, хүндэ атлетикын залнууд бии юм.

Ерэхэ намар Ахада үшөө нэгэ байшан ашаглалда  
 тушаагдаха байна. 1998 оной сентябрь соо Сорог  
 хууринда хургуули шатаһан бэлэй. Мүн наһа аймагай  
 захиргаанай шийдхэбэрээр шэнэ байшан баригдажа  
 эхилээ юм. Сорогой алишье таладань байгаад, түбтэнь  
 үндэрхэн хоёр дахартай ба спортзалтай хургуули  
 гоёшооожо харахаар. Эрдэни Цырен-Шулынович  
 Огзоповой хүтэлбэрилдэг 40 хүнһөө бүридэһэн бригада  
 өөһэдөө ойдо гаража модо бэлдээд, хуургуули барижа  
 эхилһэн юм. Мүнөө барилгаяа дүүргэжэ байна.  
**Борис БАЛДАНОВ.**  
**ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:** Аймагай захиргаанай гулваа  
 В.Р.Монголов; бригадир Э.Ц.Огзонов; барилгашадай  
 бригада.

# Цырен ГАЛАНОВАЙ УРАН ЗОХЁОЛОЙ ШЭДИТЭ ХҮСЭН

*Буряадтаймнай элитэ уран зохиолшо, Россия ба Буряад Республикын соёлой габьяата ажал ябуулагша, Буряад Республикын гүрэнэй шангай лауреат, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденой кавалер Цэрэн Раднаевич Галанов түрэл литературынгаа хүгжэлтэдэ үндэһэн соёл культурада хубитама оруулһан аргагүй ехэ үүргэтэй, түрэл нютагайнгаа ба Россия гүрэнэй олон тоото уншагшадта үнцнэй мэдээжэ болоһон, үндэр дээдэ сэглэлтэ хайрадань нэгтэ бэшэ хүртэһэн байха юм.*

*Цэрэн Галанов илангаяа эдэбхитэйгээр, үрэ дүн ехэтэйгээр үндэһэн прозынгоо жасада дүшөөг гаран жэл ажаллаһан байна. Туужа наришаар зохиохо түрэлхи табицууртай һэн тула буряад туужынгаа үндэһэ һуури батаар бэхжүүлэһэн, хүгжэлтын замые үргэдхэлэһэн, гардам гаамай болголсоһон габьяатай.*

*Гэбэшые Цэрэн Галановай гол шухала габьяануудай нэгэн юуб гэхэдэ, тэрэ буряад расказууд болон туужануудта үнэн бодото, гүнзэгы психологизм оруулжа, тэрэнэй буряад үндэһэн прозын, илангаяа буряад жэлхнэй туужын онсо шэнжлүүдэй шанар болгон батагдаһан байна. Нүгөө нэгэ талан гэхэдэ, уран зохиолшо эхэнэрүүдэй ороо байгуулга һайн мэдэхэ, ойлгохо һэн тула буряад литературадамнай дабташагүй, аргагүй һонирхолтой, алишье талаһаань абажа харахада, «агуу гоохонууд», «саран хүхынүүд» шэнги буряад эхэнэрүүдэй образуудые байгуулаа гэшэ.*

*Эдэ бүгэдэ Цэрэн Галановые мүнөө үе сагай үндэһэн уран зохиолшодой түрүү ээргэдэ гарганхай.*

Ц.Р.Галанов хэбэд номхон Хэжэнгийн эгээр дээрэ тодоролшо, эднн галын халхинда ээршээрээ үлөөлгэһэн, уг гарбалаараа баян Ушхайта нотагта 1932 оной июнийн 11-дэ онн харууланай бүхэдэ түрэлхн цагтартай. Цэрэн Галановай Сэдүүтэй Сэрэмлээй гүйлгэжэ ороһоһон һалбайн сагаан нуурай һонһондэ үлөөлгэһэн, һэбхээн уулын хормойгоор харгылан, Шалсаана хадын оройгоор омогорхон ябатарнь, хургуулин наһан ерөжэ, 1941 ондо нотагайнгаа хургууланда оробошые, Эсэгэ ороноо хамгаалаһын дайнан эрхэ бэшэ эрид хэгуу эрилгээр хара ажалтай гашуун апта амасаха, аха нүхэдөө дахажа, адуу малшы хараха, үһэ таряашы хуралсаха болоо һэн. Ингэжэ дайнай ба дайнай һүүлэрхи хүшэр хүндэ байдалай шэрүүн ёһоор хүдэржэжэ, хүн болохо хуби заяатай байгаа.

Гэбэшые Цэрэн Галановай хуби заяан жаргалтай хүнэй заяан гэшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ Хэжэнгийн дунда, Улаан-Удын ба Нарбатын хургуулинуудта, эрдэм ухаанай эхи татаха аргатай, хүн түрэлхнэй, бүмбэрсэг дэлхэйн жама ёһо ойлгожо ябаха эрхэтэй байгаа бшуу. Гадна, хургуулингаа һүүдэ сэрэгэй албанда ябажа ерэдэ, 1953 ондо М.Горькийн нэрэмжэтэ Литературина институтда орожо, гэрнээ 1958 ондо дүүргэжэ, арбан зургаан жэлэй хугасаа соо түрэл республикынгаа радиокомитетдэ литературна редактораар, хорин нэгэн жэл республикынгаа Уран зохиолшодой холбоондо литературна консультантаар, түрүүлэгшын орлогшоор ажаллаһан байна. Мүн баһа 1995 онһоо 2001 он хүртээр «Байгал» сэтгүүэй ахамда редактортой орлогшоор ажаллаһан түүхэтэй. Мүнөө үедэ Цэрэн Галанов наһанайнгаа ута амаралтада гаранхай, уран бүтээлүүдые эдэбхитэйгээр бэшэжэ байнхай. Нимэл хуби заяае жаргалтай хүнэй хуби заяан гэнгүй яахаб!

Ц.Р.Галановай зохиохы замын мүн баһа бурхан багшын тэмдэгтэй, уран дура буяһан угалза зохиолнуудаар илгаатай байха юм. Цэрэн Галанов түрэлхи тон нарин шавартай бэлэгтэй, бурхан багшын заяһан онсо тэмдэгтэй һэн тула үшөө 5-дахн класста һуража ябахадаа, түрүүлшынэ шүлэүүдые бэшэжэ эхилэһэн, саанадаа туурһаниннь бүринше хурсадажа, уран зохиолшо болохо гэжэ түрэлхн хуби заяанин элэрэ һэн.

Гэбэшые Ц.Р.Галановай хуби заяан позитив бэшэ, харин үнэнгата прозотон нягта хомоһонгоор хүгжэжэ, тэрэ тон нарин шэнжлэһэн, хүнэй зүрхэ сэдхэлэ, үнэн хүдэлгэжэ аргатай зохиолшон бодожэ тодоршо һэн. Ц.Р.Галановай түрүүлшын ном - «Эсэгын хубүүн» гэхэн расказуудайн суглууабари түрэнг үшөө оюуган ябахадаань, 1957 ондо Буряадай номой хэблэлээр гаргагдаһан байна. Нүгөө, хоёрдохи номын 1960 ондо «Харгы» гэжэ нэрэтэйгээр хэблэлдэһэн юм. Удаань нэгэ-нэгэ туужа болон хэдн расказуудһаа бүридэһэн «Дулмаадай» (1962), «Этигэл» (1963) гэхэн номууд хэблэгдэн гараа. Эдэ номуудай һүүдээр хоёр туужаһаа бүридэһэн «Мүнхэ хабар» (1966), «Рэгэмаа» (1970) гэхэн номууд, 1972 ондо «Гашын этэн», 1979 ондо «Саран хүхы» гэхэн повестьнууд хэблэгдэн гараа һэн. Эдэ хойно хойноһоо удаа дараалан гарһан номууд уран зохиолшын ехэ эдэбхитэйгээр ажаллаһаниие гэршэлэ гэшэ.

Ц.Р.Галанов гансал расказуудые, туужануудые зохиодог бэшэ, мүн баһа зүжэг зохиолнуудые, роман бэшэдэг үргэн дэлхэстэй уран зохиолшо. Гэрэнэй бэшэһэн «Жаргал»

(1966), «Намарай гурбан үдэр» (1970) гэхэн шьесэнүүд Х.Намсараеван нэрэмжэтэ драмтеатрай тайзан дээрэ табигдаһан байна. 1975 ондо Ц.Р.Галановай «Хун шубуун» гэхэн онсо өөрсэ мангтай, гүнзэгы философско удхатай, буряад арадай түүхэ үнэн зүбөөр харуулан, хүн түрэлхнэй хүгжэлтын жама ёһо элишлэһэн романын хэблэгдэн гараһаниннь бултада мэдээжэ.

Мүнөө Ц.Р.Галанов энэ романынгаа хоёрдохи хуби бэшэжэ дүүргэд хэблүүлэ. Мүн баһа «Гэсэрэй нэлэм» гэхэн зүжэг зохиолоо бэшэжэ дүүргэһэн.

Ц.Р.Галанован зохиолнууд гансаһые буряад хэлэн дээрэ бэшэ, мүн баһа ород хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараһан байна. Москва хотодо «Советская Россия», «Современник» гэхэн хэблэлүүдтэ тэрэнэй «Первый снег» (1964), «Память сердца» (1975) гэхэн номууд, Улаан-Удэ хотодо «Сын отца» (1964), «Вечная весна» (1973), зургаан повестьнуудһаа бүридэһэн шэлэгдэмэл зохиолнуудын «Первый снег» (1975) гэхэн нэрэтэйгээр, мүн баһа 1986 ондо «Время созревания брусники» гэхэн номууд ород хэлэн дээрэ хэблэгдэ һэн.

Уран зохиолшын эдэ ба бэшэшые бүтээлүүдын уншагшадтай дура аргагүй татаад лэ байдаг. Юуб гэхэдэ, Ц.Р.Галанов эхэ уянгатайгаар, түрэл арадайнгаа урданай ёһо заншал, ухаан бодоһонь, ажал хүдэлмэринийн, ажа амидараланын, баян дүй дүршэл тон наришаар зураглан харуулжа шададаг байна. Жэшээлхэдэ, «Саран хүхы» гэхэн туужа соогоо эдэ, туулан гэхэн зүйнүүдэ ба буряад зон хоёртой хоорондо ямар холбоо бинб, эдэ ашагта малтамалай зүйнүүдэ буряад арадай ажабайдалда урда саһаа наһна ямар үүргэ дүүргэдэг байгаа, юундэ Саран Хүхы гэжэ нэрэтэй гоё һайхан буряад басаган эдэ хүнүүдһэ боложо, һара дээрэ гаршооб гэхэ мэтэ асуудалнуудые эхэ һонирхолтойгоор табиһан байна.

Үгышые һаа, гэртэ ороходоо заал һаа түрүүн эрэ хүн, һүүдэһэн эхэнэр хүн ородог байгаа гэхэн заншал буряад арада эртэ урда саһаа хойшо байһан, ехэ гүнзэгы удха шанартай заншал юм гэжэ «Рэгэмаа» гэхэн повесть соогоо харуулахадань, бидэ, уншагшад, нэрэрэшые ехэ үндэһэтэй, ехэ удхатай юм байна гэжэ байжа гайхан таһан ойлгожо абанабди.

Ц.Р.Галановай нүгөө нэгэ тэмдэглэлтэй талан юун бэ гэхэдэ, тэрэ буряад арадайнгаа аман зохиолой амидаралта хүсэ хара баһаһаань халуун үрхөөрөө шэнжэжэ абһан тула, үнэн байдалһаа үлгэр түүхые оршолон дэлхэйн жама ёһые яайше таһалжа, хубаажа болохогүй, юумэн бүхэн юртэмсэ түбидэ хүйһэн бэсээр нягта холбоотой гэжэ һайн ойлгоһон хадаа, зохиохы ажалда үндэһэн тулань болгон үргэн дэлхэстэйгээр хэрэгдэг байха юм. Энэнь хадаа Цэрэн Галановай бүхы зохиохы



Р. ДОРЖИЕВАГЛЭЙ зураг

ажалайн гол түлэб болоно гэшэ. Жэшээ баримта болгон нимэ нэгэ онсо найруулгада хандаг. 1982 ондо «Мүнөө үеын Сибириин повесть» гэхэн нийтэ гаршаг доро Ц.Р.Галановай табан повестьнуудһаа бүридэһэн «Алирһанай улайха хаһа» гэхэн номын хэблэгдэ һэн. Энэ ном соонь «Шэнэ таряан», «Алирһанай улайха хаһа», «Хойто-Байгалай домог», «Холын бэри», «Нэшхэл» гэхэн табан үнгын угалза мэтэ, уран гоё, уянгата, уран зохиолшын эгээл һайнуудын гэмээр повестьнуудын хамтадагдаһан байна.

Эдэ зохиолнуудайнгаа урда уран зохиолшо бүхы номойнгоо гол удхые тодорхойлон, Хэжэнгэ нотагайнгаа арадай хэр угһаа дуулжа ябаһан гүн удхата дуу хэрэглэжэ, хүн түрэлхнэй хуби заяанда ходоодоо мүнхэ, хүн бүхэнэй хубин хэрэгтэ эрхэ бэшэ шиндхэгдэхэ асуудалнуудые хараадаа абан, хүн бүхэн аба, эжлэнгэ нэрэ адарые мүнхэлэжэ ябаха, аман наһанайнгаа мүнхэ бэшые мартангүй һанажа ябаха, амаран гансаа алдангүй анхаржа, айл бүлэ боложо, ганса сусал гал болохогүй, ганса хүн хүн болодогүй гэдэгтэл, хүн ухаантанай, уг гарбалайнгаа алтан утаһа таһалангүй мүнхэлэн амидаран жаргаха ёһотой гэжэ үргэн олон уншагшадтаа һануулахые оролдоно гэшэ.

Энэ гүнзэгы философско удхатай һанал бодоолоо улам саашань хүгжөөн, зохиолнуудайнгаа урда үгтэһэн үгэ соогоо уран зохиолшо хүн боложо түрэхэһөннь хойшо хүд гараа хүсэд багсаар шоройдоһон, уран зохиолойнгоо утаһа таһан түрэл һайхан Хэжэнгэ нотаг тухайгаа, хүрһэтэ алтан дэлхэй хүн зоной ажабайдалда хэды шэнээн удха шанартай байһан тухай уран гоёор, удха түгэлдээрөөр найруулан байна. Энэ найруулшын уншахадаа, хүн бүхэн өөр өөрынгөө эхэ шотат, баяр баясхалангаа, энхэ дуунайнгаа тоонто тухай, алуухайн эрьесэ, сагай ябаса тухай, юумэн бүхэнэй эхин узуур тухай, түрэл нотагайнгаа

байгаалин саашадаа сэсгэлэн һалбархын түлөө оролдохо тухай ухаан бодолоо хүдэлгэһгүй, зүрхэ сэдхэлээ уяраангүй үнгэрхгүй байха гэжэ һанагдана.

Үнэхөөрөөшые, уран зохиолшын бага наһанһаань хойшо эльгэ зүрхэндэнь шэнгэн ороһон залаатай буряад малгай мэтэ шобогор оройгой Шалсаана шэнги хаданууд, һэбхээн уула, һалбайн сагаан нуур мэтэ хэды олон уула нуурууд хүн бүхэнэй хүйһэн биеитэй холбоотой гэшэб! Тиймэл хадань нотаг бүхэнэй зонууд нуга нотагаа, түрэл һайхан тоонтогоо магтан, уран гоё дуунуудые уянгатуулан дуулаадаг, зүрхэ сэдхэлээ ханаадаг шуу. «Сэлгээ һайхан Сэлэнгэнай» гээд Сэлэнгын зонууд, «Түрэл һайхан Түнхэмнай» гээд Түнхэнээрхин уран гоё хоолойгоо уянгатуулан дуулаадаг байха.

Иигэжэ хүн зоной нангин мэдэрэл, наһанайн бодол эрмэлзэл анхаран ойлгожо, уншагшадтай һанаа сэдхэлэ хүдэлгэмөөр найруулха уран зохиолшын бэлгэ шадабари, уран хурса үгын шэдитэ хүсэн гэшэ. Ц.Р.Галанов эхэ нотагайнгаа түхэл шарай зураглажа, тэрэн дээрэ үндэһэлжэ, үргэн ехэ дүн, согоолоо гаргажа шадаха дээдын мэргэжэл шадабаритай, уран найруулгын баян дүй дүршэлтэй байһанаа элишлэлэ гэхэдэ, адуу болохогүй гэжэ һанагдана.

Уран зохиолшын энэ бэлгэ шадабаринь бүришые элээр, бүришые хүсэд дүүрэнээр «Хун шубуун» гэхэн романын шэнжэлэн харахада элэрнэ.

Ц.Р.Галановай «Хун шубуун» гэхэн роман үргэн дэлхэстэй, ороо байгуулгатай эническэ зохиол гэшэ. Романы гол үндэһэн бологдожо, хун шубуун гарбалтай, хуһан модон сэрэгтэй хори буряадуудай дунда үргэнөөр дэлгэрһэн домог уран шадабаритайгаар хэрэглэгдэһэн байна. Энэ талаһаань абажа харахада, Ц.Р.Галановай роман Ч.Айтматовай «Белый пароход», «Пегий нес, бегущий краем моря», «Плаха» гэхэн зохиолнуудта дүтэрхы, арадай аман зохиол хэрэглэһэн талаараа Ч.Айтматовай зохиолнуудһаа дугуу бэшэ зохиол гэшэ. Гансаа түрэ хубисхал, хоёр мого, ангин дайдсэд гэхэ мэтэ совет үеын зохиолнуудай шугам баримталһаараа гэдэргээл хаягдаһана бшуу.

Гэбэшые үндэһэн буряад романуудайнгаа дунда Ц.Р.Галановай роман өөрынгөө онсо һуури батаар эзэлһэн, буряад арадайнгаа хуби заяа хүсэд дүүрэнөөр зураглан харуулан зохиол гэшэ. Илангаяа һонирхолтойгоор, уран шадабаритайгаар хун шубуунай образ зураглагдаһан байна. Тиймэлхэ зохиол дотор үгтэһэн бүхы һайн һайхан юумэн, зохиолой гүнзэгы философско удха, хүн түрэлхнэй, буряад арадай нангин мэдэрэл, мүнхэ сэдхэлэ энэ хун шубуунай образтой холбоотой, энэ образоор гаргагдана. Энэ талаһаань абажа харахада, нимэ

символическа удхатай, юртэмсэ дэлхэйн нангин эхин үзүүр холбоһон, уг гарбалан удха үзүүр нэрэгэһэн образ буряад литературадамнай үгы байһан юм. Ц.Р.Галанов арадай аман зохиол шэнэ ёһоор, шэнэ янзаар хэрэглэжэ, мүнөө үе сагай уран найруулгын ёһо гурим баримталан, фольклор литература хоерые холбоһон зохиол байгуулан байна.

Ц.Р.Галановай «Хун шубуун» гэхэн роман уран зохиолшын метафорическа, символическа удхатай образуудые байгуулан уран шадабаритай, арадай хэлэндэ дүтэрхы баян үгүүлгэжэ, хурса хэлэтэй, дабташагүй найруулгын аргаар боломжонуудтай байһаниннь гэршэлэ. Мүн баһа байгаалин үзэгдэлнүүдые, хүнэй доторой байдал, хубсаһа хунарын, ороо байдалын зураглан харуулахые бэлэгтэй, дүй дүршэлтэй байһаниннь элишлэлэ.

Гэхэтэй хамта, Ц.Р.Галанов юрын хүнүүдэй образуудые жэшээлхэдэ, Эрхэтын Бата Гомбо үбгэн, Дабаа, Цэдэе, Балдан, Хайдаб, Жамса гэхэ мэтэнүүдэи арадай түлөөлгэһэдэй образуудые үүтэ һайнаар зураглажа шадабаритай гэжэ тэмдэглэхээр.

Юрэнхы дээрэ уран зохиолшын «Хун шубуун» гэхэн романын гэрэнэй томо эническэ зохиолнуудые бэшэ арга шадалтай байһаниннь, ороо сюжет, композици зохиохо, оло тоото геройнуудые нэгэ зохиол соо эрхилжэ, системэдэ оруула дүй дүршэлтэй болоһонийн буряад уран зохиолшодойнгоо дунда түрүү һуури минитэ эзлэдэгтэйнь гэршэлэ гэшэ.

Ц.Р.Галанов зохиохы ажалда тон ехэ эриэтэтэйгээр хандада бэшэһэн зохиолнуудтаа дахин дахин эрьежэ, тэдэнэ заһада нэмэлтэ, хубилаалануудые оруулдаг заншаалтай юм. Энэ хадаа уран зохиолшын онсо өөрсэ арга гаргажа бэшэдэгые профессиональна шэнжлэһэн гэршэлэ ха юм.

Нүгөө нэгэ тэмдэглэлтэй талан юуб гэхэдэ, Ц.Р.Галанов юрэ бүрэ юумэнүүдые зураглан харуулахы оролдодог бэшэ, харин юрын хүнүүдые зурагладаг. Тийхээр геройнуудайнгаа доторой байдал психологи, сэрбэр сэхэ абари зая баян доторойн байдал зураглаа харуулахы оролдодог зохиолнуудта бэшэхэдэ, үнэн бодото бандал дээрэ, баримттай түүхын фактууд дээрэ үндэһэлжэ, олоной шэнжлэ гаргахые оролдодог байха юм.

Буряадаймнай мэдээжэ уран зохиолшо, Россия Уран зохиолшодой холбооной үнцнэй гшүүн Ц.Р.Галанов мүнөө үеэ зохиохы ажалайнгаа эршэ түтэ хүсэн дээрэ ябана. Энэ хүшэр хүндэ, хүндэтэй ажалдаань амжалта хүсөөд ажабайдалайнга алтан һабаһаһаа үнцэ бүришэ утаһа таталуулан, уран бэлгэһингээ эди шэди хүсээ дүүрэнээр бэсүүлэхыне хүсөөн Б.Ябжановай нимэ үгэнүүдээр энэ хэлэлгээ дүүргэе: «Наһамни, хүдэлгэш. Магад, алтан заһаа бариха ааламби, али үгы гү Наһамни, хатуу шэрүүнни амсажал үзэһэн наһамни, хэзэ нэгэтэ шатажа барагдах наһамни, хүдэлгэш. Нэгэ заахашы хүдэлгэш даа!» - гэжэ Буряадаймнай мэдээжэ уран зохиолшо, Ц.Р.Галановай дүтэ нүхэр ябаһан Балдан Ябжанов бэшэ һэн. Далан наһанайнга дабаан дээрэ гаража, удаа эршэтэйгээр ажаллан, үшөө баригдаагүй ябаһан алтан заһаа барихыне, хүсэлэйнгөө орьдэ хүрэхыне хүндэтэ Ц.Р.Галановтаа үресе!

С.БАЛДАНОВ  
хэлэ бэшэгэй эрдэм  
доктор, профессор  
Россия Уран зохиолшодой  
холбооной гшүүр

# Июнийн 16 - Медицинын хүдэлмэрилэгшын үдэр «ҮБДЭХЭДЭ, ЭМШЭН - ЭРДЭНИ»



Шэлэн мэргэжлэдэ дурагтай урагшатай, урматай үздэгжэ ябаһан зоние харахада, ондоол байдаг даа. Ажалаа сог залтайгаар, сохом ондоохоноор бүтээдэг даа, имэ хүнүүд.

Отделенин урдаа хараха бэрхэ мэргэжэлтэн Александр Цыденжапович Дондитов отоларингологийн талаар эрдэмн жасада өөрынгөө хубита оруулжа, медицинн эрдэмн кандидат болонхой. Бээ аргалуулжа байһан зондо Александр Цыденжапович налархай зөөлэн хандасатай, ойлгуулжа, хэлэжэ үгэдэг, зүбшэл



заабаряараа туһалдаг гээд отделенидэ эмнэлгэдэ байһан хүнүүд хэлээ бэлэй. Буряад Республикын габыата врач гэнэн үндэр нэрэ зэргэтэй дээдэ гарай эмшэд - мэргэжэлтэд К.А.Вандышева, А.К.Хабудаева гэгшэд олон удаан жээдэ эндэ хүдэлжэ, солотой суутай

хүндэтэйше болонхой. «Шэхэн - һонор, хоолой - хонгөө байхадаа, алтан дэлхэйн абя аялга соносон баярлажа ябагдаг ха юм даа. Шэхээрээ хадхуулаад, һаянай сошоод абааб. Теэд эндэ бэрхэ эмшэдэй гарта орожо, үбшэнгын буураба, барагшаба хэбэртэйб.

«Үбдэхэдэ, эмшэн - эрдэни» - гээд, дэмы хэлсэдэггүй бшуу. Эндэхи бүхы врачнуудта, зулгы зохид медсестрануудтань, хангадаг албанайхидта, бултандань илгаагүй һайниие хүргэжэ, элүүр мэлдэ, эршэ түгэс ябахыень хүснэб» гэжэ ажалай ветеран хөөрөжэ, үрөөжэ байгаа һэн.



Галина ДАШЕЕВА. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Отделение даагша С.А.Бороноев; медсестранууд А.С.Балдынова, Т.М.Рандина; врач А.Ц.Дондитов; медсестра В.Е.Перевалова; санитарка М.А.Солдатова. Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото.



Галина ДАШЕЕВА. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Отделение даагша С.А.Бороноев; медсестранууд А.С.Балдынова, Т.М.Рандина; врач А.Ц.Дондитов; медсестра В.Е.Перевалова; санитарка М.А.Солдатова. Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото.

## Республиканска госпитальһоо мэдээсэнэ:

# ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛТЭЙ ЭМШЭДНАЙ

ЦОКТОЕВ Игорь Ахамжапович Сэлэнгын аймагай Ноёхон һууринда түрэнэн юм. Эсэгэн Ахамжап Цоктоев аймагай болон республикын Совет-партийна ажалда амшодойлогч минитүгэ гээшэ. Игорь Ахамжапович Благовещенскын мединститут ам-



жалтатой дүүргээд, 1989-1991 онуудта Томскын медицинскэ университеттэ ординатура эрхимээр дүүргэһэн. 1991 ондо нервнэ отделенин эгнээр эмхидхэгдэхэдэ, амалтаар 11 жэл урагшатай ажаллана.



Игорь Ахамжапович номтон даруу зантай дээдэ гарай врач, ажалдаа тон харюусалгатай.

Лариса Лумбунова, Ирина Пинчинова, Наташа Коненко, Аня Казаркина аятай дулаахангаар үбгэд, хүгшэдтэ хандадаг, саг соогоо врачай даабари-аргалга дүүргэдэг. Нервнэ отделенидэ аргалуулан хүн бүхэн Игорь Цоктоевто баяр хүргэдэг, һайн һайхание хүсэдэг. И.А. Цоктоев томо городуудаар өөрынгөө мэргэжэл дээшлүүлдэг, ажалынгаа һүүлээр компьютер дээр һуужа, медицинн һүүлшын һонинууды мэдэжэ абадаг юм.

ЦЫДЕНЖАПОВА Мария Батомункуевна 1988 ондо Москвагай 2-дохи мединститут түгсөөд, 1988-1989 онуудта эндэ ординатура дүүргэһэн юм. Республиканска госпитальдо жэл соо ажаллахадаа, шэнэ арганууды хэрэглэжэ эмшэдэг болонхой. Госпиталин нитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, урагшаа һанаатай, ажалдаа оролдосотой врач юм.

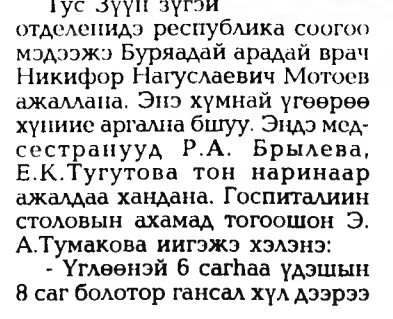
ЖИГЖИТОВ Гарма Элбэгдоржиевич врач - стоматологоор госпитальдо һаянай ажаллажа эхилэшые һаа, коллектив соогоо, мүн аргалуулагшадай дунда тон түргэнөөр хүндэтэй болонхой. Гарма залуу - 22 һанатайшые һаа, өөрынгөө ажалда тон харюусалгатай. Шүдэс аргалуулан хүн бүхэн Гармада баяр хүргэнэ. Гарма Элбэгдоржиевич 2000-2002 онуудта ординатура дүүргэһэн.

Тэрэ үбгэд, хүгшэдые ажалынгаа һүүлээрше аргана, зүбшөөл хургаалууды хэлэнэ. Гарма буряад хэлээ һайн мэдэхэ, тиймэхээ хүдөөһөө эрэнэн ветеранууд Гармада тон ехэ дуратай. КАЛИНИНА Елена Александровна Селенгинскын мед-

училищи дүүргээд 1987 онһоо госпитальдо ахамад сестрагаар ажаллана. Ажалдаа тон оролдосотой. Үгдөөгүүр 7 сагта ажалдаа ерээд, физиокабинедэйнгээ приборнууды бэлдэжэ эхилдэг. Тус отделение даагша Л.А.Айдаева, врач Е.А. Шафирова, медсестранууд Н.В.Заболотская, Л.П.Ефимова, И.Ф.Фоменко аргалуулагшадай дунда хүндэтэй болонхой.

ДЫМШЕЕВА Лариса Доржиевна Москвагай 2-дохи мединститут 1992 ондо дүүргээд, зүүн зүгэй арганууды хэрэглэжэ, үбшэнтэниие тон һайнаар аргална. Залуу, мэргэжэл эхтэй врач Лариса Доржиевна аалиханаар һурадаг: «Зай, зүү абаһанайнгаа һүүлээр хэр унтаабта, бэстнай хэр байнаб? - гээд, буряадаар һурахадань, ехэ аятай зохид байдаг.

Тус Зүүн зүгэй отделенидэ республика соогоо мэдээжэ Буряадай арадай врач Никифор Нагуслаевич Могоев ажаллана. Энэ хүмнай үгөөрөө хүниие аргална бшуу. Эндэ медсестранууд Р.А. Брылева, Е.К.Тугутова тон наринаар ажалдаа хандана. Госпиталин столовын ахамад тогошон Э.А.Тумакова иигэжэ хэлэнэ: - Үглөөнэй 6 сагһаа үдэшын 8 саг болотор гансал хүл дээрээ



Хаанаһаа ерээбта, ямар ажал хэдэг байгаабта гэхэ мэтэ асуудалууды һуража, тон харюусалгатайгаар түрүүшын документнууды бэлдэдэг. Владимир БАТОРОВ.



170 хүндэ үлэрэй эдэс буйлуулнабди. Тогооһод А.Г.Цыреторова, А.А.Майорова, Г.С. Астанкина, А. М. Лецинова гэгшэд амтатай эдэс һанаанад. Т.Г. Холокова эгээл түрүүн үбшэн үбгэд, хүгшэдые угтажа абадаг. Госпиталин зоной зондоо зөөлөнөөр хандадагы мэдэжэ абаһан.



Хаанаһаа ерээбта, ямар ажал хэдэг байгаабта гэхэ мэтэ асуудалууды һуража, тон харюусалгатайгаар түрүүшын документнууды бэлдэдэг. Владимир БАТОРОВ.

Р.Н.БАЗАРОВАЙ, И.ЦОКТОЕБОВАЙ зурагууд дээрэ: М.Б.Цыденжапова, Г.А.Калинина, Л.Д.Дымшева, Т.Г.Холокова.

# ШУЛУУТАЙНХИД ОБООГОО ТАХИБА

Үнгэрэгшэ гарагай зургаанда Улаан-Үдын зүүн-урда заха хүдөө гаража, Агын тойрогой Шулуутай нютагһаа гарбалтай улад зон тоонто нютагайнгаа обоо тахилгада хабаадаба.

Харгын гаргашын ехэ үнэтэй болоһонһоо уламжалан, олонхи хүнүүд жэлдээ нэгэшые һаа, нютагаа ошоод срэхэ аргагүй болоод байһан сагта, мэдээжэ эмшэ лама Дугаров Чимнт-Доржо ламбагайн үүсхэлээр иимэ дэмбэрэлтэ хэрэг бүтэбэ гээшэ.

Сэлмэг тэнюун үдэр. Хүхы донгодоно. Наран шангаар шарана. Аалихан нэбшээн үлэ мэдэг хасар эльбэнэ.

Хоёр дабхар томо гэрэй үбэртэ зон олоороо сугларанхай. Залуушуулай олон байһыснь баярлан тэмдэглэмээр. Стол дээрэ сагаан эдээн табагууд, хатуу харын дээжэ табигданхай. Чимнт-Доржо ламбагай Шулуутай нютагай обоо уулануудай тахил үнгэргэбэ.

Пүүлээрнь залуушуул бүхэ барилдаа, урилдаа, гарай бар хүсые туршалга (армреслинг) гэхэ мэтэ мұрысөө үүсхэбэ.

Бүхэшүүл соо спортын мастер Базаров Болот, армреслингээр Дугарова Баярма, урилдаанда Номин басаган түрүүлжэ, мүнгэн шанда хүртэбэ.

ВСГАКИ-гай оюутан Света Ангаткина өөрынгөө зохёһон Алхана уула тухай дуу дуулажа, нэръемэ альга ташалгаар угтагдаа.

Шулуутайнхид нютагайнгаа обоо тахилганда хабаадажа, сэдхэлгээ хананги, урма зориг нэмэһэнүүд гэр гэртээ тараа һэн.

Нямжилма БАЛЬЖИНИМАЕВА.

23 июня - выборы в Народный Хурал Республики Бурятия

## ЖИЗНЬ СТАНЕТ СВЕТЛЕЕ И ТЕПЛЕЕ

Предвыборная программа кандидата в депутаты НХ РБ по Закаменскому избирательному округу N 13 ЗУБАРЕВА Н.М.



Эта программа конкретных действий:

- сильного производственника;
- крупного руководителя;
- энергетика, затрагивающего интересы каждого избирателя;
- депутата Народного Хурала РБ, сделавшего уже очень много для развития района.

За 2 года работы в Народном Хурале РБ он сумел:

- доказать, что депутат НХ РБ может не только заниматься законодательством, но и решать многие крупные проблемы в округе и районе;
- завоевать доверие и уважение коллективов всех бюджетных организаций, расположенных в округе, оказывая им постоянную помощь;
- основное внимание уделять решению проблем ветеранов войны, труда и досуга детей;
- сделать так, чтобы благодаря его работе жизнь во многих населенных пунктах района стала светлее и теплее.

Он идет в Народный Хурал РБ снова потому, что считает его долг продолжать и закончить начатые дела, принять к исполнению новые указы.

Благодаря приобретенному опыту работы в Народном Хурале РБ:

- 1. Как крупный руководитель он готов:**
  - разработать и утвердить долгосрочную программу коренного улучшения электроснабжения населенных пунктов района;
  - решить вопрос о приеме на баланс ОАО «Бурятэнерго» всех бесхозных сетей в районе.
- 2. Как опытный производственник готов помочь району в решении следующих вопросов:**
  - в подготовке отработки Холтосонского месторождения вольфрама;
  - в возрождении и становлении промышленных предприятий по использованию природных ресурсов района;
  - привлечения инвесторов для оживления экономики района;
  - привлечения средств республиканского дорожного фонда для ремонта, реконструкции и строительства автодорог в районе.
- 3. Совместно с администрацией района и районным Советом готов:**
  - решить вопрос коренного улучшения материально-технической базы учреждений здравоохранения, образования и культуры;
  - решить вопрос реализации программы строительства жилья для молодых специалистов;

**Автобиография**  
Родился в 1954 году.  
1973-1978 гг. - учеба в Восточно-Сибирском технологическом институте.  
С 1978 г. работает на Усуйноозерской ГРЭС. Прошел путь от дежурного электромонтера до коммерческого директора.  
В 1998 г. назначен директором ЮЭС.

- в каждом большом или малом населенном пункте построить спортивные и детские игровые площадки;

- для пропаганды здорового образа жизни создать специальный районный общественный фонд для финансирования этих мероприятий.

**4. В Народном Хурале он будет работать над тем, чтобы:**

- в условиях реформирования энергетической отрасли РБ была разработана и принята целевая программа социальной защиты населения на этот период;
- подготовить нормативную базу для работы в Народном Хурале РБ на постоянной, профессиональной основе всего депутатского корпуса.

Для избирателей своего округа за пять лет он готов решить следующие указы:

- 1. Добиться финансирования на 2002-2007 годы следующих указов:**
  - строительство ВЛ-35 кВ Дутулур - Бортой;
  - реконструкции электрических сетей г. Закаменска, пос. Холтосон;
  - бурение скважин в с. Хамней, с. Ехэ-Цакир, с. Мыла, с. Улекчин, пос. Баянгол, г. Закаменск;
  - программы реконструкции тепловых сетей г. Закаменска;
  - проектирования и строительство квартальной котельной в с. Хамней.
- 2. Оказать помощь:**
  - в капитальном ремонте кровли Цакирской средней школы;
  - в строительстве детского сада в с. Улентуй;
  - в снабжении школ учебниками, спортивным инвентарем;
  - в ремонте фельдшерского пункта в с. Бургуй, с. Усть-Бургултай;
  - в ремонте реабилитационно-восстановительного центра в г. Закаменск;
  - в проектировании больничного комплекса в г. Закаменск;
  - в строительстве ДК в с. Мыла, котельной для Дутулурского ДК;
  - в реконструкции ДК в с. Михайловка, с. Усть-Бургултай, с. Харацай, с. Ехэ-Цакир, Дутулур (горразведочные работы).

В ноябре 2001 г. приказом РАО «ЕЭС России» назначен директором МЭС.

В 2000 г. избран депутатом Народного Хурала РБ.

В 1997 г. защитил кандидатскую диссертацию, кандидат экономических наук.

Сделайте свой выбор - «ДА» Николаю ЗУБАРЕВУ.

(На бесплатной основе).

## Виктор ГУРУЖАПОВ - доктор психологических наук



21 мая в Психологическом институте РАО состоялась защита Гуружаповым Виктором Александровичем докторской диссертации по теме: «Смыслопорождающие системы понимания искусства детьми младшего и подросткового возраста».

По теме диссертации опубликованы три отдельных издания и около 40 статей в научных и научно-методических журналах и сборниках: «Вопросы психологии», «Искусство в школе», «Психологическая наука и образование», журнале прикладной психологии, психологической газете «Мир и мы». В Москве вышел отдельным изданием основной труд «Как учить детей понимать изобразительное искусство» (объем 3,5 п.л., 1999 г.).

По отдельным проблемам он выступал на научно-практических конференциях в городах Алма-Ата, Таллин, Берлин, Тула, Санкт-Петербург.

Оппоненты академик Ф.Т. Михайлов, профессора К.В. Тарасова и А.А. Мельк-Пашаев дали положительные отзывы и рекомендовали диссертацию к защите.

На диссертационном Совете были оглашены многочисленные отзывы заинтересованных научных учреждений, справки-отзывы школ г. Москвы и других городов, в том числе 32-й школы г. Улан-Удэ, где Гуружапов является научным консультантом по внедрению теории развивающего обучения Эльконта-Давыдова.

Все выступающие на Совете отметили большой вклад в теорию и практику ху-

дожественного воспитания подрастающего поколения. В постановлении Совета отмечается: «Диссертация Виктора Александровича Гуружапова представляет собой фундаментальное исследование эстетического сознания современных детей, в котором решена крупная научная проблема: выявлены психологические особенности порождения младшими школьниками и подростками смысла произведений станковой живописи и графики».

Совет единогласно голосовал за присвоение Виктору Александровичу Гуружапову ученой степени доктора психологических наук.

В.А. Гуружапов - старший научный сотрудник Государственной Третьяковской галереи (зав. отделом научно-методической работы и музейной психологии), зав. кафедрой Педагогической психологии в Московском городском психолого-педагогическом институте.

Поздравляем В.А. Гуружапова с успешной защитой докторской диссертации.

**Материал представил присутствовавший на защите диссертации отец, Александр Гуружапович, кандидат исторических наук.**

## «Я - УЧИТЕЛЬ!»

Кандидат в депутаты Народного Хурала Республики Бурятия по Молодежному избирательному округу № 41 ХАЛТАГАРОВ Д.Ф.

Дмитрий Фомич Халтагаров, 1946 года рождения, потомственный учитель. Прошел путь от рядового учителя до директора гимназии № 14, одного из ведущих учебных заведений республики.

Заслуженный учитель РБ.  
Женат, имеет двух дочерей, внуку.

Когда разговор заходит о жизни, Дмитрий Фомич говорит с позиции человека, за спиной которого свыше тысячи детей. Пятнадцать лет он работает директором школ - сначала № 17, а теперь № 14. Но в любом случае он считает себя прежде всего учителем.

Были времена, когда люди этой профессии в нашей стране были в почете. Дмитрий Фомич готов спорить до бесконечности, утверждая, что и сегодня большинство его коллег остаются такими же преданными делу, такими же талантливыми и добрыми. Простая жизнь порой ударяет сильнее по тем, кто впереди, чем сам беззащитен, но прикрывает собой слабых...

«Дети - особенный народ», - говорит Дмитрий Фомич. - Бывает, случается в школе что-то такое, что выбивает из колеи... Но стоит увидеть забавные лица, улыбки, искривленные глаза, искренние улыбки и на сердце вновь становится теплее...

Дмитрий Фомич вырос старшим из четырех детей в семье заслуженного учителя школ Бурятии Фомы Сергеевича и заслуженного работника культуры Екатерины Никитичны. Отсюда и уважительное отношение к людям и основательность во всем.

Когда Дмитрий Фомич возглавил педколлектив школы № 17, он первым делом взялся за ее капитальный ремонт, отопительную систему, замену бетонных полов на деревянные. Он не мог допустить, чтобы мерзла дети и учителя.

А когда Дмитрий Фомич был назначен директором гимназии № 14, слава одного из лучших учебных заведений стала приумножаться. В прошлом году она стала участницей проекта «Ассоциированная школа ЮНЕСКО». В Улан-Удэ многие родители мечтают о том, чтобы их дети учились именно в этой гимназии.

Но особенно гордится руководитель своими коллегами. В гимназии свыше половины педагогов высшей первой категории, два заслуженных учителя РБ, один заслуженный работник культуры РБ, девять заслуженных учителей РБ... «В каком еще коллективе стоишь звезда!» - улыбается Дмитрий Фомич.

Они же, его коллеги и выдвинули своего лидера в Народный Хурал. Более заинтересованного в решении многочисленных проблем детства - борьбы с бездомностью, наркоманией, преступностью среди несовершеннолетних не найти, считают учителя. Их поддержка родителей 1408 учащихся гимназии № 14.

Д.Ф. Халтагаров идет в Народный Хурал, чтобы решать проблемы образования и детства. Он - не просто приематель, не бизнесмен, работающий на свой карман. Он - учитель, главным делом которого является забота о наших детях и их будущем. В таких и нуждятся наш Народный Хурал.

Лариса РОССИХИНА

Заместитель директора по воспитательной работе гимназии № 14

## ШАНДАЛИ НЮТАГАА СУУРХУУЛАН...

Цырендоржи Цыпелма Дугаржаповтанай гэр бүлэ болоһоор 65 жэлэй алтан эдэ үдэрнүүдэтэ гүйсэбэ.

Шэтын областийн Агын Бурядай автономито округой Шандали нютагта түрэн, тэнжэн, ажабайдалай үргэн харгыда гаража, олон үхибүүдэ хүлһн дүрөөдэ, гарын ганзагада хүрэн эдэ хоёр таабай, төөбиинэ үнэн зүрхэнһөө энэ алтан түрөөрш амаршалай.

Цырендоржи Цыпелма хоёр Дульдартын районой «Онон», Свердловэй нэрэмжэтэ колхозуудта тэбхэр 50 жэл соо ажалаһан байна. Бүхы наһандаа гэхээр эдэб эсын ажал хэжэ, арад зондоо аша туһа асархаһаа гадна 8 үхибүүдэ хүл дээрнэ гаргажа табиһан габыятай.

Цырендоржи Дугаржапов Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан, тэндэһэ ерэнээр түрэл колхоздоо ажалаһан намтартай. Мүнөө тэрэ 86-тай, зүгөөр Цыпелма нэгэ наһа лүү, гэбшье хүл хүнгэн даа хоюулан.



Эрхим ажалынгаа түлөө Цырендоржи Цыпелма Дугаржаповтан олоноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Хабаадаһан, тэндэһэ ерэнээр түрэл колхоздоо ажалаһан намтартай. Мүнөө тэрэ 86-тай, зүгөөр Цыпелма нэгэ наһа лүү, гэбшье хүл хүнгэн даа хоюулан.

Үндэр наһатай боложо ябаһан хүл хүнэд Дугаржаповтанда бурхантай буянтай, элүүр энхэ, хүүгэдэ, агаар гушанараа харалсажа, үшөөл олоноо жэлнүүдэтэ жаргалтай хайртай ажаһууһыень юрөө!





ИМБИТ-эй 80 жэлэй ойдо

# БУРЯАД ХЭЛЭ БЭШЭГЭЙ ДҮРИМ ТУХАЙ



Буряад хэлэ бэшгэй дүрим хүүлшынхнээ 1961 ондо шэнэлэгдэж, республикын Верховно Советэй тогтоолоор баталагдана байна. Тэрэ үеһөө нилээд олон жэл үнгэрөө.

Тус дүрим дээрэ үндэлжэ, олон тоото уран найханай зохёолнууд бэшгэдэ, нийтэ-политическэ, эрдэм дэлгэрүүлгын, хуралсалай номууд (буряад хэлээр, мүн бусадшые предметүүдээр), тухэл бүрийн словарьнууд хэблэгдэж, республикын болон нютагуудай сонинууд хэблэгдэжэ гарана. Энэ хугасаа соо хэлэнэй дүримүүд яһала үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, заншанги болоо, тогтонжоо, тиймэһээ тэрэннээ эрид хубилгаха шалтаган үгы байбашые, зарим тэды заһабари, нэмэлтэнүүдые оруулхаар болоо гэжэ ханагдана. Иймэ бодол хэлэ шэнжэлэгшэдэй, дунда болон дээдэ хургуулин багшанарай, мүн юрын зонойшые дунда байн- байн түрэдэг болонхой.

шютаг нютаг хэлэнэй үгүүлбэрээр бэшэдэг болоо хаа, буруу бэшэ байха нэн гэжэ ханагдана. Жэшээн, сониндо үгтэһэн интервью- нүүд соо, шютаг хэлэтэй автарай бэшэһэн статья- нуудые, уран зохёол- нуудые гэхэ мэтэ. Тийхэдээ үгэнүү- дэйн бэшэлгэ, мэдүүлэлнүүдэйн бай- гуулга шютаг хэлэнэй ёһоор зохёогдохо нэн. Жэшээн, модоо елдэ манай айлан хоёр хүн - нэгэ саажтай нэгэ хубүүн - Улаан- Үдэ хурахага гараа (баруун шютаг хэлэн); Хаварын дунд саса ордж байхдаа яасан вэ (урда шютаг хэлэн); Тэбиш таабай хоёрни ша- гаабартаа ердэ хаража байна (хон- тоодор шютаг хэлэн).

Синтаксисэй болон пунктуацин талаһаа буряад хэлэнэй бэшгэй дүрим баһа яһала тогто- нийһон, заншанги байна. Тиймэһээ ехэнхи дүри- мүүдэнь тэрэ хэбээрнэ үлөөгөө хаа дээрэ. Гэбэшье хайнаар хараад үзэхэдэ, запятой табилга тухай дү- римүүдэ зарим тэды за- һабаринууд оруулагдахаар болоод байна. Энэ илангаяа причастна болон деепричастна обородуудые тусгаарлаха тухай дүримдэ хабаатай.

Бээ даан ба бэшэшые причастна обородуудые бүгд- дынь запятойгоор таһалхада, мэдүүлэл соо запятойнууд дан олон болошохоёо ханадаг. Тийн мэдүүлэлнүүдэй удхаарнш дулдадуулан, мэдүүлэл соо запятойнуудые нимэ ушарта табяашыегүй хаа, хамаагүй нэн. Жэшээн: *хадын хажууда морёо уяад унашанай хүнше харахага ошободди. Эндэ уяад гэхэн гол үгтэй деепричастна*

оборот таһалагданагүй. Та- һалаад бэшэбэл, харахага ошоһон зонойнь морёо уяһан удхатай болохо, харин эндэ унаһан хүнше морёо уяад унашаба. *Бидэ дээрмэшэдэ тонодоод хоһондоо ороһон дээрһээ гуйраншалжа яба- набди. Эндэ тонодоод гэхэн үгэнэ хүүлэй глаголдэ бэшэ, харин удаань, байһан глаголдэ (орон дээрһээ) хабаатай байна. Маша ехээр гэмшэжэ ябажа бүхэли үдэр багар гуйхага, арай гэжэ нэгэ зоостой болобо. Эндэ гэмшэжэ ябажа гэхэн үгэнүүдэй удаа запятой табигдахагүй.*

Иймэ заһабаринуудые оруулбал, текстүүдые унша- хадашые, мүн зохёон бэ- шэхэдэшые нилээдгүй сомор болохо нэн. Дунда хургуулин хурагшад бэшэмэл хүдэл- мэринүүд соогоо причастна болон деепричастна оборо- дуудай сэгэлтэдэ илангаяа олон алдуунуудые гаргадаг юм. Тийн хурагшадташые аята- н боложо, алдуу гаргаха ушарнуудые баһа үсөөлэгдэхэ бэлэй.

Эдэ дээрэ дуралдагдана заһабаринууд нэн түрүүн буряад хэлэнэй бэшгэй дүримые сомор, нэгэ бага сүлөө болгохо гэхэн зорилготой. тийхэдэ зарим газарта хоёр ондоогоор бэшэлгэ ехээр оруулаа хаа хайн бэлэй. Нүгэдэхээр хадаа, бэшэ- гэйнгээ дүрим Росси дотор хууһан бусад арадуудай хэлэнэй дүримүүдтэ, тэрэ тоодо ород хэлэнэй бэшгэй дүримдэ дүтэ болгохо зорилго хараада абтаһан байха юм.

**Хүндэтэ уншагшадые - эрдэмтэдые, буряад хэлэнэй багшанарые, буряад хэлээр хонирходог зоние энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа, сонин- нойнгоо хуудаһанууд дээрэ ханамжануудаа хубаал- дахыень уринабди.**

**Б.ЦЫРЕНОВ,**  
ИМБИТ-эй эрдэмтэ хүдэлмэрлэгшэ, дунда хургуулин буряад хэлэнэй багша, хэлэ бэшгэй эрдэмэй кандидат.

тэжээлтэн, аса-ту- руутан, бүтүү-ту- руутан, мал-ажал, хонин-ажал, олон- үндэгхэтэ, үндэр- түрэлтэ, сэл-хүхэ г.м. Эдэ үгэнүүд ород хэлэн дээрэ нии- лүүлэн бэшгэдэг гү, али нэгэ үгөөр оршуулагдадаг бай- башые, буряад хэл- лэндэ нягта хол- боотой боложо, нэгэ мүнэн үгүүлбэритэй болоодүй байһанинь эли. Жэшээн, *ажа- байдал, мүнөөдэр, хайндэр, олонийтэ* гэхэ мэтэ үгэнүүд дээрэ хэлэгдэхэн үгэнүүдтэ орходоо, холо нягтаар хоорондоо ниллэжэ, нэгэ мүнэн үгүүлбэритэй нэгэ бүтэн үгэ болоһон байна. Гэхэтэй хамта ород хэлэнэй бэшгэй дүримдэ богони зурлаатайгаар бэшэлгэ болбол аминдань бэшэлгэ ниилүүлэн бэшэлгэ хоёрой хоорондох гэхэ гү, али пе- реходно гэжэ тоотой юм. Тийн буряад хэлэнэймнай хоёр үгэхөө бүридэхэн ороо үгэнүүд байн байтараа, хэрэглэгдэхэ бүрээ заншажа, ниилүүлэн бэшгэдэхэ болохо нэн ха.

Мүн тийхэдэ абтаһан үгэнүүдэй бэшэлгэдэ нэгэ хэды заһабаринууд оруулагдахаар болоод байна гэжэ ханагдана. Жэшээн, *ручка, такси, Росси* гэхэ мэтэ үгэнүүдые, хоёр- гурбан хашалганаар хүүлтэһэн үгэнүүдые падежүүдээр зохил- дуулхада, ондоо залгалта болон суффиксүүдые нэмэхэдэ, хүндэ ушар тохёолдохоёо ханадаг. Энэ гол түлэб бэшэлгэ үгүүлбэри хоёрой зүрисэл- дөөнһөө гарана гэшэ: *ручкаар* гэжэ бэшэдэ, хэлэхэдэ, *руч- кээр* гэжэ үгүүлнэбди, тийн, нимэ түхэлэй үгэнүүдые хэлэг- дэдгээрнэ бэшэбэл, зүйтэй байха нэн гэжэ ханагдана. Жэшээн: *Россиин, таксиин,*

*жюриин, поездоо, курсада, машинистаһаа (Россиин, так- син, жюрин, поездоо, курсда, машинистһээ* бэшэ).

Буряад хэлэмнай олон шютаг хэлэнүүдтэй гэжэ хэндэшые мэдэжэ юм ааб даа. Тиймэһээ нэгэл үгын үгүүлбэри шютаг шютагта ехээр хубилаашыегүй хаа, нэгэ бага ондоо түхэлтэй болоодхидог юм, жэшээн: *хүхөөр, - хүхээр, зүбшөөхэ - зүбшээхэ, Сэрэн - Цырен - Цэрэн, Сэдэн - Цэдэн - Цыден* гэхэ мэтэ. Иймэ ушарта хоёр ондоогоор бэшэлгэ зүбшөөгөө хаа, зохид нэн гэжэ бидэ ханаха байнабди.

Гадна хүүлэй үедэ шютаг (диалектнэ) үгэнүүдые бүри үргэнөөр хэрэглэхэ тухай ханамжанууд олоор хэлэгдэдэг болонхой. Ехэнхи уран най- ханай номууд, статьянууд литературна хэлэн дээрэ бэ- шэгдэхэн гэшэ. Тээд зарим

онуудай хүүлээр профессор Э.Р.Раднасвай гэжэ дүримүүдтэ зориу- лгдана статья «Буряад үнэн» гаража, энэ асуу- лгдана зүбшэн хэлсэлгэ эм- гэдэхэн байна. Тэрэ үеэр орфографическа эссин зүблөөн дээршые асуудалнууд бодхоогдоһон тийхэдэ профессорнууд Магдаровай, Д.Н. Д.Дор- говой статьянууд хэблэгдэн нэн. Статьянууд соо гол орёо үгэнүүдэй бэ- шэгдэ зориулагдаһан на- ганууд хэлэгдэхэн байна. авторнууд бэшгэй бусадшые асуудалнууд ханамжануудаараа ху- даһан байха юм.

Дүримүүдтэ оруулагдаха баринууд буряад хэлэнэй томо словаринуудай хэб- лэгдэгдэжэ байха үедэ шые удаа шанартайгаар бодхоо юм. Удаан сагай гадна хэрэглэгдэхэ словарь- дай бэшгэй шэнэлэгдэхэн үгэнүүдээр үндэлэгдэхэн бэшэлгэ хайн бэлэй.

бэшгэй дүримдэ оруу- лагда заһабаринуудай эгзэн болбол ороо үгэнүүд хай асуудал болоно. Д.Н. Д. Доргов өөрыншөө статья соо оной дүримэй эгзэн тушаа граф хэргэхые дурал- дан байна. Тэрэ дүримэй оор нэгэ ойлгосо тэм- гэлэн хоёр үгэнүүдые бэшэжэ байһан, жэ- ны: уранзохёол, модоб- эл, үбхээръялга гэхэ мэтэ, эдээ аялаганай тааралдал гадна абахагүй байһан. Шэнэ үгэнэй абтатар, 1962 он дотор, нимэ түхэлэй үгэнүүд үгүүлэн хамта бэшгэдэг хаан. Энэ дүрим хэр- гэдэ, манай ханамжаар, үгүүдые ниилүүлэн бэшэ- гүй, харин хоорондонь богони хана табин бэшэбэл таатай гадна нэн. Зүгөөр энэ дүрим толодо хабаадахагүй. Жэ- шээн: *уран-зохёолшо, уран- гол, үхэр-нюдэн, хүхэ- дэн, хүхэ-дэгли, дааган- дэн, дааган-буу, гурбан- шата, табан-һалаата, хүн-*

РОССИХИИ... РАБОТ... МНАЗИИ №...

## БУЯН ХЭГШЭДЭЙ ГАРЫНЬ БҮ ХООНОРОГ ЛЭ!

Улаан-Үдэ хотын хүгжэлтын агентствээр элдэб туһаламжа хууһахэ талаар ябуулганууд хэрэгжэжэ. Жэшээлхэдэ, хотын «Туяа» дээрэ Агуухэ Илалтын үгэнэй хайндэр үргэнөөр тэм- гэдэгдэ нэн. Тийн Үхибүүдые хамгаалгын шүртэ зориулагдаһан хайндэр «Туяа» дэлгүүр дээрэ эрөө. Сугларалтада «Рафалло» ансамбль хатар наадаяа, дуугаа хэрэглээ. Хотын зохёохы бай- галын байшанай хүүгэд, 13-дахи, хургуулинуудай үхибүүд, Сибирийн технологическа университетэй оюутад концертээр хурагшадые баярлуулба. Дурдугүй лотерей, нонин наада

наадажа, хүүгэднай хүхибэ, сэнгэбэ гэжэ олон зондо тэмдэглэгдэнэ нэн. Асфальт дээрэ элдэб үнгын мелүүдээр «Минни дуратай хот» гэхэн тэмээр зурагуудые зуража, үхибүүд мурьсэбэд. Эгээл эдир зурааша, хөөрхэн хоёртой Лена Багдуева болоо гээд нэрлэе. Олон үхибүүдэй, тэдхэмжэ багатай бүлэнүүдтэ агентство туһаламжын бэлэгүүдые барюулаа. Кадетскэ корпусой оркестрэй хүгжэм доро «Хододоо наран байг» гэхэн дуугаар хайндэр түгэсөө. Хайн ханаатай, дэмбэрэлтэ хэрэгүүдэйн түлөө агентствэдэ амжалта хүсэе.

Янжам ЖАПОВА.

## БАЙГААЛИДА ЗОРИУЛАГДАНА

Улаан-Үдэ захиргаанай оршон тойронхи байгаали хамгаалгын таһагай хүсөөр хүүгэдэй зурагуудай үзэсхэлэн Байгаалин музейдэ табигдаба.

Эдир уран зураашадай бэлигые Р.С. Мердыгеевэй нэрэмжэтэ үхибүүдэй уран най- ханай хургуулин ди- ректор Ц.Н. Магаков, Магакова, Федотова, ГУО-гой тү- лөөлөгшэ, оршон той- ронхи бай- гаалин таһагай мэргэжэлтэн Е.В. Цыренов гэгшэд шалгаа.

«Эгээл эдир хабаадагша», «Эгээл өөрэ зураг», «Байгаалидаа дуратайб» гэхэн номинацинууд тогтоогдобо. Нонирхолтой зурагуудые Онохой тосхойной «Радуга» студиһаа, хотын хургуулинууд, Мухар- Шэбэрэй Галтайн, Хара-Шэбэрэй, Хонхолын хургуулинуудһаа эль- гээгдэнхэй. «Эгээл өөрэ» гэхэн номинацияр Улаан-Үдэ хо- тын 56-дахи хургуулин Аюна Савелье- вагай зураг шаг- нагдаба. Оксана Афанасьевагай зураһан «Эр- бээхэй», Ни- колай Чулко- вой, Валя Коз-ловагай «Ургыш, хөөрхы» гэхэн зурагууд хайшаагдаа. Эдэ зурагуудынь олоной нонорто толилбодди.



Янжам ЖАПОВА.



### Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай 70 жэлэй ойдо

Майн 20-һоо майн 29 болотор Эрхүү хотодо «Сибирский транзит» гэжэ 2-дохи театральна фестиваль үнгэргэгдэһэн байна. Энэ фестивалда Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай академическэ драмын театр гэшэ хадаа хабаадалсаха ехэ хуби заяатай байба. Буряад Республикын Гүрэнэй шанда хүртэһэн Б.Гавриловой «Чингис хаан» гэхэн жүжгөө Эрхүү хотын болон ондо ондоо тээхэ сугларһан олон театр харагшадта, театр шүүмжэлэгшэдтэ, олон олон газарһаа сугларһан театрай жүжгшэдтэ харуулжа, үндэр сэглэлтэдэ хүртэбэди.

байгаа. Хажуугаарнь хизаар, хото бүхэнһөө ерэн театр шүүмжэлэгшэд урда үдэрнэ харһан жүжгүүдэ бултые шүүмжэлжэ, шүүжэ, үзэжэ, зүбшэн хэлэжэ байһан байна. Маггакыень магтаад, дутуу дундануудые зааж, хэлэжэ үгэжэ байһаниинь сэнтэй байгаа. Эдэ бүгдые Санкт-Петербургын театрай журналай ахмад редактор, Санкт-Петербургын театральна

мүргэжэ ерээ. Эдэ бүхы үнэтэй сэнтэй эмхидхэл гэшые «СУАА-Холдинг» гэхэн 19 предприти эрхилдэг алюмининин (сайр) үйлэбэри гол спонсор боложо, бэе дээрээ дааж абаһан байна. Энэ үйлэбэрин ажахынууд аяр Ураалай шэлэһээ эхилээд, манай Буряад орон хүртэр оршодог юм байна. Энэ баян үйлэбэрин баян, хүдэр хүзүүн дээрэ энэ ехэ

зугаатай, ябууд хоорондо зохёогдодог баһа элэг наада эрхилжэ, конкурс хэдэг байба. Ошоһон үдэшэндөө аяр гурбан театрай капустник харан үзэжэ, шодэ, шэхээ хужарлуудаб.

Удаань хойто үдэшениинь манай театрайхид өөһэдүнгөө капустник ород, буряад хэлэнүүд дээрэ холилсожо байгаа харуулжа, ехэ хайн сэглэлтэ абажа, түгэхэлэй гол

«капустник» зохёожо, шанда хүртөө ха юм. Баян артистууд амажал амаршалая!

Тинхэдэ энэ манай фестивалда зориута хүн айлаһан боложо, Москва «Современник» театрай артистка Лия Ахеджа өөрынгөө сугтаа наа Виктор Гвоздидийн нэрэтэй арадай артист Тенесси Уильямсын «Па

## «СИБИРСКИЙ ТРАНЗИТ» ФЕСТИВАЛЬДА ЯЛАС ТЭМЭ АМЖАЛТ



театрнуудай фестиваль гэшэ хадаа үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэһэн байна гэжэ



концертдэ уригдан орохо болобо. 5 жүжгшэднэй энэ түгэхэлэй нааданда уригдажа, Эрхүү хотодо үлэшэбэ. Харин бэшэ жүжгшэд театрай ажалшад майн 26-да эхэн ажал

Энэ «Сибирский транзит» гэхэн фестивалда Сибирин Федеральна округон областнуудан гол драмын театрнууд бэшэ бага ехөгүн хотонуудан театрнууд шэлэжэ ороод, аяр 26 театрнуудан коллективүүд бэлэг шадабария арган хоногон хугасаа соо харуулжа заяатай байба. Эдэ олон театрнууд соо драмын 4 академическэ театрнуудан коллективүүд хабаадалса. Тоолохо болобол, манай Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр, Омск хотын академическэ театр, тинхэдэ Новосибирскын «Красный факел», Эрхүүгэй Н.Охлопковой нэрэмжэтэ академическэ театрнууд болоод, бэшэ бэлэгтэй жэжэ, томо театрнууд хабаадалсаба.

академин багша, искусствын эрдэмн кандидат Марша Юрьевна Дмитриевская гэшэ ходо хүтэлжэ, захидажа, шүүмжэлэл хэжэ байба.

«Сибирский транзит» гэхэн фестивалине нёдондо жэл дааж абаһан Новосибирскын «Красный факел» гэжэ нэрэгэй академическэ драмын театрай (Новосибирск) директор Александр Кулябин оорингөө эдэхи үүсхэл гаргажа, уран бэлгээрээ хоорондо харалсажа, хубаалдажа байл гэжэ тус фестиваль эмхидхэһэн намтартай.

Тэм-дэглэмээр. Манай театр майн 22-то Улаан-Үдэ хотоһоо мордожо, Эрхүү хотодо хүрөөд, майн 24-нэй үдэшэ Н.Охлопковой нэрэмжэтэ театрай тайзан дээрэ «Чингис хаан» гэхэн жүжгөө харуулаһан наадабабди. Театр харагшад хүл дээрээ бүгэдэ бодож, удаан алыга ташалгаар хани халуунаар угтаа. Бүхы театраар дүүрэн харагшад багтажа ядан байһаниинь бидеини баясуулаа һэн.

Зүжэгнэй ехэ һүр жабхалантайгаар харуулагдажа, үглөөдэрнэ театр шүүмжэлэгшэд манай зүжэгтэ, рольнуудые гүйсэхдэһэн артистуудта, найруулагдада үндэр сэглэлтэ үгэһэн байна.

Хажуугаарнь үдэшэ бүхэндэ театр бүхэн зүжэгтэ нааданайнгаа удаа тэрэл үдэшэндөө Эрхүүгэй областин филармонин тайзан дээрэ заалһаа, «капустник» гэжэ шог

хэрэгтэ дүүргэдэ, Эрхүү хотодо мордожо, түрэл Улаан-Үдэ тээшэ зорёобди. Харин үлэһэн 5 жүжгшэднэй эдэ 26 театрнуудай бүхы «капустнигууднаа» шэлэгдэжэ, лауреат боложо, ехэ мүнгэн шанда хүртэбэ. Тинн майн 30-най үдэр театринаа директор Россин габяята артист Д.Н.С.Сувтимовтай сэдхэл дүүрэн нотатаа бусбад. Нэрлэбэл, эдэмай хэд бэ гэхэдэ, манай залуу зүжэгшэд Баир Бадмаев, Бэликто Дамбаев, Саян Аюшеев гэгшэд Россин габяата артист Олсг Бабуевай хүтэлбэри дорон хойн удхатай, хошон зугаа үгэнүүдтэй

нухи» гэхэн жүжэгтэ даалсажа, бултыемнай хужарлуулаа. Удаань Фомони соо капустнигуудан ехэ хонин уулзалга хэгдээ. Суута зүжэг абгайгаа биде артистууд халуунаар угтабабди, гар барилсабабди, фото-зурар оробобди. Ингэжэ энэ фестивалда үндэр соо артистууд театрууд дажа, фестивалин ехэ гуримтай байһыень хайн бусбабди. Энэ фестиваль дэмжэһэн Россин соёлой министр Михаил Швыдкой, Россин театрай ябуулагшадан холбо түрүүлэгшэ Александр Катинохэдэ Эрхүүгэй губерн Борис Говорин, Сибир Федеральна округ хүтэ Леонид Драчевский гэ фестивалда хабаадаг телеграммаар хани халуу амаршалжа, баяраа мэдэ байна.

Тинхэдэ лэ удаан фестивалине Томск хотон угтажа абаха гэжэ хэмсэ Диплом шангууд эрхилдэг үгтөө. Ерэхэ жэл үшөө урда түгээдэр зүжэгтэ хайнаар шэлэжэ абаха театрайхид хэлсээд, бүхэн руугаа тараалаһан найруулаад лэ, энэ хэмжээндэ фестиваль дахинаа хабаадажа болтогой!

#### ЦЫРЕНДОРЖИ

театрай уран зохиол танагые дагалдажэ ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ташын фестивалда хабаадагшан Сибирин Федеральна округтын Россин Президентин түлоолэгшэ Леонид Драчевский (Новосибирск 2001 он); «Чингис хаан» жүжэгтэ хабаадагшад - Республикын артист Габьятаны Бутуханов (Чингис хаан республикын габьяатистка Туяна Бальжигина (Борте); театр шүүмжэлэгшэ В.Ф.Вексельберг. Фотоальбомтоо Эрхүү - Улаан-Үдэ.

**ҮНГҮН ГОЛОЙ ХҮЛЭГҮҮД**  
Оһын районий Үлээ нотатай үмсын «Удача» ажахын хүтэлбэрилэгшэ Абрам Тармаев жэлһээ жэлдэ гүйгөөшэ моридые бэлдэдэг юм. Эндэ 30 толгой адуу, 4 азарга, 16 унагад бии. Нёдондо жэл Сибирин ба Алас-Дурна зүгэй мурьсөөндэ 2 моридын 1-дэхи, 2-дохи хууринуудые эзлэһэн байна. Мори урилдаанай хаһын нээлгын үедэ нёдондо жэл Эрхүү хотодо урилдаанай 13 мурьсөөндэ 6 түрүүшын хуури, 2 - 2-дохи хуури, 3 - 3-дахы хуури эзлэһэн байна.  
Байгша оной июнин эхээр Новосибирскэд округой мори урилдаан болохо юм. Тэндэ А. Тармаевай хүлэгүүд мүн лэ түрүү хуури эзлэхэ зорилготойгоор хорилго ябуула.

**СОЁЛОЙ АЖАЛШАДТА АВТОМАШИНАНУУД**  
Байгша оной майн 30-да Усть-Ордада округой соёлой хүдэмэрлэгшэдэй түрүүшын съезд үнгэргэгдэбэ. Энээнэй урда ехэ бэлэдхэл боложо, май һара соо округой районнуудай соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Хүдөө ажаһууншад уран бүтээлнүүд, урлал, зурагууд выставкэдэ табиндаа, ехэ концерт наадан дэлгэгдээ.  
Усть-Ордын округто 164 клуб, 138 библиотекэ, хүгжэмэй ба уран хайханай 10 хургуули, олон тоото арадай ансамбльнууд бии юм. «Хүдөө нотатуудаар байра байдалай хэдышые хандараа хаань, соёлой ажалшад ажалаа аданагүй. Энээнэй түлөө таанадта

ехэ баярые хүргэхэ байнаб» гэжэ округой захиргаанай толгойлогшо В. Малеев съезднэй үедэ хэлэһэн байна. Тээд дээдэ засагай анхараал үгыгөөр, тэдэнэй мүнгэн туһаламжагүйгөөр мүнөө үедэ хүдөөгэй соёлой байшангууд саашадаа хүгжэхэ аргагүй болоо. Тинмэхээ В. Малеев район бүхэнэй соёлой ажалшадта мүнгэн туһаламжа үзүүлэхэ тухай мэдүүлээ. Зунай хайндэрэй үедэ тэдэнэртэ 100 автомашина бэлэг үгтэхэ гээд найдуулаа.  
Баяндайн райондо 27 клубна эмхи зургаан, 17 библиотекэ бии юм. Эдэмнай үннэй баригданан, хуушан болоһон юм ааб даа. Тинбэшые хүдөөгэйхид клуб соогоо сугларха хүсэлтэй, хуушаараа гэр гэртээ хууша бэшэ, эдэбхитэйгээр хэмжээ ябуулангуудта

хабаадаг болонхой. Соёлой ажалшад зориг шадал байха, бидэнтэй сэлэгдэжэ. «Уһалаал» наатнай, заатагүй сэлэгдэжэ - гэжэ Баяндайн аймагай соёлой ажалшад Г. И. Перданова хэлээ юм.  
Хүдөөгэйхидые элүүржүүлэхэ, сэлэгдэжэ программа зохёожо, Россин Соёлой министрствэдэ, ба Усть-Ордын округой Гүрэнэй Дүүмын депутат В. Кукурузинэй үзэмжэдэ үгэхэ тухай тус съезд шиндэхээр абтагдаа. Соёлой ажалшад статус эдэшүүлэхэ тухай мүн ажалшад хэлэгдээ.

**Усть-Ордын һомь**  
Э. ЦЫРЕНДОРЖИ

2-то ш  
17). 3 хүхэ  
буудалта  
субаргада  
сахюуса  
шаа уагдах  
хэшэг бу  
абаха, тар  
буян үйлэдэ  
бариха  
гаар тэдэ  
найруул  
бурхан ар  
тури табиха,  
юумэ х  
абаха, хан  
түшэхэ,  
XVII  
Буряад литэ  
Ордын литэ  
Гараг  
Нэрэ  
Үдэр  
Үнгэ  
Үдэр  
Мэнгэ  
Һуудал  
үйлэнүү  
модо  
хубаа  
утахла, заг  
ами таһа  
Архалха, хү  
үйлэнүүды  
барашын үд  
бэри тухай  
хандаха г  
үгээр хүнэй  
шууян, тэ  
рагай 3-да  
18). Дүйс  
тошо  
агалын, Дара  
лаагшан мо  
хад, хада уула  
Бурхан, сах  
аха, үбшэ а  
(бишэн, т  
гаа), мори  
зөөри, аба  
иние болон  
аха, хараал  
аха мзын үй  
өр тэнгэри  
руулаха, наһ  
аха, бэри бо  
агаал гар  
адаха, худа  
саа эсэхээ,  
булоудэжэ;  
үйлэнүүд  
үгээр хүнэй  
ута болох  
рагай 4-д  
Шара мори  
тын, модон

И ОЙДО...  
...хохсож...  
...ха юм...  
...амжалта...  
...манай...  
...риуута хү...  
...Москва...  
...театрай...  
...Ахедж...  
...угтаа наа...  
...дицкый...  
...ай ар...  
...амсын «П...  
...м...  
...л...  
...жүжэгтэ...  
...агтемнай...  
...Удаань...  
...устнигууд...  
...улаалга...  
...ута жүж...  
...артисту...  
...абоди, гар...  
...фото-зур...  
...гэжэ энэ...  
...ндэр сое...  
...еатрнууд...  
...алинн ехэ...  
...ньень хай...  
...Энэ фест...  
...мжээн Р...  
...истр М...  
...ин театрай...  
...й холбо...  
...ксандр Ка...  
...гүй губер...  
...ин, Сиб...  
...круг хүтэ...  
...евский г...  
...хабаадаг...  
...хани халу...  
...яраа мэд...  
...а удаа...  
...омск хол...  
...гүжэ хэс...  
...ууд эрх...  
...эл үшөө...  
...р жүжэг...  
...жэ абаха...  
...жэсээд, в...  
...тараам...  
...ерээд...  
...агшан м...  
...фестива...  
...ажа бай...  
...Цыден...  
...РЕНДОР...  
...уран зой...  
...агаые да...  
...ЭЭРЭ: т...  
...ада хаба...  
...ин феде...  
...син Феде...  
...шгшэ Ле...  
...Новоси...  
...ис хаан...  
...агшад - Р...  
...ингис Г...  
...габьяат...  
...энь ула...  
...Бальж...  
...шүүмж...  
...скай; с...  
...гой Дир...  
...г...  
...омноо...  
...-Үгэ.

2-то шэнын 7  
...луу, 3 хүхэ мэнгын,  
...буудалтай үдэр,  
...субаргада мүргэхэ,  
...сахюуса, лусууд  
...наһа утадхалгын ном  
...хэшэг буян уриха,  
...абаха, таряа ногоо  
...буян үйлэдэхэ, ноёдто  
...бариха, бэшэг  
...айгаар тэдэндэ хан-  
...найруулха, дасан  
...бурхан арамнайлаха,  
...уури табиха, шэнэ гэр  
...юумэ худалдаха,  
...абаха, хани нүхэдэй  
...ада түшэхэ, эм залаха

ном уншуулха, субарга  
бодхоохо, сэргэ бурхан бүтээхэ,  
замда гараха, юумэ худалдаха,  
худалдажа абаха, андалдаа  
хэхэ, сан табиха, амгалан  
байдалай түлөө ном уншуулха,  
муу үйлэ буруудхаха, ламыте  
бараалха мэтын үйлэнүүдтэ  
хайн. Гэхэтэй хамта худаг  
малтаха, хубсаһа эсхэхэ, оёхо,  
шэмэг гоёолтыень хэхэ, ном  
оршуулха, мал үүсэхэ, хүншүү  
хөрбоһо гаргаха, бэлбэһэн  
хүнэй гэртэ орохо мэтын  
үйлэнүүдые тэбшэхээр гэнэ.  
Бэри тухай, наһа бараһан хүн  
тухай дасанһаа асуутгы.  
Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа наа,  
үбшэн хүрэхэ.

**Яруунын аймагай 75 жэлэй ойдо  
ХУРДАН ХҮЛЭГҮҮДЭЭРЭЭ  
СУУРХАНАЛ**

Үрэгээ нургажа морин болгохо,  
Үрүеэ нургажа хүн болгохо.  
Арагай аман үгэ.



Л.ДОРЖИЕВАЙ зураг.

Яруунын эгээл баруун заха  
болохо үлзы найхан Ульдэргэ  
ниотга юм. Энэ ниотгага хэр  
угһаа адуун хүрэг ехэ үдэсгэи,  
суутай болонхой гээшэ.  
Нүүлшын жэлнүүдтэ ниотга  
бүхэндэ адуу малай тоо үсөөржэ  
байхадань, харин Ульдэргын  
адуун олон боложо, үдэжэл  
байдаг. Мүнөө адуунай тоо  
гэхэдэ, Ульдэргэ СПК-гай - 500-  
гаад, лесхозой - 32 ба үмсэдэ  
500-гаад толгой гэхэ гү, али  
бүхыдөө мянгаад толгой адуун  
ниотгай тала дайдые бүрхөөдг  
юм.

Ульдэргэ СПК-гай ахамад  
адуушан Эрдэм Эрдэшевич  
Цыденжапов болоно. Эрдэм  
Эрдэшевич адуун моридоо  
арьбадхажа, хатарша гүйл-  
гөөшэдые хорижо, гансал  
республика соогоо бэшэ,  
Шэтыншые областин найр  
нааданда хабаадажа, түрүү  
хууринуудые эзэлжэ, Алтан  
кубок жэл бүхэндэ асаржа,  
сэлхир номин Яруунага  
суурхуулаг гээшэ. Эрдэм  
жааханһаа хойшо үбгэ  
эсгээгэ хажаһан, ехэ агта  
хүлэгтэ дуратай, залуу  
моридые оролдожо найнаар  
нургадаг юм. Морин нургаһан  
эзэлсэйнгээ зан абадаг  
гэлсэдэг. Эрдэм эхэтэй  
Эрдэм Эрдэшевич БСХИ  
дүүргэһэн, агроном мэргэ-  
жэлтэйше наа, моридоо ехэ  
дуратай дээрэлхэ 10-аад  
жэлэй туршада адуушанаар  
хүдэлнэ.

Тала дайдаа шэмэглэн, хада  
уулааа бүрхөөһэн адуун хүрэг  
холоһоо харахада, ехэл гоё  
байдаг даа. Үмсэдэ ехэ адуун  
үдэнхэй, зарим айланууд  
урданайхидал азарга адуутай  
болонхой. Урдандаа эгээл  
хүндэтэй бэлэг хадаа морин  
эрдэни байгаа, тэрээн дээрэлхэ  
мүнөөшье үлдэргынхид морин  
үргэл хэдэг, бэлэг баридаг  
заншалтай.

Адуушанай ажал хүндэ  
даа, долоо, найман һара  
жэлдээ сула адуунайнгаа  
бэлшээр хаража, хоёр  
зуугаад модоной газарта  
оршоодог Түрхэл, Нохонсёр  
зөөжэ ябадаг. Эрдэм Гэлэгма  
нүхэртээ, дүү хүбүүн  
Солбоптоё ба Цырен-Даша  
Цымполович нагасатаа  
сугтаа хүдэлдэг.

Урдандаа, үмсэ байха үегэ,  
Баруун-Ульдэргэдэ ниотга соогоо  
эгээл баян Номгоной Дугар гэжэ  
хүн ажаһууһан юм. Ехэ баян  
бардан зантай Номгоной Дугар  
наһан соогоо 99 адуун эрдэни  
гэртэнь ороһон 99 ябаган  
ламанарта үргэл хэхэ, мүнгэн  
хазаар эмээлтэйгээр унуулжа  
үгдэшэн гэдэг. «Харин 100  
толгой болгохо талаангүй  
байбаб», - гэжэ нэгэ ябаган  
ламые хүлээһээр бурхандаа  
ошоо гэдэг.

Мүнөө адуунайнгаа үүлтэр  
найжаруулха ажал ябуулана.  
«Ульдэргэ» СПК-гай тү-  
рүүдэгшэ Лидия Даржаевна  
Цыбикжапова адуун ажалые  
ехэ дэмжэдэг, үүлтэр хайтай  
племенной болгожо, бүрил  
адуугаа арьбадхалые  
оролдодог юм.

Тэрэ саһаа хойшо олон жэлэй  
үнгэрбэшые, Дугарай Лэгтэбэй  
үхибүүд ба аша гушанарын  
1995 ондо Анагай дасанда Зула  
хуралда Хара халтар мори  
мүнгэн хазаар, эмээлтэйгээр  
үргэжэ, Номгоной Дугарай  
гэрээд үгые хүсэлдүүлжэ, 100  
морин эрдэни үргэл болгоһон  
юм.

Эрдэм Эрдэшевич Цы-  
денжапов жэл бүхэндэ найн  
дүнгүүдые туйлаһанайнгаа  
түлөө олон грамота ба үнэтэ  
бэлэгүүдээр шагнагадаг. Энэ  
Морин жэлээ угтажа  
байхадань, Эрдэм Эрдэ-  
шевичтэ баһал нэгэ баяр  
болобо. «Бурядай рес-  
публикын агропромышленна  
комплексын габыята хү-  
дэлмэрилэгшэ» гэжэ үндэр  
нэрэ зэргэ январин 21-дэ  
2002 оной Зарлигаар ол-  
гогдобо.

«Энэ буянтай хэрэгэинь аша  
дүн мүнөөшье ниотгаемнай  
суурхуулжа, адуун хүрэгэинэй  
одо заяань дээрэ үргэгдэжэ  
ябана ёһотой», - гээд, ниот-  
гаймнай наһатай зон хэлсэдэг.

Эрдэм эрдэни болдог  
гээшэ ааб даа. Адуун эрдэни  
тухай олон найхан үгэнүүд  
хэлэгдэдэг. Манай Яруунын  
мэдээжэ пост Цырен-дулма  
Дондогой «Жороо морин,  
ерыш» гэжэ дуун соогоо  
ингэжэ бэшэнэ:

«Хүдэг морин ерыш-ээ,  
Хүлөө татан ерыш-ээ,  
Хүлэн шамай бариха  
Хүбүүн баатар байхал даа».  
Энэ баатар хүбүүдэй нэгэн

Энэ дэмбэрэлтэй ажа-  
лаараа, хурдан хүлэгүүдээрэ  
суурхажа ябаһан Эрдэм  
Эрдэшевичтэ ажалдань  
үшөөл ехэ амжалта, гэр  
бүлэдэнь эдүүр энхые хүсэжэ,  
буянтай бурхантай, ходоодоо  
харгын арюухан ябаг лэ  
гэжэ үрэгжэ байна.  
Цырен-Дулма  
ДОРЖИЕВА  
ажалай ветеран.  
с. Ульдэргэ.

**ХVII ЖАРАНАЙ УЯАН ХАРА МОРИН ЖЭЛ  
ЗУНАЙ ДУНДА УЛААН МОРИН НАРА**

Буряад литэ	7	8	9	10	11	13	13
Европын литэ	17	18	19	20	21	22	23
Гараг	Дабаа	Мягмар	Хагба	Пүрбэ	баасан	Бимба	Нима
Нэрэ	Һара	Марс	Меркури	Юпитер	Солдон	Сатурн	Наран
Үдэр	понед.	вторник	среда	четверг	пятница	суббота	воскр.
Үнгэ	улаан	улааншан	шара	шарагшан	сагаан	сагааншан	хара
Үдэр	луу	могой	морин	хонин	бишэн	тахья	нохой
Мэнгэ	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан
Һуудал	уһан	уула	модон	хин	гал	шорой	түмэр

Гарагай 5-да шэнын 10  
(июнин 20). Бадма-Самбаавын  
үдэр.

бэын юрэнхы тамир  
хайжарха.

Шарагшан хонин, 9 улаан  
мэнгын, хицэдэ һуудалтай үдэр.  
Бурханда мүргэхэ, зальбарха,  
тантрын таринуудые уншаха,  
бисалгал хэхэ, хэшэг дуудаха,  
даллага абаха, амгалан  
байдалай түлөө үргэл үргэхэ,  
дасан (дуган), субарга бариха,  
наһа утадхалгын ном уншуулха,  
хубсаһа эсхэхэ, абаһанаа  
бусааха, тараг бэрхэхэ, айраг  
халааха, дайсаные дараха, хэлэ  
ама намдааха, арга эб олохо,  
зарга шийдхэхэ мэтын  
үйлэнүүдтэ хайн. Харин замда  
гараха, холын аянда мордохо,  
сор гаргаха, нүүхэ, шэнэ  
газарта бууса түхээрхэ,  
сангарил хураха, маани сахиха,  
дарсаг үлгэхэ, тушаал даажэ  
абаха, тангариг үргэхэ, шуһа  
ханаха, төөнхэхэ мэтын  
үйлэнүүд сээртэй. Бэри  
буулаха тухай, наһа барагшые  
хүдөөлхэ тухай дасанһаа асууха  
гэнэ.

Гарагай 7-до шэнын 13  
(июнин 22). Эсэгэ ороноо  
хамгаалгын Агууехэ дайнай  
эхилхэн үдэр. Энэ һарада 12-  
ой үдэр байбагүй, забһарлаба.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа наа,  
бэын юрэнхы тамир  
хайжарха.

Сагааншан тахья, 7 улаан  
мэнгын, шоройдо һуудалтай  
үдэр. Дашаниматай, (үлзы  
хутагтай), маша хайн үдэр.  
Наранда, һарада шүтэхэ,  
тэнгэри тахиха, буян үйлэдэхэ,  
уранай ажал эрхилхэ, гэр  
бариха, эм найруулха, хатуу  
тарни уншаха, модо һуулгаха,  
худалдаа наймаа хэхэ,  
тангаригаа болуулха, эльбэ,  
ада шүдхэр, наад тодохор дараха  
мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа наа,  
бэын юрэнхы тамир  
хайжарха.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа наа,  
зол ушарха.

Гарагай 1-дэ шэнын 13  
(июнин 23). Энэ һарада 13-най  
үдэрнүүд дабхасаба.

Хара нохой, 6 сагаан мэнгын,  
түмэртэ һуудалтай үдэр.  
Дашаниматай (үлзы хутагтай)  
маша хайн үдэр. Бурханда  
мүргэхэ, зальбарха, бурхан,  
сахюуса, тэнгэри, лусууд  
тахиха, замда гараха, хэшэг  
дуудаха, даллага абаха, эм  
найруулха, буян үйлэдэхэ,  
хээрэ ажал хэхэ, эд бараа, мал  
худалдажа абаха, уранда  
хураха, балин шатааха, модо  
сабшаха, нүгэлөө наманшалха  
мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа наа,  
бэын юрэнхы тамир  
хайжарха.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа наа,  
зол ушарха.

Гарагай 6-да шэнын 11  
(июнин 21).

Сагаан бишэн, 8 сагаан  
мэнгын, галда һуудалтай үдэр.  
Бурханда мүргэхэ, зальбарха,  
бурхан, сахюуса, тэнгэри,  
лусууд тахиха, хяһа гаргаха,  
номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха,  
эм найруулха, наһа утадхалгын

**ЗАХААМИНАЙ АЙМАГТА  
ЗОРЮУЛАГДАА**

Захааминай аймагай байгуулагдаһаар 75  
ойдо зорюулагдаһан оюутадай научно-  
техническа конференци түрүүшынхэ хая  
үргэгдэбэ.  
Энэ аймагай захиргаанай гулваагай  
орлошо Б.Д. Базаров социальна асуу-  
нуудай талаар орлогшо Н.Н. Дабалаева  
Захааминаа ерэгжэ хабаадаһан байна.  
Энэ аймагай гүрэнэй университетэй багшанар  
Гармаева, Т.С.Цыбикова, Д.Б.Очинова,  
Хубриков, В.Д.Дугаров хабаадаа.  
Энэ конференцидэ зургаан элидхэл  
нарлагдаа.  
Суржана Раднаева, БГУ-гай 5-дахи курсын

оюутан «Захааминай аймагай хүдөө ажахын  
хубилган шэнэдхэлгын үедэ хүгжэлтэ» гэнэн  
темээр 1-дэхи һуури эзэлбэ.  
БГУ-гай үндэһэтэдэй-гуманитарна институтдай  
оюутан Намжилма Тубшинова «Захаамин  
ниотгай топонимика» гэнэн темээр элидхэл  
хэхэ, 2-дохи һуури эзэлэ. БГУ-гай түүхын  
факультедэй Максим Жалсанов «Хонгоо-  
дорнуудай Захааминда ажаһууһан түүхэ» гэнэн  
темээр 3-дахи һуурида гараа. Оюла Дымбрылова,  
Баирма Норбоева, Лена Долсонова урмашуулгын  
шангуудта хүртөө.  
Намжилма ТУБШИНОВА.

Июнийн 16 - Медицинын хүдэлмэрилэгшын үдэр

# БАЯРЫЕ ХҮРГЭНЭБДИ



Республиканска больницын нэгдэ эмнэлгын отделеинд эхэл зиндаатай, аргагүй мэргэжэл хайтай, бурханай табисуураар врач мэргэжэлтэй түрэн, зөөлхэн үгэтэй, нигүүлэх хайхан сэдхэлтэй хирургнууд хүдэлдэг байна.

Нэрлэж дурдан хэлбэл: отделение даагша Вячеслав Борисович ЦЫБИКОВ, врач-хирург Анатолий Бочиктусевич БУДАЕВ. Нюдэтэй хара муутай, хүнөөр хүтэлүүлжэ больницада ороод а, операциин хүүлээр хүхэ мүнхэ тэнгэри тон хайнаар хаража шадаха болоходоо, ехэ урматтай, хүхюун шарайтай ябадаг. Хараа муутай хүниие нюдэтэй болгожо байха - ехэл буяншан ажал. Бид операци хүүлээн зон - наһаараа хайниие ханажа ябахабди. Операциин хүүлээр, врачай ударидалга дор саашань медицинскэ сестранууд маниие аргалаа. Б.Б. Цыбикивтэ, А.Б. Будаевта, Ира Ширеторова, Эржэнэ Цыденова, Баирма Будаева, Татьяна Федотова, Екатерина Сычева, Зинаида Андреева гэгшэдтэ халуун баярые, бүхы дэлхэйн хайниие хүргөөд, ажалдань амжалта, ута наһа, удаан жаргал, аса талаан хүсэнэбди.



Ц.А.Мухоров, А.В. Наточена, Т.М. Аферова, Р.А. Аюрова, Д.Ж. Жамцоева, Н.М. Толмаков гэгшэд болон.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А.Б. Будаев; Ж.В. Хабдаева. Рагна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

Операци хүүлээн зон: Д.Ж. Дабеева, Д.М. Баталова, Н.Р. Блиникова, Г.Д. Скворцова, М.Г. Кондратьева, Ф.Е. Воробьева, Г. Жамбалова, Г. С. Осогоева, И. Николаева, Ю.Г. Епифанцева, Г.И. Селеванов, К.Е. Пахомов, Ф.Ф. Федоров, Ф.С. Хомяков, К.А. Рекунова, С.П. Медведева.

## СПОРТЫН ХАТАН - ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭЭР МҮРЫСЭБЭ



Эхнэрнүүд дунда А. Зелинская шалгараа. Ута заида эхнэрнүүдэй хоорондо ехэ тулалдаан болобо. Т.Соболева, Э. Любарская хоер 400 болон 800 метртэ бэе бэеэ урид габижа, тус тустаа илаа гэжэ хэлэе. Эршүүд дунда А. Коробенков М. Агафонов хоёрой дунда баһал шанга тулалдаан боложо, хүл хүнгэн А.Коробенков хоёр ута заида түрүү гараа. Эгтэ ута 3000 метрэй заида Д.Глазков, О.Иванов, С.Эрхеев гурбан хубарилдан тулалдаад, дүй дүршэл ехэтэй Д.Глазков шүүхэн байха юм. 1500 метрэй заида Улаан-Үдэн 42-дохи хургуулин шаби А.

Хүнгэн атлетикэдэ дуратайшуул Надежда Виноградова-Миромановае хайн мэдэхэ. Хурдан гүйдэлээр дэлхэйн зоние гайхуулан габыятай. Надежда Миромановаган шаңда хүргэхын тудох хүнгэн атлетикээр турнир заншалта болонхой. Энэ удаа юрэдэхие үнгэргэдбэ гэдэ тэмдэглэе. Бурядай, Монголой, Шэтын областини гүнгоошэд 11 явзын заида мүрысөөд.

Федоренко илаата туйлажа, харагшадые баярлуулан, хүхэлээн байна. Утые хүрэхэ янзада С. Востриков, О.Лобова, М.Желяков гэгшэд шалгараа. Ядро шэдэгэдэ Б.Мироманов, А.Казанцева - Виноградова гэгшэдхэе шанга зон үгы байгаа гэдэ тэмдэглэе. Ц.НАЦЦАЛОВА. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: мүрысөөнэй үедэ. А.БАТОМУНКУЕВАЙ фото-зураг.

Встреча выпускников бурфака БГПИ 1987 года выпуска состоится 6 июля.

### Соёлой һонин

**ГАСТРОЛЬДО ГАРАХАН**  
Ээлжээтэ театральна сезоноо хаанан гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ коллектив июлиин 1-һэ 16 болотор Барнаул гострельдо гарахаар бэлдэжэ байна. Мэдээжэ дирижер Владимир Рыловэй үндэ дор гастрельдо бэлдэжэ байһан зохёохы коллестралиин репертуарта Чайковскийн «Ада озеро», Аданай «Жизель», мүн «Арлекинад» и одна ночь» гэнэн балетнэ зүжэгүүд, «Да опера» гэнэн оперонуудһаа хэһэгүүд харанхаралда дурадхагдаха юм. Үшөө тиихэдэ Штраусай «Король вальс» опереттэ, эрхим дуушадай концерт Барнаул шагнагшадай үзэмжэдэ табигдажа, нюдэнэй шэхэнэй шэмэг болохоор хараалагданхай. Барнаул театрай оркестрэй артистнууд манай коллективые аялга хүгжэмөөрөө дэмжэхэ юм.

### ХОЙТО ЗҮГЭЙ ХҮҮГЭДЭЙ ФЕСТИВАЛЬ

июлиин 17-һоо июлиин 2 болотор республикада үнгэргэгдэхэнь. 2002 ондо Хүгдэ эмхидхэгдэхэ болоһон Хойто зүгэй III Бүхэроссин фестивалда 7-һоо эхлэһэн наһатай хүүгэд Алтайһаа, Карелия, Саха(Якутия), Тываһаа, мүн Архангай, Камчатска, Магаданска, Томск област, Хабаровска, Красноярска хизаарнуудһаа, Пермьца, Таймырай, Чукоткын, Эвэр автономито округуудһаа ерэхэ. Тиихэдэ оронойнай Баулын аймагай «Хосинкын» хүүгэдэй ансамбль энэ фестивалда харуулаха.

Һинсэл хототойнай танилсаха баян програм фестивалдаманай Ээдын, Түнхэнэй, Хяагтын, Яруураманай, Бэшүүрэй, Ивалгын аймагай фольклор бэлдүүд, Улаан-Үдэ хотын «Потешки», «Булж», «Ликование» ансамбльнууд июлиин 18-да Гала - концертэдэ хабдааха. Шэмэглэн выставкэ Байгалиин музейдэ нээгдэхэ, эдир артын байгал далайн эрьдэ амарха.

Фестивалда зорюулагдаһан эрдэмнэ-практик конференцидэ Ураалай консерваториин профессор Ю.И. Шейкин, Москвай соёлой болон искусствонисерситетдэй деканай орлогшо В.Н.Н. Саратовска консерваториин доцент Е.Н.Савин гэгшэд уригданхай.

Россин Федерациин Экономическа хүгжэлтэ худалдаа наймаанай министерство, Россин болон республикын Соёлой министрствэнууд, Республикын Эрдэм нуралсалай министрствэ гэй дэргэдэхи РЦНТ, республикыннай Экономикын министрство, Улаан-Үдэ хотын мэргэжэлтэ фестивалиин гол эмхидхэгшэд болон. Хойто зүгэй араудай «Вслед за солнцем» гэнэн хүгдэ Бүхэроссин фестиваль һонирхолтойгоор үнгэргэгдэ байһаниинь дамжаггүй.

### ГЕННАДИЙ ЗАВОЛОКИНО ДУРАСХААЛДА

Арадай хүгжэм дуу, баян гармошка болон дунда нэбтэрүүлэхэ хэргэтэ габыятай байһан арадай артист, Россин Гүрэнэй шангай лауреат, телевизорээр булалдан танил болоһон Геннадий Дмитриевич Заволокиной дурасхалда Иванова хотодо болохо юм. Манай республикада 1989 онһоо «Играй, гармонь» гэнэн фестиваль заншалта болонхой. Харин 1999 онһоо энэ фестивалнай республикыннай олон аймагта үнгэргэгдэһэн байна. Жэшээлбэл, Тарбагатайн, Кабанскын, Прибайкалийн, Сэлэнгын аймагуудта болитэниие угтажа абанан байна. Мүнөө жэлдэ 70 жэлэйнгээ оие угтахаа болон Мухар-Шэбэрэй район «Играй, гармонь» гэнэн фестивалиин айлшадые угтаха юм. Июниин эхилхэ фестивалда Бэшүүрэй, Хяагтын, Прибайкалийн, Тарбагатайн, Кабанскын, Ивалгын, Сэлэнгын аймагуудай гармонистнууд, частушка дуучид артистнууд сугларжа, бэлигээ харуулаха байна.

Бэлигма ОРБОВА

## Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Генеральна директорэй - ахамад редакторай уяла дүүргэлтэ Б.М.Ж. БАЛДАНОВ. Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.</p>	<p>Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаринвиллин үйлэ, 23. Хэблэлэй байшан "Буряад үнэн". E-mail: unen@buryatia.ru.</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 5 хуудан хэмжээтэй. Индекс: 73877. Хамтын хэблэ - 55.200. Хэблэлдэ тушаагдаһан цаг - 17.00.</p>	<p>"Республиканска типограф" гэнэн АО-до газетэ 7600 хэблэгэр хэблэгдэ. Директорэй телефон: 21-40-40 Б-0165-дахин номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.</p>
<p>Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй - ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, редакторай орлогшорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершинь» журналуудай редакторай орлогшорой - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалтай - 21-55-97; компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерин - 21-23-67.</p>			
<p>Редакцида ороһон материалнууд шүүмжлэгддэггүй, мүн авторнуудтань бусаададаггүй.</p>		<p>Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрнүүдэй бэшлэгсэ хазааруулан ушарта авторнуудтань хармусалгатай. Редакцида ханамжа автарайхитай адли бэшэ байжа магад.</p>	